150 RSD BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 1.70 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

VREME

17. maj 2012. broj 1115

Intervju: Muharem Serbezovski
Nama je veselje razlog da se isplačemo

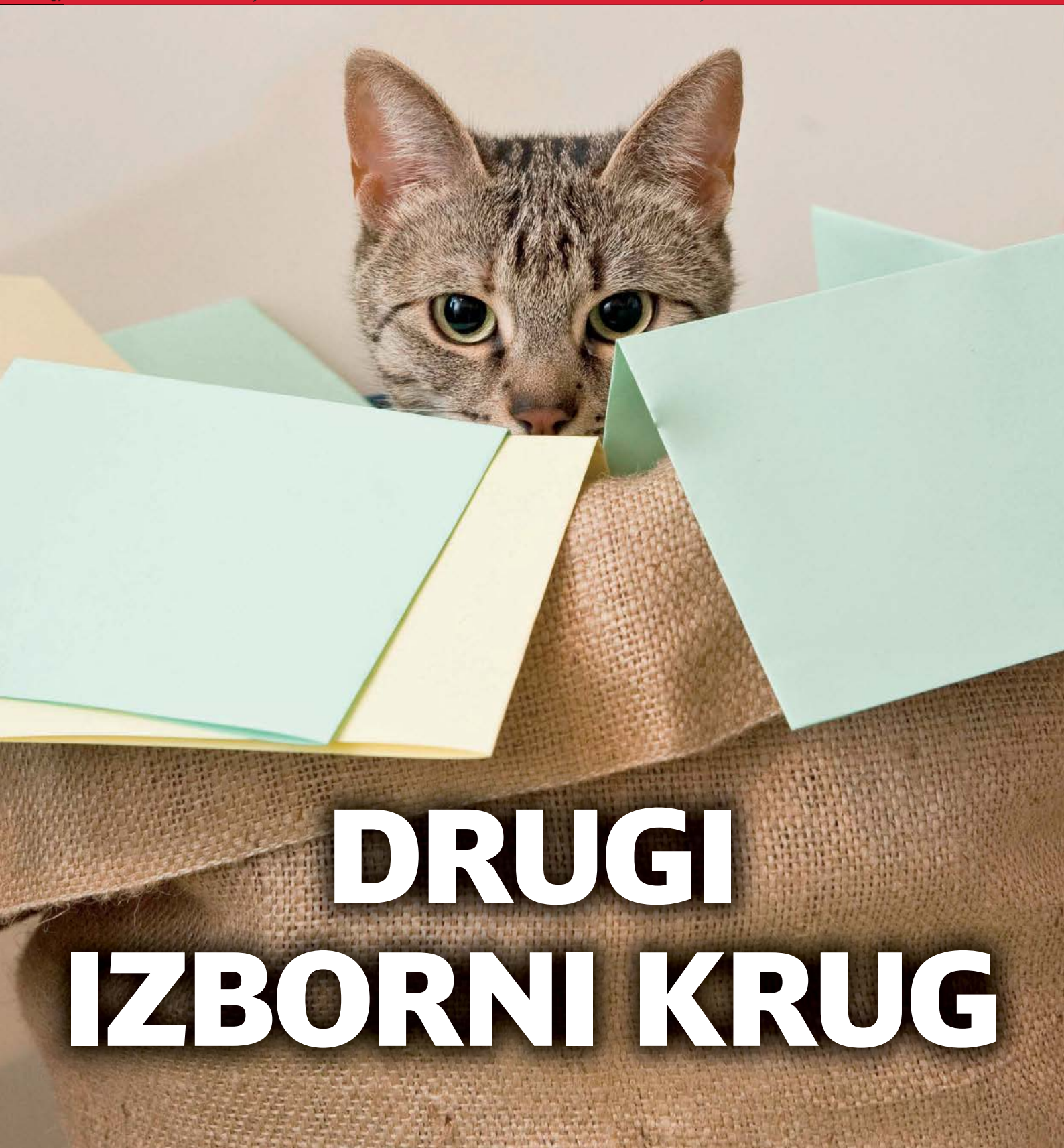

DRUGI IZBORNI KRUG

Portret savremenika ▸ **Miroslav Bogićević**

CONTINENTAL
HOTEL BEOGRAD
★★★★★

Vikend ručak 999

Igraonica i animatori za decu
Besplatan parking

Telefon za rezervacije
011 311 30 63

Restoran Brasserie

od 12:00-18:00

za odrasle 999 dinara

za decu do 10 godina BESPLATNO

www.continentalhotelbeograd.com

VREME
BROJ 1115
17. maj 2012.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Anđić *(foto@vreme.com)*, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić *(kultura@vreme.com)*, Andrej Ivanji *(svet@vreme.com)*, Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić *(medjuvreme@vreme.com)*, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Teofil Pančić, Ana Radić (vreme uspeha), Saša Rakezić *(strip@vreme.com)*, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić *(arhiva@vreme.com)*
Jelena Mrđa *(foto@vreme.com)*

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija Halupka, Stanica Milošević; **lektori:** Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje
http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: *redakcija@vreme.com*

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 ZOOM: Dve mačke u izbornom džaku

10 Finale predsedničke trke:
Listići sumnje i drugi krug izbora

16 Kroki za portret:
Estradni menadžer i njegova politika

17 Kultura sećanja: Sve naše krađe

22 Izbori 2012: Novi poslanici

24 Iza kulisa:
Televizijske debate predsedničkih kandidata

29 Trupni portret: Zavisnička solidarnost

30 Izbori u Srbiji i međunarodna situacija, koja se intenzivira: Kreće se lađa francuska sa pristaništa solunska

34 Lični stav, Aida Ćorović: Sandžak i izborni rezultati

36 Inicijative: Malo mesta za nauku

38 Suđenje Ratku Mladiću: Ubrzani marš do istine

40 Portret savremenika: Miroslav Bogićević

44 Ljudi i vreme

47 Lisica i ždral: Tuđa kost II

KULTURA

48 Intervju: Muharem Serbezovski

54 Reportaža: Prvi put u Podgorici, na Sajmu knjiga

56 Intervju: Petar Omčikus, slikar

59 TV Manijak: Kakav na jelu takav na delu

SVET

60 Evropa: Merkoland ili propast

66 London: Prst na pulsu Londona

68 Obama i istopolni brakovi:
Odgovor na poslednje veliko pitanje

MOZAIK

70 Noć muzeja 2012: Umetnost u kasne sate

75 Moj muški život: Brak: venčanje

76 Reagovanja:
Pozivate na pluralizam, a želite totalitarizam

78 Vreme uživanja: Povratak

Kako se organizuju TV dueli kod nas, a kako u svetu, šta zahtevaju timovi učesnika i šta im organizatori dopuštaju, kad se sedi, a kad stoji, kakva je uloga moderatora i šta građani imaju od svega toga

Piše: Zoran Stanojević

Dok protivnicima dominacije nemačke politike štednje Fransoa Oland uliva nadu, a razvoj političke situacije u Grčkoj, koja se nalazi na korak od ispadanja iz evrozone i u kojoj pobedonosna levica prkosi briselskoj tehnokratiji, bezmalo svima uteruje strah u kosti, budućnost Evrope opet zavisi od dogovora između Berlina i Pariza

Piše: Andrej Ivanji

Prošle godine Noć muzeja je zabeležila čak 280.000 poseta u Beogradu, više od 105.000 u Novom Sadu, oko 19.000 u Šapcu i znatan broj u ostalim gradovima. Koliko ljubitelja kulture će 19. maja podeliti subotnju muzejsku groznicu? U susret najmasovnijem kulturnom događaju u toku godine, za koji se neke ustanove kulture spremaju cele godine, nedeljnik "Vreme" vam preporučuje izbor najzanimljivijih izložbi

Pišu: Slobodan Bubnjević i Đurđica Bogosavljević

Na naslovnoj strani: **Izbori 2012.**
foto: **A. Anđić**

Pravoslavni sveštenik 14. maja na kazahstanskom kosmodromu osveštava svemirski brod "Sojuz". Letelica je sutradan lansirana prema Međunarodnoj svemirskoj stanici sa dva ruska i jednim američkim astronautom.
foto: Šamil Žumatov / Reuters

17/5/12 – 23/5/12

prognoza vremena

16/05/12
http://www.meteos.rs

min°C max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	8 11	6 18	10 22	12 25	15 28	17 27	16 22
Vojvodina	7 11	4 18	8 22	10 25	12 28	16 26	15 21
centralna i južna Srbija	9 12	5 16	4 23	10 26	12 28	15 29	15 26

U četvrtak, petak i za vikend povoljna biometeorološka situacija. Od ponedeljka ponovo nepovoljno uz tegobe kod većine meteoropata i hroničnih bolesnika. Najčešće će se javljati glavobolja, reumatski bolovi i nervoza.

WWW.TROUBLEMAKER.RS
TROUBLEMAKER production
Štandovi
Eventi
Marketing
Produkcija

broj nedelje

64

Skupština Komore izvršitelja sudskih odluka konstituisana je u ponedeljak u Beogradu, a 64 imenovana izvršitelja počeće da rade na sprovođenju sudskih odluka posle 25. maja.

“Tamarin i Marijin zakon”

foto: Reuters

Slobodan Jovanović iz Starih Ledinaca, otac osmogodišnje devojčice koju je pretprošlog leta zlostavljač povratnik Milan Ogulinac silovao i ugušio, pokrenuo je pre par meseci inicijativu “Za Marijin zakon”, koja predviđa pooštravanje zatvorskih kazni za pedofile. Vlada Srbije je pre manje od mesec dana usvojila njegov predlog, koji između ostalog predviđa posebne mere za osuđenike posle izdržane kazne zatvora, kao što su obavezno javljanje nadležnom organu policije i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, zabranu posećivanja mesta na kojima se okupljaju maloletna lica, obavezno posećivanje profesionalnih savetovališta i ustanova.

Takođe, po “Marijinom zakonu”, okrivljeni neće moći da obavljaju bilo kakvu javnu funkciju i niti da se zaposle u bilo kojoj instituciji ili ustanovi koja ima kontakt sa decom, a ukoliko je obljubljena žrtva preminula, zakon za silovatelja predviđa kaznu i do 40 godina zatvora.

Za Slobodanovim primerom poveo se i Branko Miladinović, otac pokojne Tamare, stradale u požaru u novosadskom klubu “Kontrast”. Njegovu inicijativu je podržao MUP Srbije, a predlog “Tamarinog zakona” je u ponedeljak 14. maja predat ministru policije Ivici Dačiću. Branko Miladinović je u ovom zakonu predložio da budu izmenjeni i dopunjeni Zakon o zaštiti od požara, Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju i Zakon o zapošljavanju čime bi trebalo da se poveća zaštita dece, omladine i novinara.

“Tamarin zakon” predviđa, po Miladinovićevim rečima, tri velike izmene, a prvi deo se odnosi na zaštitu od požara u takvim objektima, gde se predviđa da svuda gde je više od hiljadu posetilaca, kao i prilikom sportskih događaja, obavezno budu prisutna vatrogasna vozila.

“Predloženo je, takođe, i da u svim objektima za javna okupljanja na sto ljudi obavezno bude prisutan spasilac sa obukom iz protivpožarne zaštite, kao i da postoje tri velika aparata za gašenje požara”, kaže Miladinović. Tamara je po profesiji bila novinarka, pa se zbog toga druga inicijativa odnosi na beneficirani radni staž novinara koji rade na terenu, dok treći deo nalaže da država osnuje privatni penzioni fond za sve mlade ljude bez posla.

“Našu decu ništa ne može da vrati, ali je ovo predlog da se slična tragedija više nikada ne ponovi i da ne nastradaju neka druga deca”, ističe otac nastradale novinarke RTV Delta. Praksa da roditelji pišu predloge zakona koji bi smanjili mogućnost da druga deca nastradaju kao njihova jeste novost za Srbiju. Pandan “Tamarinom” i “Marijinom zakonu” imamo u primerima “Meganinog”, “Džesikinog” i “Sarinog zakona” u SAD. Tako je, recimo, “Meganin zakon” neformalan naziv za set zakonskih akata u SAD koji obavezuje organe bezbednosti da učine dostupnim informacije o registru seksualnih prestupnika. Zakon je donet 1994. godine, posle silovanja i ubistva sedmogodišnje Megan Kanka, koje je počinio već osuđeni pedofil.

M. ILIĆ

► novogovor

Devedesete

Bilo bi zanimljivo znati od kada se neko vreme u svakodnevnom govoru označava decenijski. Kao: dvadesete, pedesete, šezdesete, sedamdesete godine...

Ako “dvadesete” u istorijskom žargonu znače isto što i “lude dvadesete” dvadesetog veka, “pedesete” i “šezdesete” bi trebalo da su doba rađanja rokenrola, “sedamdesete” početak globalnog hipi lutanja...

U političkom – i naročito demokratskom – novogovorskom žargonu stvar je još lakša. I zanimljivija.

U svetu, “devedesete” su početkom XIX veka značile vreme Velike revolucije s kraja prethodnog veka, početkom XX bila je to etiketa savršene stabilnosti svetskog poretka oličenog u britanskom komonveltu gde sunce nikad ne zalazi, a početkom XXI veka devedesete su godine rušenja Berlinskog zida, što se iz nekog razloga smatra dobitkom.

A za nas?

Ovde zanemarujemo lakoću s kojom nam prete novim ratovima ako za njih ne glasamo. Bavimo se pretnjom Borisa Tadića da će nas njegovi politički protivnici, ako na izborima pobede, vratiti u “devedesete”.

Šta to ovde znači? “Devedesete” su raspad zemlje, građanski i svaki drugi rat podbadan iznutra i spolja, stotine hiljada mrtvih i milioni izbeglica, stvaranje novih država pod pokroviteljstvom starih patrona, “evropski put” i tako dalje tim putem... “Devedesete” su i uzaludan pokušaj građana da spreče raspad zemlje, odbijanje mobilizacije, studentski i drugi protesti, godine i godine buna u kojima su – ispada tako – sadašnji vlastodršci sebi pisali tapije na posao, imanja i vlast, da danas račune za neplaćenu struju naplaćuju oni koji su na bojkot plaćanja pozivali; devedesete su rat u Sloveniji, Hrvatskoj, BiH, Oluja, NATO na nas... I još raspada pod komandom EU i NATO-a i UN-a.

Na šta bivši predsednik misli kada nam preti povratkom u devedesete ako izgubi izbore? Da će biti gore? Ili, možda, bolje – jer smo se devedesetih borili protiv onoga, a danas bismo mogli i protiv ovoga. Šetnjom? Ili će ista ona policija da nas mlati i prebija? Onda Miloševićeva, danas demokratska, pardon: Dačićeva?

U dvosmislenosti se, uostalom, i krije najsvetija tajna novogovora.

ALEKSANDAR ĆIRIĆ

Kad poslodavac plati sistematski

Koliko poznajemo svoja prava kada uđemo u zdravstvenu ustanovu? Prošle nedelje list "Politika" objavio je vest o Beograđaninu K. N. (40), koga je zajedno sa kolegama firma u kojoj je zaposlen poslala na sistematski pregled u jednu privatnu ordinaciju. Preglede je platio poslodavac, a ovom Beograđaninu je rečeno da mu zdravstveno stanje nije dobro i da su pronašli probleme sa srcem. Kada je poželeo od lekara u privatnoj službi da dobije rezultat tog pregleda, oni su mu saopštili da to ne mogu da mu izdaju i da će izveštaj poslati poslodavcu.

Zaprepašćeni K.N. se nakon toga obratio izabranoj lekarki u Domu zdravlja "Voždovac" koja ga je uputila na dalje pretrage, a u javnosti je otvoreno pitanje kakva su prava poslodavca koji svoje zaposlene, o svom trošku, uputi na sistematski pregled u privatnu ustanovu.

Po Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, podaci o zdravstvenom stanju, odnosno podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u podatke o ličnosti pacijenta i predstavljaju – tajne podatke. Dužni su da ih čuvaju svi zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, kao i zaposleni u zdravstvenim ustanovama, tamo gde se obavlja zdravstvena delatnost u skladu sa zakonom, odnosno u organizaciji obaveznog zdravstvenog osiguranja, što važi i za privatnu praksu. Isto se odnosi i na pravno lice koje obavlja poslove dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja, kod kojih je pacijent zdravstveno osiguran, a kojima su ti podaci dostupni i potrebni radi ostvarivanja zakonom utvrđenih nadležnosti.

Od dužnosti čuvanja tajnih podataka nadležni zdravstveni radnici i saradnici, kao i drugi zaposleni kod poslodavaca, mogu biti oslobođeni samo na osnovu pismenog ili drugog jasnog i nedvosmisleno izrečenog pristanka pacijenta ili na osnovu odluke suda. U izuzetnim slučajevima, nadležni zdravstveni radnik može da saopšti podatke o zdravstvenom stanju pacijenta punoletnom članu porodice i to onda kada pacijent nije dao pristanak na saopštavanje podataka o svom zdravstvenom stanju, ali je to neophodno radi izbegavanja zdravstvenog rizika za njega.

Što se poslodavca tiče, on može, ukoliko zatraži, da dobije jedino zbirni izveštaj o zdravlju svojih zaposlenih, to jest dokument u kome će navesti koliki procenat radnika ima visok krvni pritisak, koliko njih muku muči sa holesterolom, da li neko ima srčane smetnje...

"Ukoliko poslodavac zahteva dostavljanje zbirnog izveštaja o obavljenom sistematskom pregledu zaposlenih, takav izveštaj se može dostaviti poslodavcu jer ne sadrži osetljive i poverljive podatke o pacijentu/zaposlenom, već sadrži uopštene nepersonalizovane statističke pokazatelje o ukupnom zdravstvenom stanju zaposlenih u određenoj kompaniji. To su: broj pregledanih, koliko muškaraca, koliko žena, u kom broju se javljaju određeni poremećaji zdravlja: gojaznost, pothranjenost, povišen nivo masnoća ili šećera u krvi, i sl.)", saznaje "Vreme" u privatnom Domu zdravlja "Dr Ristić", ustanovi sa kojom mnoge kompanije u Srbiji imaju sklopljen ugovor o pružanju usluga sistematskog pregleda zaposlenih.

Ovako koncipiran zbirni izveštaj, objašnjavaju u Domu zdravlja "Dr Ristić", može pomoći poslodavcu u preduzimanju mera prevencije u radnom okruženju a sve u cilju očuvanja i unapređenja ukupnog zdravstvenog stanja zaposlenih u kompaniji.

U ovoj ustanovi, takođe, isključuju mogućnost da poslodavac dobije podatke o zdravstvenom stanju samo jednog, određenog zaposlenog, osim ukoliko je zaposleni/pacijent saglasan i ako dâ svoj pismeni pristanak za to, što je u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

J. L.

Poternica za "genijem"

Zbog prevare i falsifikovanja dokumenata, na osnovu kojih je dobio stipendiju Fonda za mlade talente i uspeo da upiše studije na Tehničkom univerzitetu u Cirihu, policija je raspisala poternicu za studentom Stefanom Vlajkovićem. On je u sertifikatu o položenim ispitima naveo da je položio dvadeset pet ispita sa desetkama, dok u evidenciji Fizičkog fakulteta u Beogradu stoji samo sedam ispita. Vlajković je, takođe, falsifikovao prodekanov potpis i pečat fakulteta, koji se, kako navode iz ove institucije, ne koristi u poslednje tri godine. Pored toga, prevara je otkrivena i na osnovu spiska ispita koje je navodno položio, jer se predmeti Meteorologija i Teorija elementarnih čestica predaju na odvojenim smerovima. Fakultet je podneo krivičnu prijavu protiv Vlajkovića, a odlučeno je i da mu se zabrani upis na svim nivoima studija. Iz Fonda za mlade talente rečeno je da čim se pokaže da sporni dokument nije original, Fond će pokrenuti proceduru za raskid ugovora i povraćaj stipendije, u iznosu od 578.000 dinara za doktorske studije. Da podsetimo, Vlajković je poznat u javnosti po priči o prvom srpskom satelitu, koji će lansirati NASA do 2015. godine.

Projekat konstrukcije 50 satelita, u koji će se uključiti Srbija, pokrenuo je na sajtu *www.srpskisatelit.wordpress.com*. "Sajt je pokrenut kako bismo komunicirali sa širom javnošću i mogli da redovno i precizno obaveštavamo zainteresovane o trenutnom statusu i progresu projekta", izjavio je Vlajković za "Blic".

Đ. B.

foto: Zoran Kršljanin

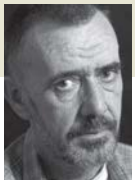

piše: Dragoljub Žarković

Dve mačke u izbornom džaku: Drugi krug predsedničkih izbora u Srbiji važniji je iz drugih razloga, a ne zbog dileme da li će pobediti Tadić ili Nikolić

Čovek koji za tužilaštvo tvrdi da su lažovi drugim rečima kaže da priznaje samo sud svoje partije i teško je verovati, posle energije i retorike uložene u osporavanje prethodnog izbornog kruga, da će on priznati rezultat koji mu ne odgovara. To plaši narod

Ko je pokrenuo lavinu: Gubitnik u centru pažnje

NAŠI POLITIČARI I javni delatnici skloni su da se igraju vatrom, ali ovaj put vatrom se igraju na buretu punom benzina. Postoji li, uopšte, društvena odgovornost u opisivanju stanja, kreiranju politike i javnog mnjenja ili se iz političkih rovova svet posmatra preko nišana.

Kad nastaje onaj lom u ljudskim glavama kad ideju o boljoj budućnosti i boljem životu ljudi zamene za bilo koju ideju preko koje mogu da ispolje nezadovoljstvo, očajanje, gnev..?

Nema tog statističkog, ekonometrijskog, sociološkog ili političkog podatka koji sugeriše datum tog prevrata, a posebno ga nema u Srbiji koja je i bez ekonomske krize u stanju permanentnog socijalnog previranja i političkog lutanja.

To kreće kao lavina. Od male grudve. Recimo od uzvika "Krađa, krađa!"

Na tu kartu je zaigrao Tomislav Nikolić, predsednički kandidat i drugoplasirani posle prvog kruga predsedničkih izbora, i to je, ruku na srce, opasna igra, nesrazmerna s količinom dokaza kojim bi naprednjaci opravdali svoju tezu da su na izborima 6. maja pokradeni.

Postoje različite teorije o tome zašto se Tomislav Nikolić odlučio da par dana posle prvog kruga predsedničkih i po okončanju parlamentarnih izbora, alarmira javnost i radikalizuje izbornu scenu.

Prva i najprostija jeste da su oni zbilja pokradeni. Međutim, Nikolić za sada nije ponudio ubedljive argumente da se to zaista dogodilo i da je krađa glasova, ako je te krađe bilo, bila masovnih razmera, odnosno da bi to presudno uticalo na rezultat. Osporavaju i institucije koje u Srbiji inače ne uživaju veliki ugled.

Za tužilaštvo tvrde da su lažovi i plaćenici Borisa Tadića, nakon njihovog nalaza da je ukradena vreća s glasovima na jednom biračkom mestu u Pančevu, ali da su zapisnici s birališta, overeni i potpisima članova biračkog odbora iz SNS-a, tačni i da je jedino to merodavno. Tužilaštvo, jednostavno, kaže da su ukradeni listići, a ne glasovi.

Po drugoj teoriji, Tomislav Nikolić se dosetio da bi povicima "Krađa, krađa!" mogao, pred drugi krug predsedničkih izbora, da vodi izbornu kampanju mnogo efikasnije nego što je kampanju vodio pred prvi krug. Možda mu je ponestalo i para i/ili podrške sponzora, pa ovo ispada i najjeftiniji način da bude u centru pažnje, a da ga, u materijalnom smislu, to malo košta.

Slika žrtve: Svi smo mi pokradeni

AKO USPE DA stvori sliku o sebi kao žrtvi nepravde, šanse da pobedi u drugom krugu mogu da mu porastu. Narod je, inače, sklon da veruje da ovde sve počiva na nekakvom lopovluku i tu nije potrebna neka velika agitacija. Dati glas nekom za koga verujete da je jednom bio pokraden mnogima bi izgledalo kao ispunjenje njihovog sna o pravdi.

Boris Tadić na ovu vrstu agresije odgovara sve češćim pominjanjem reči – stabilnost. On deluje trenutno kao dežurni koji stoji pred mestom incidenta i drži u ruci vatrogasni aparat, ali to je pasivna pozicija u odnosu na ovu koju je zauzeo Tomislav Nikolić.

Razlika posle prvog kruga bila je desetak hiljada glasova u korist Borisa Tadića (prvi put u njihovim međusobnim sučeljavanjima) i ta razlika nikom ništa ne garantuje. Nikolić pretnjama o fizičkoj odbrani njihovih glasova ometa izborni proces i računa da to doprinosi smanjenoj izlaznosti na izbore jer mu u takvoj situaciji rastu šanse.

Čovek koji za tužilaštvo tvrdi da su lažovi drugim rečima kaže da priznaje samo sud svoje partije i teško je verovati, posle energije i

retorike uložene u osporavanje prethodnog izbornog kruga, da će on priznati rezultat koji mu ne odgovara. To plaši narod, a posebno izjava da će Tomini ljudi na šezdeset metara od biračkih mesta prebrojavati glasače, gledati ko ulazi na izbore, a u manjim mestima inače se zna ko za koga glasa.

Virus je pušten:
Svi smo mi pomalo socijalisti

KAKO REČE JEDAN moj kolega "virus je pobegao iz laboratorije" i sad niko ne može da ga vrati. Sumnja se uvukla ljudima u duše i jedna od malobrojnih tekovina onog Petog oktobra, nespornost izbornog procesa, ne da je načeta nego je porušena, pa kad Ivica Dačić kaže da taj oktobar ništa nikom nije doneo i da mu je od svega toga muka, prolazi nekažnjeno u političkom smislu.

Gotovo niko se ne osvrće na ove driblinge "plejmejkera" nove srpske politike koji verovatno ni sam ne zna da li će u nedelju da zaokruži "jedinicu" ili "dvojku", a tek ne zna za koga će glasati njegovi birači koje je pozvao da glasaju za Borisa Tadića.

Nisam siguran da ga to mnogo zanima ili ga, barem, to manje zanima od restauracije stare moći SPS-a kojem izborna krađa od onog Petog oktobra visi nad glavom kao neki "Damoklov mač" i baca senku i na Dačića, aktivnog aktera ondašnjih događaja. Svi smo mi isti, govori Dačić, mada to ne kaže.

Tomislav Nikolić je mogao da radikalizuje priču o krađi i da saopšti da se povlači iz drugog kruga, mada to formalno nije moguće, ali je politički vrlo delotvorno. Nije bilo jasno da li bi to bilo urađeno u "paket aranžmanu", odnosno da li će odbiti i mandate za Skupštinu. Jer, ako je bilo krađe, bilo je na svim nivoima.

Tako bi Nikolić, ako proceni da će biti gubitnik, bez vlade i bez predsedničke titule, preko osporavanja legitimnosti novoformirane vlasti ostao u politici. On je ranije najavljivao da će se povući iz politike ako izgubi, onda je zaćutao pre jedno mesec i po dana, pa je, od svih ljudi na svetu, javnost na to podsetio Aleksandar Vučić.

Sve izvesnije nepriznavanje eventualnog poraza i u drugom krugu šansa je da Nikolić opstane i na čelu stranke i u politici i da buduću karijeru posveti osporavanju legitimiteta onih koji su pobedili. Verovatno bi i radikalizovao stvar do te tačke i posle prvog kruga da time ne bi otvorio sukob u stranci. Sedamdeset tri poslanika dokopalo se plate, privilegija i imuniteta i nisu, verovatno, bili spremni da budu žrtvovani radi Tomine igre "na veliko."

Drugi krug predsedničkih izbora u Srbiji važniji je iz drugih razloga, a ne zbog dileme da li će pobediti Tadić ili Nikolić. Svakome od nas može da izgleda da su to tek "dve mačke u džaku." Ovi izbori su važni da bi se u Srbiji očuvala legitimnost poretka i da bi Dačiću zauvek ostala muka zbog onoga što se događalo pre 12 godina. ◂

ODLUKA 20. MAJA: B. Tadić i T. Nikolić

Foto: Tanjug

Listići, sumnje i drugi krug izbora

Tempirana bomba Tomislava Nikolića o organizovanoj krađi glasova koliko god da nije potkrepljena ozbiljnijim dokazima zajedno sa izjavom da će se lično tući za svaki glas, dovele su u pitanje ne samo miran tok izbora već i samu stabilnost zemlje. Šta se iza svega ovog krije

Najava Tomislava Nikolića u sredu, 9. maja, da će dokazati izbornu krađu na svim nivoima u Srbiji mutirala je posle četiri dana u klasičnu predizbornu ucenu da ako on ne pobedi 20. maja, nikada saznati nećemo kako je DS pokrao izbore (nedelja, 13. maj). Baš onako kako je svoj štrajk glađu pre godinu dana posle posete patrijarha srpskog Irineja pretvorio u post, obećavši da će da se "pričesti u četvrtak". Nikolić nikako da nauči da ne treba da započinje ono što ne može (ne ume/ne sme?) da istera do kraja. Zbog te njegove osobine nema cinizma u pitanju da li bi Nikolića uopšte bilo briga za regularnost izbora da je uspeo da dogovori vladu sa Ivicom Dačićem i Vojislavom Koštunicom?

Tako je opet Dačić ispao kriv. Zato što je preterano brzo pao u zagrljaj Borisu Tadiću u prvih 48 sati po zatvaranju biračkih mesta. Jer da se premišljao bar nedelju dana, tvrdi sad naknadna pamet, ne bi Tomislav Nikolić pravio performans s džakom iz kontejnera. Bar bi mu, s nedelju dana zakašnjenja, to bilo neuporedivo teže, gotovo nemoguće. Ovako, pritisnut podrškama koje su pljuštale Borisu Tadiću jedna za drugom od Palme, Dačića, Draškovića, Krkobabića, Dinkića, Čede Jovanovića, Milorada Dodika... Nikolić koji je dobio samo "neutralnost ili ništa" pismo DSS-a, nije imao mnogo prostora za manevar. Pa se, izgleda, odlučio za radikalniju varijantu predsedničke kampanje.

Tempirana Nikolićeva bomba o organizovanoj krađi glasova, koliko god bila nedovoljno potkrepljena ozbiljnijim dokazima da bi njena eksplozija napravila značajniju štetu, nadvila se kao senka nad *fragilnom srpskom demokratijom*, u tome se jednodušno složila demokratska javnost. Regularnost izbora, u Srbiji u kojoj je lako prodati priču o krađi, ponovo je posle 12 godina tema o koju se spotičemo: "Ja kao lider SPS-a mogu da kažem da mi ne pada na pamet da ikad više u životu učestvujem u izbornoj krađi zato što, nikad se neću dva puta saplitati o isti kamen", reče Ivica Dačić zabavljen razmišljanjem o ministarskim foteljama za svoju koaliciju. Građani ove zemlje možda još uvek disciplinovano izlaze na izbore, ali, u tome se slažu sva istraživanja, političarima ne veruju ništa. Što bi im verovali da neće da ih pokradu? Posebno zato što optužbe nisu potekle samo od naprednjaka, poslovično sklonih radikalnim ispadima.

KAKO JE PASTOR SPASAO IZBORE: Predsednik Saveza vojvođanskih Mađara Ištvan Pastor je u sredu, 9. maja, na konferenciji za novinare zahtevao da se izbori na svim nivoima – preispitaju: "Želim da vam kažem da smo ubeđeni da smo na nedeljnim izborima izuzetno žestoko pokra-

Treba da odgovaraju ili oni koji su pokrali izbore, ako su ih pokrali, ili oni koji su izmislili priču o krađi i sami nelegalno došli u posed izbornog materijala koji bi trebalo da bude u RIK-u, a nije

deni. Nešto se desilo između momenta davanja glasova i momenta prebrojavanja glasova. Mi smo 24 ili 48 sati od momenta zatvaranja izbornih mesta do sinoć (8. maj, prim. aut.) izgubili jednu trećinu, odnosno blizu 30.000 glasova. Želimo da dobijemo odgovor kako je to moguće." Pastor se zgranuo da kao predsednički kandidat nije dobio 91.400 glasova kao što je SVM najpre objavio, nego 63.262 glasa i da su, u momentu kad je objavljen ovaj rezultat, džakovi s listićima iz Subotice, Bačke Topole, Malog Iđoša i Kanjiže "još bili u

PODIZANJE TEMPERATURE: T. Nikolić i A. Vučić; naprednjački protesti; B. Tadić u kampanji

Foto: Tanjug

Subotici"?! Nisu Pastoru bili jasni ni rezultati republičkih izbora na kojima je, tvrdio je, takođe izgubio oko 30.000 glasova. Potpredsednik Demokratske stranke Bojan Pajtić istog je dana poručio da mu ta tvrdnja o krađi 30.000 glasova izgleda kao "naučna fantastika" jer se na svakom biračkom mestu nalaze predstavnici svih stranaka.

I Mlađan Dinkić je u petak, 11. maja na konferenciji za novinare saopštio da su ovo najsumnjiviji izbori od 2000. godine. URS, rekao je, nije zadovoljan izbornim procesom, ali nema pravo da se žali jer su "njihovi kontrolori potpisali zapisnike". I bi u pravu, jer stranka sama bira kontrolore, ako izabere nepouzdane koji hoće da prodaju stranku na biračkom mestu a po lokalu je, kažu i toga bilo, ko je tu kriv?

Dverjani su takođe sipali optužbe o krađi 200.000 njihovih glasova i pozivali na bojkot drugog kruga predsedničkih izbora. Pokret radnika i seljaka je tvrdio da je reč o krađi većoj od one Miloševićeve 1996. godine, a LDP je sumnjao u regularnost pokrajinskih izbora u Vojvodini. Ipak, Ištvan Pastor se brzo povukao rekavši da je predstavniku SVM u RIK-u naložio da glasa za proglašenje konačnih rezultata na predsedničkim i parlamentarnim izborima zbog "bezbednosti ljudi i stabilnosti zemlje". Pastor je, kaže, hteo da izbegne haos u zemlji i ponavljanje izbora. Naglasio je, međutim, da izborni rezultat ne bi mogao biti proglašen da SVM u četvrtak (10. maja) nije podržao konačne rezultate. Tako je Pastor spasao izbore.

U subotu, 12. maja, Savez vojvođanskih Mađara zahteva poništavanje lokalnih izbora u Subotici, podneta je krivična prijava protiv NN lica posle uvida u izborni materijal 10. i 11. maja. Kako stoji u saopštenju SVM-a, pronađena je "velika količina glasačkih listića različitih svetloplavih boja", a prilikom kontrole je utvrđeno da je na skoro svim takvim glasačkim listićima zaokružen broj Demokratske stranke. "O različitoj nijansi boja i različitom kvalitetu papira je 11. maja u 23.30 časova sačinjen zapisnik u prostorijama Gradske izborne komisije", naveo je SVM. Pastor se, međutim, te večeri našao sa Borisom Tadićem. "Odmeravajući svaku rečenicu", kako reče, upoznao

IZVOD IZ KONAČNIH REZULTATA PARLAMENTARNIH IZBORA Izvor: Republička izborna komisija	Broj upisanih birača u birački spisak	Birači koji su glasali		Nevažeći glasački listići		DS		URS		LDP...		SNS...	
		broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
REPUBLIKA SRBIJA	**6770013**	**3912904**	**57.8**	**170995**	**4.37**	**863294**	**22.06**	**215666**	**5.51**	**255546**	**6.53**	**940659**	**24.04**
Centralna Srbija	4904165	2854005	58.2	124042	4.35	602007	21.09	176332	6.18	178844	6.27	711656	24.94
Vojvodina	1736090	1012242	58.31	45691	4.51	252873	24.98	36933	3.65	75570	7.47	217777	21.51
Kosovo i Metohija	113641	35277	31.04	827	2.34	6558	18.59	2158	6.12	290	0.82	6953	19.71
Beograd	1588427	867002	54.58	41724	4.81	212793	24.54	22344	2.58	63156	7.28	234889	27.09
Novi Sad	313453	174102	55.54	9130	5.24	42876	24.63	4948	2.84	16681	9.58	39030	22.42
Niš	238371	135035	56.65	5970	4.42	21621	16.01	12487	9.25	10175	7.54	36361	26.93
Kragujevac	159290	94789	59.51	4152	4.38	17176	18.12	12826	13.53	6683	7.05	24603	25.96
inostranstvo	6014	4256	70.77	110	2.58	1238	29.09	99	2.33	366	8.6	661	15.53
zatvori	9233	7124	77.16	325	4.56	618	8.67	144	2.02	476	6.68	3612	50.7

je predsednika DS-a sa sumnjama SVM-a u izborni proces u Subotici. I pored *tih malih neprijatnosti*, dogovorili su se da DS i SVM budu partneri u narednom mandatu "na istim vrednosnim elementima".

Demokratska se javnost posle smeha naprednjacima u brk "koji se lopov ne bi pobrinuo da uništi dokaze o krađi" naglo uozbiljila. I zatražila da se cela ta stvar sa džakom punim izbornog materijala i listićima različitih nijansi – ispita odmah. "Ako bi se pojavili dokazi o velikom broju falsifikovanih listića", primetio je Vladimir Goati, direktor Transparentnosti Srbija, "bio bih spreman da korigujem svoju ocenu da su izbori 6. maja protekli u slobodnoj i fer atmosferi". Ako je bilo izbornih nepravilnosti, a po svemu sudeći jeste, da li ih je bilo toliko da su značajno uticale na izborni rezultat?

TOMIN DŽAK IZ KONTEJNERA: Kao što je već poznato, u četvrtak, 10. maja Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić su pred novinarima istresli izborne listiće iz džaka. Nikolić je rekao: "Ovo je originalna vreća i originalni birački listići, pogledajte ko je zaokružen – ovde 5, ovde 12 – ko to ima biračke listiće, ko ih je zamenio, gde je štampano ovo, zašto nema holograma, što ne vidimo serijski broj listića?" Iz njegovih komentara se, dakle, nije moglo sa sigurnošću utvrditi da li su se u vreći nalazili falsifikovani ili originalni listići. Nikolić je rekao da je džak pronađen u kontejneru, da je u njemu oko 3000 listića na kojima je više od 90 odsto glasova pripalo strankama opozicije. I nije hteo da otkrije s kog je biračkog mesta sporni džak. Tada je tvrdio da je krađa obavljena ne samo na glasačkim mestima nego i za vreme transporta glasačkih listića do RIK-a.

Nikolić i Vučić su 10. maja optužili vlast da je u jedinstveni birački spisak dopisala pola miliona umrlih, da izvodi biračkog spiska sa Kosova ne odgovaraju centralnom biračkom spisku, da su štampani "lažni listići" u Poljskoj, pa preko Mađarske stigli u Srbiju, a onda deljeni biračkim odborima "režimskih" partija da ih zamenjuju s originalnim. Za prve dve optužbe o neregularnom jedinstvenom biračkom spisku i biračima sa Kosova, nisu pak marili kad je o tome pre izbora govorio deo javnosti, ►

DSS		SPS		SVM		SDA Sandžak		Svi zajedno		Koalicija Albanaca preševske doline		NOPO	
broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
273532	**6.99**	**567689**	**14.51**	**68323**	**1.75**	**27708**	**0.71**	**24993**	**0.64**	**13384**	**0.34**	**22905**	**0.59**
208164	7.29	444037	15.56	4066	0.14	26712	0.94	22049	0.77	12899	0.45	15369	0.54
57640	5.69	115853	11.45	64129	6.34	934	0.09	2833	0.28	451	0.04	7377	0.73
6836	19.38	7201	20.41	65	0.18	30	0.09	16	0.05	8	0.02	52	0.15
73341	8.46	103948	11.99	824	0.1	320	0.04	330	0.04	193	0.02	7076	0.82
11411	6.55	16388	9.41	3981	2.29	105	0.06	307	0.18	47	0.03	2024	1.16
8599	6.37	19539	14.47	232	0.17	264	0.2	65	0.05	48	0.04	793	0.59
6078	6.41	12622	13.32	60	0.06	54	0.06	31	0.03	34	0.04	480	0.51
546	12.83	389	9.14	11	0.26	10	0.23	50	1.17	2	0.05	29	0.68
346	4.86	209	2.93	52	0.73	22	0.31	45	0.63	24	0.34	78	1.09

BROJ I PROCENAT GLASOVA KOJI SU OSVOJILA DVA PRVOPLASIRANA KANDIDATA U PRVOM KRUGU PREDSEDNIČKIH IZBORA Izvor: Republička izborna komisija	BORIS TADIĆ	TOMISLAV NIKOLIĆ
REPUBLIKA SRBIJA	**989454 25.31 %**	**979216 25.05 %**
CENTRALNA SRBIJA	692813 24.3 %	744733 26.13 %
VOJVODINA	287534 28.43 %	222516 22 %
KOSOVO I METOHIJA	6931 19.66 %	7371 20.9 %
INOSTRANSTVO	1501 35.26 %	667 15.67 %
ZATVORI	675 9.5 %	3929 55.32 %

KALKULACIJA "VREMENA"
Procenat glasova koji su predsednički kandidati osvojili u odnosu na celokupno biračko telo (6.770.013 birača)
TADIĆ 14.62%
NIKOLIĆ 14.46%

pa im se sad spočitava da su sami pristali na "Tadićevu izbornu igranku". Ostalo je nejasno zašto je Srpskoj naprednoj stranci trebalo dva dana da preda policiji sporne listiće (subota, 12. maj), čak i ako je prvo htela da svoje otkriće podeli s javnošću, a ne s policijom. Ipak, SNS podnosi RIK-u prigovor tražeći da se ponište izbori na svim nivoima. Građane pozivaju na mirne proteste po celoj Srbiji (nedelja, 13. maj).

Da oni koji su za pljačku izbora optuženi nisu baš pametno reagovali govori i jedan "tvit" u celoj gužvi kojim je Oliver Dulić preko društvene mreže dodatno zamutio vodu poslavši ga Nenadu Čanku da je "džak iz Zaječara": "Ukrao je njihov član (naprednjaka, prim. aut.) u Zaječaru pred kamerama pa je dopremio u Bgd... toliko o tome." Vučić je to odmah demantovao, rekavši da je džak iz Vojvodine. Naprednjačku optužbu o organizovanoj izbornoj krađi Dulić *tvitujući* povezuje sa snimkom na Jutjubu o krađi glasova u Zaječaru koji se pojavio dan posle izbora, 7. maja, i tako je zadržava na terenu postizborne i predizborne prljave kampanje. Da podsetimo, na spornom snimku je Saša Mirković, estradni menadžer i kadidat PRS-a za gradonačelnika Zaječara, koji ulazi u Gradsku upravu Zaječara posle glasanja, na kom članovi komisije pakuju u koverte glasačke listiće, u pozadini su neke kese i vreće i koverte po podu. Mirković, čuje se na snimku, nekog od članova biračkog odbora optužuje da krade glasove i da se tako s glasačkim listićima ne postupa.

Odakle god bio džak, RIK je odbio prigovor SNS-a (13. maj). U obrazloženju RIK-a stoji kako se u prigovoru SNS-a kao razlog za poništavanje izbora navodi džak sa biračkim listićima, pronađen u kontejneru, ali je "RIK ocenio da nije pružen nijedan dokaz za te tvrdnje". I ovo: "Komisiji nije poznato gde je pronađen džak koji pominje podnosilac prigovora, ni ko ga je pronašao, kao ni njegova eventualna sadržina."

Portparol Republičkog javnog tužilaštva Tomo Zorić, četiri dana posle naprednjačkog performansa je izjavio: "Niko nije prekrajao izbornu volju građana, nego su listići ukradeni." Tako smo, u ponedeljak, 14. maja tek od portparola Zorića saznali da nije bilo falsifikovanja izbornih rezultata na biračkom mestu broj 57. u Osnovnoj školi "Sveti Sava" u Pančevu, odakle je i džak koji su Nikolić i Vučić pokazali kao dokaz izborne krađe. Kako tvrdi Zorić, izborni materijal je iznet pošto su svi glasovi evidentirani, a posle brojanja glasova svi članovi

PRIHVAĆENI PRIGOVORI U BEOGRADU: Č. Jovanović i Z. Trnavčević

Foto: Tanjug

biračkog odbora, uključujući i one iz SNS-a, potpisali zapisnik – bez primedbi. U istrazi je utvrđeno da je među listićima koji su predati policiji bilo 1057 listića za predsedničke izbore i 1052 za izbor poslanika Skupštine Srbije. Svi ti listići su autentični, rečeno je, dakle obezbedio ih je RIK. Ukradeni su pošto su prebrojani, a za krađu dokumenata o glasanju kazna je do tri godine zatvora.

Zorić je još naglasio da od ukupno 16.782 džaka "u RIK nije stiglo dvadesetak", među kojima je i ovaj pančevački džak za koji je Nikolić tvrdio da je nađen u kontejneru. Ako se izborni materijal, pre izbora raznosi opštinskim komisijama uz pratnju policije i predaje uz zapisnik, i ako se obrnuto, po završetku glasanja zapečaćene koverte sa potpisanim zapisnicima (potpisuju ih svi članovi biračkog odbora) predaju uz zapisnik opštinskim komisijama, a komisije zapečaćene vreće uz zapisnik predaju koordinatoru i dalje se džakovi voze do depoa RIK-a, gde je "dvadesetak" zapečaćenih džakova? Niko nije odgovorio kako je moguće da nedelju dana posle izbora "dvadesetak" džakova nije stiglo u RIK? Odakle putuju? Jesu li ispali iz kamiona? I gde se nalaze?

KAKO SU ŠNENOKLE SPASILE IZBORE: Nikolić Zoriću ne veruje. Kaže da je Tužilaštvo produžena ruka DS-a. SNS je ostao pritom da ne priznaje rezultate prvog kruga izbora, ali je Nikolić ipak odlučio da ide u drugi krug, jer, kaže, naš zakon je takav da ne dozvoljava povlačenje u ovom trenutku, pa ne želi da Tadiću omogući automatsku pobedu. Nikolić nikome ne veruje, pa ni svojim kontrolorima na 8400 biračkih mesta koje sumnjiči da nisu bili na licu mesta kad se, kako reče, krađa događala. I zato će lično, ako bude trebalo, da se tuče, za svaki glas. Na kraju krajeva, po računici koju je napravio, trebalo bi svakako da bude na dobitku. Čak i ako izgubi izbore. Osporavaće ih ne samo pred građanima nego i pred partijskim drugovima, što mu je u ovom trenutku važnije da mu neko iz stranke ne bi predložio da aktivira kovertiranu ostavku, jer je kao večiti gubitnik na izborima – zreo za penziju. To i ne bi bilo fer jer je ipak na ovim izborima pokazao da je u Beogradu, jači od onog koji bi ga u tom slučaju – nasledio na čelu stranke – Aleksandra Vučića. Naime, u 12 od 13 beogradskih opština šef naprednjaka osvojio je više glasova na predsedničkim nego njegov zamenik u stranci na gradskim izborima, koji je bio kandidat za gradonačelnika.

Optužbe na lokalu se i dalje ne stišavaju. U Vranju se čulo da je glas koštao 20 evra po podne, a 30 uveče. I da se dobro zarađivalo. Predstavnici NS-a i radikala iz Vranja tvrde da je posle obavljene kontrole dela izbornog materijala neko ukrao devet džakova sa listićima. Pre neki dan se oglasio i URS-ovac Ivan Jokić, predsednik Skupštine grada Zaječara, koji tvrdi da je snimak o krađi glasova na Jutjubu – režiran, i da je sve bila režija Saše Mirkovića jer je hteo da izbore koje je PRS izgubio proglasi nelegitimnim. A zbog nepravilnosti na izborima 6. maja birači u Nišu, Smederevu, Kuršumliji, Vladimircima, Varvarinu i Krupnju juče su ponovo glasali za predstavnike u lokalnim skupštinama, a u Pančevu i Titelu glasali su i za poslanike u Skupštini Vojvodine po većinskom sistemu. Rezultati, kako javiše agencije,

Naša podrška Vašem izvozu

Izvozno orijentisanim preduzećima nudimo inovativna rešenja poput:

- finansiranja nastalih i budućih ino potraživanja u iznosu do 100% vrednosti sa rokom do 24 meseca,
- finansiranje investicija do 90% vrednosti putem kredita ili lizinga za opremu i objekte sa rokom do 10 godina, uz grejs period do 12 meseci,
- zaštite od rizika oscilacije EURIBOR-a, USD Libora za investicione kredite,
- zaštite od rizika promene deviznog kursa, tako što se izvozniku nudi mogućnost da unapred dogovori kurs po kojem će se devizni priliv konvertovati u dinare,
- za transakcije unutar Eurobank EFG Grupe: „valuta isti dan" i niže naknade za plaćanja

Kao banka koja snažno podržava srpsku privredu, **Eurobank EFG** je u svoju ponudu uvrstila niz proizvoda i usluga specijalno namenjenih izvoznicima, koje može efikasno da podrži i kroz prisustvo svoje matične Grupe u regionu Istočne i Jugoistočne Evrope (Grčka, Bugarska, Rumunija, Poljska, Ukrajina i Kipar).

Privredno bankarstvo Eurobank EFG

Služba za velike kompanije:
Beograd – Vuka Karadžića 10;
Regionalni privredni centri:
Beograd – Vuka Karadžića 10,
Novi Sad – Bulevar Oslobođenja 95,
Kragujevac – Kralja Petra I 65,
Niš – Nade Tomić 25,
Subotica – Korzo 5,
Novi Pazar – 28. novembra 54,
Čačak – Krekov Prolaz bb,
Šabac – Karađorđeva 9

www.eurobankefg.rs/Privreda

Eurobank EFG
Odgovorno uz Vas

bez bitnijih promena u odnosu na Đurđevdan. U glavnom gradu 20. maja će biti ponovljeni izbori na 16 biračkih mesta. Sociolog Vesna Pešić je u intervjuu Slobodnoj Evropi to prokomentarisala ovako: "Kad se neke male stranke, poput Dveri, koje meni i vama i mnogima drugima nisu simpatične, žale da je bilo promašaja, onda RIK sve ono što oni navedu, odbaci. Ali kada Čedomir Jovanović traži da se na 16 biračkih mesta ponove izbori u Beogradu, onda RIK prihvati te primedbe po principu – naš član nije prošao pa hajde da mu otvorimo mogućnost da dobije to malo što mu fali."

Inače, u finišu izborne kampanje nema ništa novo. Kandidat Boris Tadić je na sve ove (ne) osnovane optužbe o *demokratskoj krađi izbora*, onako umoran, kakvog ga gledamo poslednjih dana, samo rekao: "Ne mogu stvarno to da komentarišem, to je za mene spekulacija." Gostujući u emisiji "Informativno veče sa ženama" otkrio je da je bio i bebisiter i da je čuvao tri devojčice, bliznakinje Siboru i Naemi, i jednu Unu. Prisećao se bebisiterskih dana taman u vreme dok je Nikolić mislio da li da ipak bojkotuje drugi krug izbora ili ne. Tadić je posle pojeo šnenokle koje su mu žene spremile. Ipak, sledećeg dana, u ponedeljak 14. maja, izjavio je da je za njega izuzetno važno da izbori budu kristalno jasni i da na njima ne bude nikakva senka. Onda je još ponovio ono što je tog dana izjavio i Tomo Zorić.

Kako god ušli u drugi krug izbora, na ovu priču bi trebalo da se stavi tačka hapšenjem. Jer ako su u ovom izbornom ciklusu falsifikovani glasački listići (i oni koje je pronašao SVM i ovi koje je pronašao SNS, i svi drugi o kojima se sad po lokalnim i prestoničkim medijima piše) onda bi trebalo da se istraži ko je falsifikovao glasačke listiće i u kojoj količini? Da se sprovede istraga, da se pohvataju krivci i da im se sudi. Falsifikovanje glasačkih listića je isto što i falsifikovanje novca. Treba, dakle, da odgovaraju ili oni koji su pokrali izbore, ako su ih pokrali, ili oni koji su izmislili priču o krađi i sami nelegalno došli u posed izbornog materijala koji bi trebalo da bude u RIK-u, a nije. Do zaključenja ovog broja "Vremena" (utorak, 15. maj) nije još niko uhapšen. Ako niko ne bude bio uhapšen, onda to znači da će svi zajedno biti u blatu koje spominje Tadić. I oni koji tvrde da nisu krali i oni koji tvrde da su pokradeni.

To će već uticati na budućnost fer i poštenih izbora u Srbiji. A i glasači, kad već dočekaju fer izbore – pamte. ◂

Zora Drčelić

Kroki za portret:

Menadžer i politika

Kako je potpredsednik Pokreta radnika i seljaka Saša Mirković (na slici) **obeležio izbore u Zaječaru, a i šire**

Foto: Tanjug

NAKON OPŠTIH IZBORA održanih 6. maja, na Jutubu se pojavio snimak iz Zaječara na kome se vidi kako neki ljudi (navodno članovi biračkog odbora), na podu hodnika gradske skupštine, pečatiraju koverte u kojima su glasački listići. To je snimila kamera koja je u stopu pratila Sašu Mirkovića, potpredsednika Pokreta radnika i seljaka i kandidata za gradonačelnika Zaječara.

Na snimku, Mirković teatralno traži objašnjenje od Nenada Stefanovića, predsednika Gradske izborne komisije (GIK), za to šta se dešava u hodniku. Ovaj mu odgovara da nije mogao da primi nezapečaćene koverte sa glasačkih mesta, pa su članovi biračkih odbora na podu hodnika pečatili koverte sa glasovima. Mirković je pozvao policiju koja je zatim sve koji nemaju veze sa primopredajom glasačkih listića udaljila sa tog sprata. Nakon svega, GIK je saopštio da ponavljanja izbora neće biti i dok Upravni sud ne donese odluku o eventualnim žalbama, rezultati lokalnih izbora u Zaječar gde je URS osvojio 21 mandat, a PRS 14, ostaju nepromenjeni. Za ono što je snimljeno, Mirković je optužio aktuelnog gradonačelnika Boška Ničića, predsednika Pokreta „Živim za Krajinu", koji je član Ujedinjenih regiona Srbije.

„Mirković od izbora pokušava da napravi estradu", odgovorio je Ničić i dodao: „Taj snimak je režiran u Timočkoj televiziji, tako što su se dogovorili sa svojim članovima biračkog odbora da pootvaraju koverte, a onda je došao Mirković i počeo da pravi spektakl."

Inače, cela izborna kampanja u Zaječaru je obeležena sukobom Ničevića, bivšeg učesnika rijaliti šoua „Farma" i gradonačelnika Zaječara, koji je proveo dva meseca u pritvoru zbog optužbi za nenamesko trošenje opštinskog novca (za šta je oslobođen) i njegovog bivšeg prijatelja i partijskog saborca Saše Mirkovića.

Rođen 1972. u Boru, Mirković se kao peti nalazio na parlamentarnoj listi PRS-a gde mu je u zanimnje upisano da je diplomirani pravnik. Vlasnik je produkcijske kuće Beoton i predsednik je Upravnog odbora Timočke televizije iz Zaječara. Bio je ili jeste menadžer popularnim pevačima u Srbiji i regionu (Valentino, 4 asa, Aca Lukas, Leontina, Boris Novković, Boki 13, Marija Šerifović), organizator koncerta po Srbiji i prodavac, zbog štetnih sastojaka zabranjivanog proizvoda za mršavljenje, Zelene kafe...

Najširа javnosti je za Mirkovića saznala dok je bio menadžer Šerifovićke koja je 2007. godine sa pesmom *Molitva* pobedila na Evroviziji u Helsinkiju. Njihova saradnja se prekinula 2008. godine nakon objavljivanja njegove knjigu *Molitva za patriote*, u kojoj je izneo privatne podatke o pevačici. Posle višemesečnog prepucavanja u medijima pomirili su se i ponovo postali saradnici. „Pomirenje sa Marijom je čist poslovni potez", rekao je Mirković za list „Pres"

sredinom 2010.

Mirkoviću je od Evrovizije ostala i svađa sa generalnim direktorom RTS-a Aleksandrom Tijanićem: „Tijanić nije želeo da pobedi Marija jer je imao svog favorita Ivanu Negativ. Predlagao mi je da pustim Mariju niz vodu u zamenu za besplatne reklamne sekunde na RTS-u. Kada nisam pristao, došlo je do sukoba. Pretio mi je, psovao me je“, rekao je Mirković za „Blic“ 2008.

Tijanić je preko istih novina odgovorio: „Priznajem da sam pretio dotičnome. Sreo sam ga u jednoj kafani u večernjim satima i rekao sam mu: ‘Marš u Zoološki vrt! Znaš da Vuk Bojović u osam sati zatvara kapiju i ako se ne vratiš do tada, spavaćeš na ulici.’ Spreman sam da podnesem sve sankcije zbog ove pretnje, ali da bude jasno – nema pristupa RTS-u dotičnome gospodinu sve dok iznosi gomilu laži na račun RTS-a i mene.“

Pre dve godine, Mirković se sukobio i sa glavnim čovekom „Grand prodakšena“ Sašom Popović kada je komentarisao odnos ove produkcijske kuće sa Zvezdama granda. U julu 2010. je za „Pres“ rekao: „Popović se ponaša bahato i robovlasnički prema toj deci. On ne poštuje državu niti zakon jer je napravio takve ugovore sa tim mladim pevačima da to nema ni u jednoj zemlji! Krajnje je vreme da država i Bradić uzmu stvar u svoje ruke i zaustave Popovića da se ponaša kao da je u najmanju ruku predsednik. On je bukvalno uništio kulturu Srbije.“

Nakon kratkotrajnih nesuglasica Popovića sa vlasnikom Pink televizije Željkom Mitrovićem, po medijima se provlačila priča da će na mesto Granda (koji je trebalo da pređe na „Prvu“ televiziju) doći Mitrović sa novim projektom „Pink rekords“. Ta ideja je propala, a Grand je i danas na Pinku.

Mirković je bio član Srpske radikalne stranke i podržavao je Tomislava Nikolića na predsedničkim izborima 2008. Iste godine priključio se Pokretu „Živim za Krajinu“ Boška Ničića i tu bio potpredsednik. Marta 2011. zbog „poslovnih obaveza“ napustio je Ničićev pokret i pridružio se novoosnovanom Pokretu radnika i seljaka Zorana Dragišića i postao njegov potpredsednik. Tokom kampanje za gradonačelnika Zaječara između ostalog je rekao: „Ja sam ostvaren čovek, imam dovoljno para, tri stana u Beogradu, vozim najskuplji džip u Srbiji, ali sve to sam ja zaradio, nisam ušao u politiku da se obogatim.“

Januara 2012. na njegovu kuću u Beogradu bačena je bomba, ali napadači nisu otkriveni.◂

Mirko Rudić

Kultura sećanja

Sve naše krađe

Kako je tokom devedesetih menjana volja građana višestrukim upisivanjem u biračke spiskove, falsifikovanjem zapisnika sa glasačkih mesta, ubacivanjem već popunjenih listića u kutije, fantomskim zatvaranjem biračkih mesta na Kosovu i sudskim nasiljem

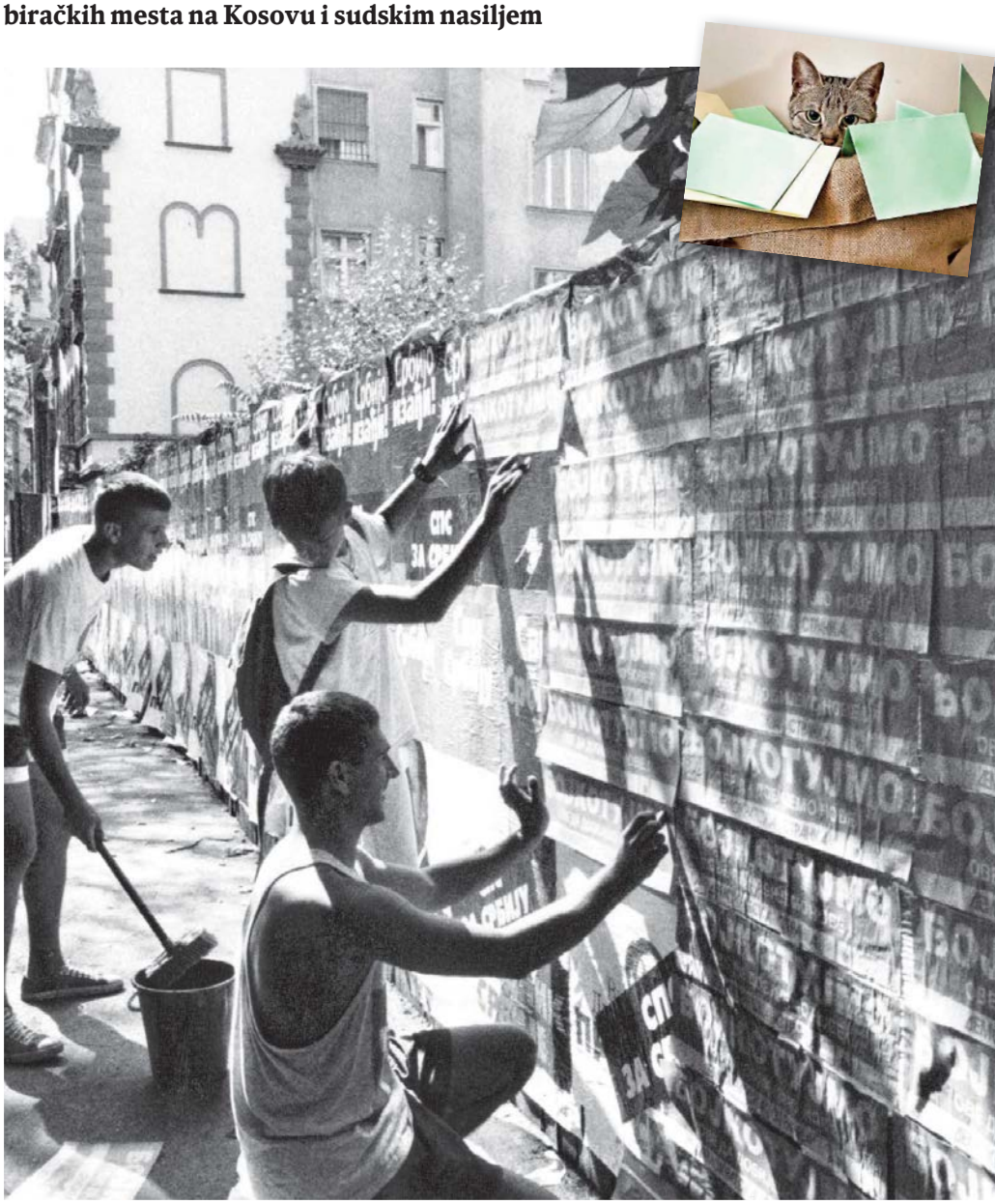

Foto: Emil Čonkić

IZBORI SU ODUVEK i svuda bili ozbiljan politički biznis. Još kad u tom biznisu učestvuju milioni ljudi, krađe, misli se, i ne moraju uvek imati kratke noge. Pravilnosti u takvim postupcima ima mnogo, a jedna od opštijih glasi da što su snage na vlasti veće, što su više ekonomski nadmoćne, to su i sklonije da čvrsto drže stečeno i ne dozvole da se koren njihove vladavine tako lako odstrani.

Teške mahinacije koje su se devedesetih nadvijale nad izborima, u kolektivnoj svesti pohranjene su kao deo prošlosti. A petooktobarske promene su ih po prirodi stvari konačno eliminisale. Čak je i lider SPS-a Ivica Dačić, povodom najnovijih sumnji u otimanje glasova, rekao da mu ne pada na pamet da ikada više u životu učestvuje u izbornoj krađi. Međutim, crv sumnje koji su ubacili naprednjaci ▸

PODSEĆANJE: Otpor Zorana Đinđića i koalicije Zajedno protiv izborne krađe 1996; protesti građana i studenata; fantomski listići zahvaljujući kojima je Milan Milutinović *pobedio* Vojislava Šešelja na predsedničkim izborima 1997.
Foto: VREME

problem vraća na početak, pa bi se lako moglo dogoditi da imperativ glasačkog tela sada više nego ranije ne bude politička pobeda jedne ili druge strane, nego sama regularnost izbornih rezultata, zapravo istina.

ŠTA SMO SVE DOŽIVELI: Već na prvim višepartijskim izborima 1990. istina je bila predočena pre samog glasanja. Uslove za održavanje tih izbora diktirale su bivše komunističke partije, pa su opozicione pozvale svoje pristalice na mirne proteste. Marginalizovana opozicija tražila je ravnopravne izborne uslove, nepristrasne izborne zakone i zakone o izbornim jedinicama, a lideri Srpskog pokreta obnove i Demokratske stranke zapretili su i bojkotom ukoliko socijalisti ne promene već usvojena zakonska rešenja. Protestovalo se i protiv medijske diskriminacije u toku predizborne

kampanje, naročito na RTS-u. U svojoj studiji "Izbori u SRJ" Vladimir Goati ističe da se ta diskriminacija nije odvijala u posebno određenim "specijalnim emisijama" posvećenim izborima u kojima su sve stranke koristile svoj unapred određeni deo vremena, nego u preostalom "informativnom prostoru". Na primer, u samoj završnici predizborne kampanje, ličnosti koje se najviše pominju bili su upravo predstavnici SPS-a, naravno u pozitivnom kontekstu.

Opozicija u Srbiji je, uprkos svemu, izašla na izbore, a potom protestovala i protiv drugih mahinacija kao što su višestruko glasanje, zloupotrebe sa glasanjem pismenim putem, manipulacije u brojanju glasova. Treba podsetiti na to da su eksperti i međunarodni posmatrači tada ocenili da su decembarski izbori 1990. u Srbiji ipak bili "slobodni".

STANKO CEROVIĆ

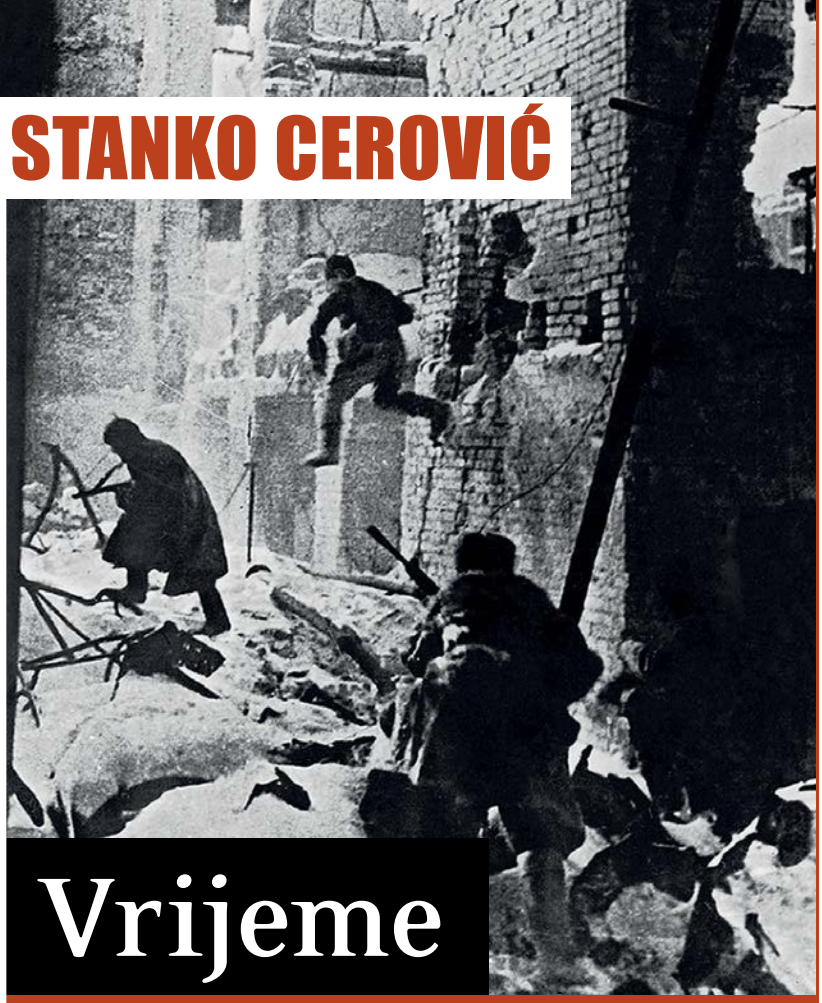

Vrijeme je krv

UMJETNIK U CIVILIZACIJI SMRTI

VREME

U izdanju Nedeljnika "Vreme": nova knjiga Stanka Cerovića Vrijeme je krv – Umjetnik u Civilizaciji Smrti.

Potražite u vašoj knjižari

Sve što dopire do moga mozga svedoči o vremenu bankrota. Sefovi su prazni. Iskustvo me uči da u takvim okolnostima prvo skidaju skalp pripadnicima moga plemena. Na polici u tvrđavi u Jejlu, Džeronimova lobanja se još nada promjenama. Biće rata. Biće gore nego ikad. Zvijer je ranjena.

Distribucija: Krug commerce

e-mail: krug.avala@sbb.rs

Tel: 011/240-1433

Bio je to trijumf socijalista koji su osvojili skoro polovinu glasova, i Slobodana Miloševića za koga je kao predsednika glasalo 65,3 odsto birača.

Kada su u maju 1992. održani prvi izbori za parlament SRJ, iz same pripreme saveznog izbornog zakona bile su isključene opozicione stranke. O njemu su bile obaveštene isto kada i šira javnost, neposredno pred usvajanje. To je dovelo do bojkota izbora od strane tih partija, pa je na glasačka mesta u Srbiji i Crnoj Gori izašlo samo 56,7 odsto birača. Opozicija je tada krenula u borbu, osnovan je DEPOS, a u Beogradu su počeli masovni ulični protesti. Navodno, radi popuštanja tenzija na mesto predsednika i premijera SRJ izabrane su nestranačke ličnosti Dobrica Ćosić i Milan Panić. Ćosić je tada obećao da će do kraja 1992. biti održani parlamentarni izbori na svim nivoima i izbori za predsednike u Srbiji i Crnoj Gori.

I na tim novim, decembarskim izborima, u Srbiji je najviše glasova i poslaničkih mesta osvojio SPS, 47 odsto. Podaci kažu da partije demokratske opozicije nisu imale svoje predstavnike na polovini od ukupno oko 10.000 biračkih mesta u Republici. Nisu imale ni kontrolu nad radom "izborne administracije". Posmatračka misija KEBS-a u svom završnom izveštaju govori o "besramnoj propagandi", i o tome da je svako suprotstavljanje politici vlasti u zvaničnim medijima proglašavano kao "nepatriotsko i izdajničko". U izveštaju dalje piše: "Na dan izbora nekoliko posmatrača uočilo je i problem višestrukog upisivanja u biračke spiskove. Neki birači dobili su poštom više poziva za glasanje. Neki su pak obavestili posmatrače da je bilo čitavih zgrada i stambenih blokova u koje je stiglo na desetine poziva za ljude koji tamo ne stanuju, dok u neke zgrade pozivi uopšte nisu stigli. Ima, takođe, izveštaja o neobično velikom broju slučajeva da se na nekim biračkim spiskovima nalaze imena umrlih." KEBS je zaključio da ovi izbori ne ispunjavaju ni minimum demokratskih standarda.

I ŠTA SMO SVE PREŽIVELI: Na novembarskim izborima 1996, Koalicija "Zajedno" je doživela neuspeh na saveznim izborima u Srbiji, ali je uspela da osvoji većinu u 40 od ukupno 189 opština, kao i na izborima za gradske skupštine Beograda i Niša. Uvidevši to, vladajući režim je preko izbornih komisija i sudova izdejstvovao da lokalni izbori budu poništeni i da budu zakazani novi. Inače, i ovog puta pored nezakonitih i pristrasnih sudskih odluka i postupaka izbornih komisija, navođene su i druge mahinacije: falsifikovanje izbornih spiskova i zapisnika biračkih odbora, kao i organizovano ubacivanje u glasačke kutije unapred popunjenih listića sa imenima kandidata SPS-a.

Očigledne izborne neregularnosti u korist vladajuće partije podstakle su masovne demonstracije prvo u Beogradu, a onda i u svim velikim gradovima Srbije. Pritisnuta višemesečnim protestima stotina hiljada građana, vlast se obratila OEBS-u sa molbom da pošalje misiju radi utvrđivanja regularnosti lokalnih izbora, posle čijeg izveštaja je i protiv svoje volje morala da prizna pobedu opozicije.

POSLEDNJA IZBORNA KRAĐA: 5. oktobar 2000.
Foto: Draško Gagović

Već naredne godine, 1997, održana su dva izbora za predsednika Srbije. Septembarski, sa izabranim novim predsednikom Srbije, ali ovog puta iz redova radikala, Vojislavom Šešeljom, koji je pobedio socijalistu Zorana Lilića. Zvanični podaci su tada utvrdili da nije bilo izašlo 50 odsto birača što je po važećem izbornom zakonu iz '92. bio minimum. Izbori su ponovljeni u decembru sa novim kandidatom SPS-a Milanom Milutinovićem, koji je neočekivano odneo ubedljivu pobedu nad Šešeljom, što se opet najviše pripisuje izbornim zloupotrebama: neotvaranju pojedinih biračkih mesta na Kosovu i Metohiji, pojavi "viškova" glasačkih listića, javnom glasanju radnika u prisustvu uprave fabrike (kao u slučaju "Simpa" u Vranju), ili onemogućavanju SRS-a da kontroliše izborni proces.

Sličan scenario trebalo je da bude primenjen i na saveznim predsedničkim izborima 2000. godine. Naime, od svih izbora održanih 24. septembra najznačajniji su bili predsednički. Bili su to odsudni izbori između vlasti i opozicije, Slobodana Miloševića i Vojislava Koštunice. Rezultati nekoliko istraživanja sprovedenih na teritoriji Srbije (bez Kosova) nedvosmisleno su ukazivali na ubedljivu pobedu Koštunice. To se potvrdilo i na izborima.

Međutim, Savezna izborna komisija (SIK) od 25. septembra do 5. oktobra, nastojala je da preinači rezultate. SIK je falsifikovao rezultate objavljujući u svojoj Odluci ("Službeni list" SRJ od 29. septembra 2000) da je kandidat DOS-a, Vojislav Koštunica, dobio 49,9 odsto od ukupnog broja glasova. Po tome, Koštunica nije ispunio uslov (od 50 odsto plus jedan glas) da bi bio izabran u prvom krugu, pa je drugi krug predsedničkih izbora bio zakazan za 8. oktobar. DOS je zbog nepodudarnosti izbornih rezultata i raznih nezakonitosti uputio prigovor SIK-u, koji je sve to odbacio. DOS je onda ponudio vlastitu izbornu evidenciju po kojoj je Koštunica dobio 52,7 odsto glasova i pobedio u prvom izbornom krugu. Potom je DOS predložio i ponovno prebrojavanje glasova, uz prisustvo međunarodnih posmatrača, ali bez uspeha. Na sve to, Savezni ustavni sud (SUS) donosi rešenje 4. oktobra da kompletan prvi krug izbora za predsednika treba da bude ponovljen.

Zbog očiglednog pokušaja izborne prevare, lideri DOS-a pozvali su na građansku neposlušnost i masovne proteste sve do priznavanja izbornih rezultata. Tada se dogodio i Peti oktobar, dan kada su mnogi pomislili da su se"rajska vrata" najzad otvorila. SUS je potom ko od šale poništio svoje rešenje od prethodnog dana i priznao predsedničke izbore. ◂

Ivana Milanović Hrašovec
i Dokumentacioni centar "Vreme"

Novi poslanici

Mandati novim poslanicima raspodeljuju se po redosledu na izbornoj listi, kako je regulisana raspodela mandata

Prema Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o izboru narodnih poslanika koji je usvojen jula prošle godine (vidi Službeni glasnik RS 36/11): "Republička izborna komisija će najkasnije u roku od 10 dana od dana objavljivanja ukupnih rezultata izbora sve dobijene mandate sa izborne liste dodeliti kandidatima po redosledu na izbornoj listi, počev od prvog kandidata sa liste."

Spisak poslanika koji "Vreme" objavljuje može biti promenjen jer novoizabrani poslanici mogu podneti ostavke. Mandat se tada daje prvom sledećem kandidatu sa liste. Kad poslaniku koji je izabran sa koalicione izborne liste prestane mandat pre isteka vremena na koje je izabran, "mandat se dodeljuje prvom sledećem kandidatu na izbornoj listi kome nije bio dodeljen mandat – pripadniku iste političke stranke", predviđa zakonopisac. Novi poslanici će biti:

Lista "Pokrenimo Srbiju – Tomislav Nikolić" (73 mandata);

1. Tomislav Nikolić
2. Aleksandar Vučić
3. dr Jorgovanka Tabaković
4. Velimir Ilić
5. prof. dr Milan Bačević
6. Zorana Mihajlović Milanović
7. Nebojša Stefanović
8. Gojko Radić
9. Milanka Karić
10. Aleksandar Vulin
11. Zoran Pralica
12. Ljiljana Miladinović
13. Borislav Pelević
14. Goran Knežević
15. Jelena Budimirović
16. Bratislav Gašić
17. Velimir Stanojević
18. Dubravka Filipovski
19. Miodrag Linta
20. Mujo Muković
21. Jadranka Joksimović
22. Marijan Rističević
23. Miodrag Nikolić
24. Ljubica Vasić
25. Srđan Šajn
26. Mile Spirovski
27. Stana Božović
28. prof. dr Marko Atlagić
29. dr Branislav Blažić
30. Aleksandra Đurović
31. Milosav Miličković
32. prof. dr Zoran Mašić
33. Marija Blečić
34. prof. dr Ljubiša Stojimirović
35. Aleksandar Nikolić
36. Marija Obradović
37. Dragomir J. Karić
38. Vladimir Cvijan
39. Vesna Marković,
40. prof. dr Mileta Poskurica
41. Veroljub Arsić,
42. Jelena Mijatović
43. Zoran Antić
44. Mićo Rogović
45. Irena Vujović
46. Stefan Zankov
47. Dragan Čolić
48. Dušica Nikolić
49. Zoran Babić
50. Oto Kišmarton
51. Katarina Rakić
52. Miroslav Markićević
53. Vučeta Tošković
54. dr Aleksandra Tomić
55. dr Milan Knežević
56. Srđan Spasojević
57. Zlata Đerić
58. Igor Bečić
59. dr Predrag Mijatović
60. Biljana Pantić
61. Dragan Šormaz
62. Saša Maksimović
63. Ljubica Mrdaković Todorović
64. Milovan Drecun
65. Momir Stojanović
66. Biljana Ilić Stošić
67. Mladen Grujić
68. Dragan Tomić
69. Mirjana Marjanović
70. Zoran Bojanić
71. Dejan Rajčić
72. Jana Ljubičić
73. Dragan Nikolić

Lista "Izbor za bolji život – Boris Tadić" (67 mandata)

1. Dragan Đilas
2. Ružica Pavlović Đinđić
3. Dragoljub Mićunović
4. Rasim Ljajić
5. Miodrag Stojković
6. Jelena Trivan
7. Dušan Petrović
8. Nenad Čanak
9. Milica Delević
10. Bojan Pajtić
11. Dragan Šutanovac
12. Nada Kolundžija
13. Mirko Cvetković
14. Milorad Mijatović
15. Gordana Čomić
16. Vuk Jeremić
17. Snežana Malović
18. Bojan Kostreš
19. Božidar Đelić
20. Milan Marković
21. Tamara Tripić
22. Oliver Dulić
23. Goran Bogdanović
24. Vesna Milekić
25. Borislav Stefanović
26. Miodrag Đidić
27. Nataša Vučković
28. Aleksandra Jerkov
29. Balša Božović
30. Boško Ristić
31. Vladimir Jovanović
32. Milovan Marković
33. Ljiljana Lučić
34. Neven Cvetićanin
35. Boris Ranković
36. Slavica Savić

37. Milan Mirosavljević
38. Đorđe Stojšić
39. Gorica Mojović
40. Meho Omerović
41. Dušan Obradović
42. Mirna Kosanović
43. Slobodan Homen
44. Janko Radaković
45. Vesna Marjanović
46. Dejan Nikolić
47. Ivan Jovanović
48. Teodora Vlahović
49. Dušan Milisavljević
50. Olgica Batić
51. Vladimir Marinković
52. Ivan Karić
53. Maja Videnović
54. Petar Kuntić
55. Branko Gogić
56. Ljuban Panić
57. Sanja Čeković
58. Olena Papuga
59. Nebojša Zelenović
60. Nenad Kitanović
61. Konstantin Samofalov
62. Janko Veselinović
63. Jovana Mehandžić
64. Nenad Konstantinović
65. Živojin Stanković
66. Jovana Joksimović
67. Srđan Miković

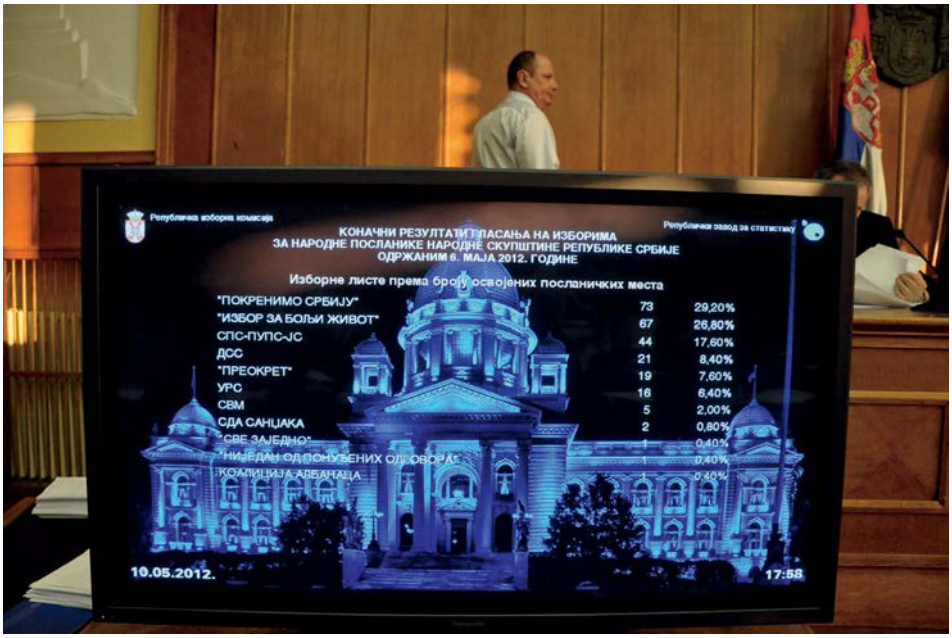

Konstitutivnom sednicom Skupštine predsedavaće Zaharije Trnavčević, koji je rođen 1926, a izabran je na listi "Čedomir Jovanović – Preokret"

Lista "Ivica Dačić – SPS, PUPS,JS" (44 mandata):

1. Ivica Dačić
2. dr Jovan Krkobabić
3. Slavica Đukić Dejanović
4. Dragan Marković
5. Dijana Vukomanović
6. Konstatin Arsenović
7. prof. dr Žarko Obradović
8. Mira Petrović
9. Milutin Mrkonjić
10. Branko Ružić
11. Momo Čolaković
12. Ana Sekulović
13. Milan Krkobabić
14. Petar Škundrić
15. Ivana Dinić
16. Dušan Bajatović
17. Aleksandar Antić
18. Vesna Jovicki
19. Zvonimir Stević
20. Petar Petrović
21. Mirjana Dragaš
22. Ivica Tončev
23. Vera Paunović
24. Đorđe Kosanić
25. Stefana Miladinović
26. Slobodan Veličković
27. Vojislav Vujić
28. Milica Dronjak
29. Milisav Petronijević
30. Miletić Mihajlović
31. Đorđe Milićević
32. Čedomir Protić
33. Vesna Stepić
34. Milorad Stošić
35. Nevena Stojanović
36. Dejan Radenković
37. Miroljub Stojčić
38. Zoran Kasalović
39. Ljubica Milošević
40. Suzana Spasojević
41. Zoran Vasić
42. Slobodan Jeremić
43. Neđo Jovanović
44. Saša Dujović

Lista "Demokratska stranka Srbije – Vojislav Koštunica" (21 mandat):

1. Vojislav Koštunica
2. Dragan Jočić
3. Milica Radović
4. Slobodan Samardžić
5. dr Nenad Popović
6. Sanda Raković-Ivić
7. Aleksandar Popović
8. Miloš Aligrudić
9. Milica Vojić Marković
10. Marko Jakšić
11. Siniša Kovačević
12. Donka Banović
13. Jovan Palalić
14. Miroslav Petković
15. Dušica Morčev
16. Miloš Jovanović
17. Radojko Obradović
18. Ružica Igić
19. Milan Lapčević
20. Petar Petković
21. Bojana Božanić

Lista "Čedomir Jovanović – Preokret" (19 mandata):

1. Čedomir Jovanović
2. dr Žarko Korać
3. Ranka Savić
4. Zaharije Trnavčević
5. Aleksandar Jugović
6. Nataša Mićić
7. Miljenko Dereta
8. Aleksandar Čotrić
9. Mr Svetislava Bulajić
10. Nenad Milić
11. Ivan Andrić
12. Radmila Gerov
13. Žika Gojković
14. Bojan Đurić
15. Judita Popović
16. Kenan Hajdarević
17. Mirko Čikiriz
18. Sanja Jefić
19. Zoran Ostojić

Lista "Ujedinjeni regioni Srbije – Mlađan Dinkić" (16 mandata):

1. Mlađan Dinkić
2. Veroljub Stevanović
3. Maja Gojković
4. Boško Ničić
5. Vladan Vasić
6. Verica Kalanović
7. Predrag Marković
8. Suzana Grubješić
9. Vidoje Petrović
10. Saša Milenić
11. Ivica Kojić
12. Vesna Kovač
13. Branislav Jovanović
14. Ivan Joković
15. Dragana Mijatov
16. Slavica Saveljić

Lista "Savez vojvođanskih Mađara – Ištvan Pastor" (5 mandata):

1. Balint Pastor
2. Laslo Varga
3. Elvira Kovač
4. Arpad Fremond
5. Zoltan Pek

Lista "Stranka demokratske akcije Sandžaka – dr Sulejman Ugljanin" (2 mandata):

1. Ifeta Radončić
2. Bajro Gegić

Lista "Sve zajedno: BDZ, GSM, DZH, DZVM, Slovačka stranka – Emir Elfić" (1 mandat):

1. Emir Elfić

Lista "Nijedan od ponuđenih odgovora" (1 mandat):

1. Nikola Tulimirović

Lista "Koalicija Albanaca Preševske doline" (1 mandat):

1. Riza Halimi

Dokumentacioni centar "Vreme"

Pravila, ocene i obav

Kako se organizuju TV dueli kod nas, a kako u svetu, šta zahtevaju timovi učesnika i šta im organizatori dopuštaju, kad se sedi, a kad stoji, kakva je uloga moderatora i šta građani imaju od svega toga

PONOVO ZAJEDNO U STUDIJU RTS-a: B. Tadić, T. Nikolić (2008) i moderator Zoran Stanojević

Od svih sportova sa kojima bi se mogle porediti, političke debate najviše liče na boks. Publici se obećava viteški okršaj, ali se ona nada nokautu, što krvavijem to bolje. Učesnici poštuju pravila, ali vrebaju svaku priliku za nekažnjeni udarac ispod pojasa. Na kraju se sve obično završi u dvanaest rundi na poene uz ocenu da nije viđeno bogzna šta.

Uloga moderatora debate ipak više liči na fudbalskog sudiju nego na onog u ringu, mada se nekad dešava da mora da razdvaja učesnike. Po dogovoru on treba da vodi računa da se pravila striktno poštuju, mora da bude neupitni autoritet, ali i što manje vidljiv. Ako je moderator zvezda debate, onda je to siguran znak da nešto (ništa) nije bilo kako treba, baš kao i u fudbalu. Takođe, ako debata nije bila interesantna, to nije greška moderatora. Možete dovesti Kolinu da vam sudi utakmicu, ali ako su igrači loši, on je može učiniti pravednijom, ne i boljom.

ORGANIZATORI I KANDIDATI: Zapravo je suština debate u njenoj pripremi, dogovaranju pravila i uslova pod kojima će se održati. U SAD, koje su majka modernih političkih debata, te pripreme traju i po godinu dana, ako su u pitanju finalne debate predsedničkih kandidata, a održavaju se u poslednjih nekoliko nedelja pred izbore.

U ostatku sveta koji je tu praksu prihvatio, debate se pripremaju nekoliko nedelja. Minimum.

Prvo pitanje je ko organizuje debatu. Predizborno vreme veoma je nervozno i naginjanje na neku od strana koje učestvuju u izborima meri se u miligramima ili milimetrima, kako već hoćete. Ali se primedbe isporučuju u tonama i kilometrima.

U Americi od 1987. debate organizuje nevladina organizacija Komisija za predsedničke debate. Debate ni tamo nisu obavezne, ali se podrazumevaju, a Komisija je nastala kako bi ih spasila od prevelikog uticaja stranaka i strankama naklonjenih medija.

To ne znači da Komisija ima monopol nad debatama, naprotiv, njih može da organizuje ko god hoće, pod uslovom da akteri pristanu da se pojave. Ali, ona organizuje četiri ključne debate u samom finišu izbora i obično su tri za predsedničke kandidate, a jedna za kandidate za potpredsednike.

Ove godine, koja je izborna i u SAD i u Srbiji, imao sam prilike da sarađujem sa Komisijom na seriji debata "Reč na reč", koje su zajednički organizovali RTS, CESID, OEBS i NDI (*National Democratic Institute*, inače partner Komisije za predsedničke debate). Organizovali smo tri parlamentarne televizijske debate i jednu za predsedničke izbore (u trenutku pisanja ovog teksta, a to je utorak pre podne, ona je zakazana, ali još nije održana).

Kada se konsultujete sa kolegama koji debate organizuju decenijama i na najvišem nivou, shvatite koliko to nije naivan posao, mada publici deluje baš tako. Set pitanja, nekoliko mikrofona i flaša negazirane vode, sat za merenje vremena i... vozi!

Međutim, nedoumice koje treba razrešiti pre

ezno rukovanje

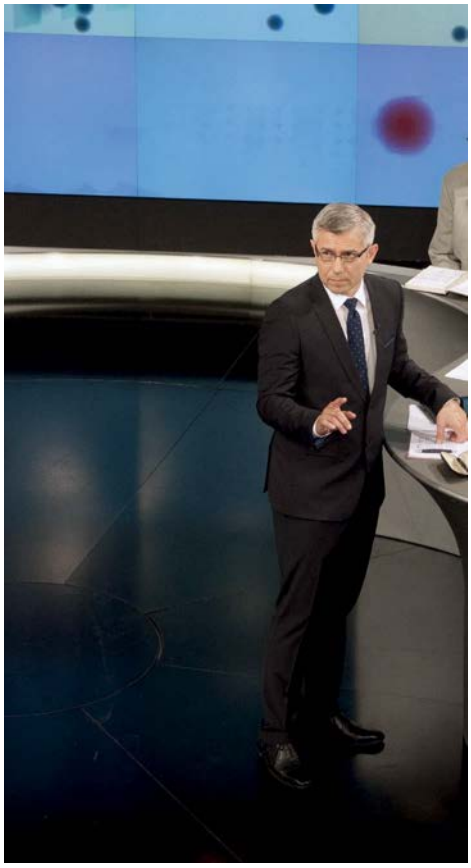

foto: Reuters

nego što debata počne su tolike da je sam događaj tek možda pet odsto od ukupnog posla. Kada se uključe kamere i kada razgovor počne organizatori su smireni, nervni slomovi su iza njih a bili su brojni, to će vam posvedočiti sponzor debate u bilo kom delu sveta.

NERVNI SLOMOVI: Prvi problem je kako nagovoriti izborne aktere da pristanu na učešće i to baš u debati koju vi organizujete (uvek ima i konkurentskih). Oni nikada nisu u istom položaju, najmanje jedan procenjuje da iz debate može da izvuče više štete nego koristi i to obično uzima kao argument da bitno utiče na pravila. Kada ostali učesnici to osete počinju i sami da ucenjuju. To je trenutak prvog nervnog sloma za onog čija je ideja bila da se debata održi i koji mora sve strane da ubedi da popuste pomalo, ali i da ih održi u uverenju da je nešto od njihovih zahteva ostalo u pravilima. Nebitno je da li u debati učestvuju dve ili sedam strana, čak je lakše postići dogovor tamo gde ih je više jer se interesi prepliću i nisu uvek svi na istim pozicijama.

Sledeće pitanje je da li će debata imati publiku u samom prostoru gde se održava. U Americi je publika obavezna, ali je ona, sem u jednom slučaju, potpuno pasivna. Građani koji prate debatu obavezuju se na ćutanje tokom rasprave, ne smeju ni na koji način da pokažu svoje raspoloženje prema onome što se izgovara, osim što aplaudiraju (obavezno) i to samo na početku i na kraju događaja. Izuzetak, donekle, jeste takozvana gradska debata (*town hall meeting*) gde građani učesnicima debate postavljaju pitanja. Publika se za tu priliku bira, to u SAD radi agencija Galup, tako da ne bude vatrenih pristalica učesnika debate, a zna se i ko će od građana postavljati pitanja. Pitanja moraju biti unapred sročena da se ne bi gubilo vreme na zamuckivanje, i obično ih građani čitaju sa papira. Ali, pitanja su nesumnjivo njihova i ono na čemu se posebno insistira je da ih učesnici ne smeju znati pre početka debate. To važi i za sva ostala pitanja u debati, kandidati znaju samo temu.

Kritičari američkih debata posebno su osetljivi na ponašanje publike, smatraju da je dirigovana, što znači i neautentična. Naročito im smeta zabrana da reaguju, jer se publika tako svodi na prisustvo, pošto ne nagrađuje niti kažnjava one koji debatuju svojim zvižducima ili aplauzima tokom rasprave.

Upravo su zvižduci i aplauzi bili razlog zašto smo se mi u Srbiji odmah odrekli publike, sumnjajući da ćemo moći da obezbedimo neku dovoljno neutralnu ili makar disciplinovanu publiku koja ne bi ugrozila samu debatu. Time smo izbegli nekoliko nervnih slomova kod organizatora, mada je bolje reći da smo ih uštedeli. Za kasnije.

Naredno pitanje je format debate, njeno ukupno trajanje i vreme koje svaki učesnik ima na raspolaganju. Uobičajeno je da debate traju 90 minuta, može i kraće i duže, ali nikada manje od jednog niti više od dva sata. Broj pitanja zavisi od broja učesnika budući da svakome treba ostaviti isti prostor za odgovor i potom za reakciju na odgovore konkurenata. Ukoliko su dva učesnika u debati, to vreme je dovoljno za ►

J. KENEDI I R. NIKSON: Prvi TV duel u Americi

M. LABUS I V. KOŠTUNICA: Prvi TV duel u Srbiji foto: Reuters

NAJGLEDANIJI TV DUEL U EVROPI: F. Oland i N. Sarkozi foto: AP photo

nekih desetak pitanja plus obaveznu završnu reč na kraju.

KENEDI, NIKSON I OSTALI: Prva debata koja se pamti je ona Abrahama Linkolna i Stivena Daglasa 1858. godine. Zapravo je to bila serija od sedam debata u sedam američkih gradova, a trajale su po tri sata. Prvi govornik je govorio sat vremena, onda mu je drugi oponirao sat i po i na kraju je prvi imao pola sata da se dopuni. Od grada do grada menjali su redosled ko je prvi, a ko drugi. Tema debata je bila odnos prema robovlasništvu i stanje Unije.

Od 1948. debate prenosi radio, a od 1960. televizija, i to su čuvene debate Kenedija i Niksona. Suprotno opšte raširenom verovanju, nije bila u pitanju jedna, već četiri TV debate. U proseku su imale oko 60 miliona gledalaca (slična gledanost je i danas) i prenosile su ih sve tri američke mreže (ABC, CBS, NBC), s tim da je svaka od njih bila domaćin jedne debate i davala je svog novinara za moderatora. ABC je tada organizovao dve debate. Legenda kaže da je Kenedi pobedio na izborima jer je na televizijskim debatama delovao sigurnije, dok istraživači misle da debata ne može da preokrene rezultat za više od nekoliko procenata, pet najviše i to u ekstremnim situacijama, kada neki od kandidata izrekne neku svemirsku glupost, recimo. Što znači da debata obično utiče samo na veoma tesne izbore. Naravno, ovo pravilo se menja od zemlje do zemlje. U Srbiji nikakvih istraživanja te vrste nema, te se vodimo po ličnom osećaju, nama omiljenoj naučnoj disciplini.

Scenario je sledeći. Po jednom modelu učesnici na početku imaju uvodnu reč, kao i završnu reč na kraju. Vreme za odgovaranje na pitanja skraćivalo se sa izbornim ciklusima i od nekadašnja tri minuta svelo se na otprilike minut i po. Učesnici imaju i tri do pet minuta za diskusiju po pitanju (posle odgovora), ali se to vreme obično deli na blokove od pola minuta do minut. Običaj je da jedan drugome postavljaju potpitanja, ako to ne rade, onda je to obaveza moderatora. Naravno, sve ovo je opcija, učesnici i organizator mogu da dogovore i druga pravila.

Uvodna reč je u Kenedijevo vreme trajala osam minuta, danas se za nju ne daje više od tri, a i to je mnogo. Najčešće se u debatu odmah ulazi sa pitanjima, bez uvoda.

A NA KRAJU RUKOVANJE: Običaj koji nije uhvatio korena u Srbiji je da pored moderatora ili građana, pitanja učesnicima postavlja i novinarski panel, najčešće troje novinara koji su

eksperti za temu debate. Paneliste bira organizator, uz stalnu bitku sa učesnicima odnosno njihovim timovima koji bi da utiču na taj izbor.

Postoje tri tipa debate koji se primenjuju danas u svetu. Stojeća debata je ona gde učesnici sve vreme stoje za govornicama, fizički odvojeni. Ova debata je formalnija, izbegava se prisniji kontakt kandidata, vreme za iznošenje argumenata je oštrije podeljeno, čak i kada su replike u pitanju. Ko nije stajao 90 minuta u televizijskom studiju u punoj koncetraciji i bez mogućnosti da govori dok na njega ne dođe red, ne zna koliko to, zapravo, nije lako. Ove debate najmanje su atraktivne, ali se u njima argumenti najbolje iznose, a pravila se čvršće poštuju.

Drugi tip je već pomenuta gradska debata, gde su učesnici okruženi publikom i mogu ili da šetaju ili da stoje, ređe se sedi. Atmosfera je neformalnija i tu ima najmanje sukobljavanja između učesnika debate, a najviše borbe za simpatije publike.

Treći tip je sedeća debata, gde su učesnici i moderator za istim stolom, obično okrenuti jedni prema drugima, mada nije retkost i da licem gledaju ka publici, ako je ima. Ovaj format se smatra najboljim za raspravu, ali u njemu prednost ima onaj ko je u tome veštiji, bez obzira na argumente koje iznosi. Obično se na postavljeno pitanje dobija minut do dva za odgovor, onda se u narednih pet minuta učesnici nadgornjavaju, a moderator im daje reč vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti. Ova vrsta debate je najatraktivnija za publiku, jer su učesnici u neposrednom kontaktu.

Jedan od najvažnijih elemenata debate dolazi na njenom samom kraju. Debata se smatra uspešnom ako se učesnici po završetku rukuju, zagrle ili urade bilo šta što publici poručuje da je prisustvovala političkoj raspravi, a ne ličnom obračunu. U Americi je običaj, praktično obaveza, da se na kraju debate učesnicima priključe supruge i eventualno deca. Za to se postavljaju specijalne stepenice za njihov izlazak iz publike na binu. Kandidati i njihove porodice mogu da se ne podnose, ali ova predstava u finalu je neizbežna, odbijanje bi se smatralo pravim skandalom i sigurno bi koštalo nekih glasova.

DOĆI ILI NE DOĆI: Organizator debate u stalnom je ratu sa timovima kandidata, odnosno učesnika. Timovi zakeraju, prete da se njihov kandidat neće pojaviti, a na organizatoru je da bude dovoljno vešt da zna kojem zahtevu treba da popusti, a kada treba da istera svoje. Kolege ►

Bušove ubice

Izvršni producent američkih predsedničkih debata Martin Slatski (bio nam je konsultant i u Srbiji) kaže da je u SAD običaj da učesnici u debati obiđu salu u kojoj se debatuje nekoliko sati pre početka debate. Producent ih provede kroz set, pokaže im gde će stajati, kojoj će se kameri obraćati i pojasni im sve što bi ih moglo zanimati.

Prilikom jedne takve šetnje 2004. godine, tadašnji predsednik koji se borio za reizbor Džordž Buš (sin) upitao je Slatskog imaju li organizatori problema sa njegovim timom.

– Predsedniče, ubijaju nas – požalio se Slatski.

– Odlično, baš to sam i tražio od njih – poručio mu je Buš, inače poznat kao kandidat koji nikako nije voleo da debatuje.

iz Amerike pričale su mi da se dešavalo da veče pred debatu jedna strana zapreti da će se povući, kao i to da je pojavljivanje neizvesno do par sati pred početak. U takvim se situacijama razrađuju rezervni planovi. Ako je debata sa više kandidata, nije problem kada jedan ne dođe, ako se takmiče samo dvojica, kao što je slučaj sa debatama predsedničkih kandidata, smatra se da "debata" treba da se održi samo sa onim koji se pojavio. Do sada nije bilo takvih situacija, ali je svake godine, kažu kolege iz Komisije, najmanje jedna debata na ivici da propadne i pretnje timova da se neće pojaviti se krajnje ozbiljno shvataju.

Dodajmo na to da se kandidati za domaćine debata organizatoru prijavljuju godinu dana ranije i najčešće su to manji gradovi i univerzitetski centri. Za ta mesta održavanje debate je veliki događaj i domaćin u organizaciju ulaže nekoliko miliona dolara. Najčešće se oko debate organizuje čitava serija drugih razgovora i promocija budući da na debatu dolaze predstavnici svih relevantnih američkih medija (zamislite da se srpska nacionalna TV debata održava u Boru, Mrčajevcima ili Bukovičkoj banji). Mogućnost da se debata ne održi zbog nezadovoljstva nekog od kandidata za domaćine bi posle tolikog spremanja bila ravna tragediji. U Beogradu (ili Vašingtonu) to je samo jedan događaj manje.

SEMAFORI, ŠTOPERICE I NAOČARI: Debata mora da zadovolji i tehničke kriterijume, a dva su obavezna. Kandidati moraju da čuju jedan drugoga i moderatora, publika takođe. Što podrazumeva kvalitetno ozvučenje, nezavisno od onog koje koristi televizijska produkcija. Još važnije je da se vreme meri tačno i da kandidati imaju uvid u to koliko im je preostalo. U Americi se u tu svrhu koristi sistem semafora, gde žuto svetlo opominje da je kraj blizu, a crveno znači da je vreme isteklo. Semafori se postavljaju tako da ih kamere ne snimaju, već da publika ispred televizora ima utisak da učesnici sami mere koliko će da pričaju. Tonski signal se ne koristi.

U drugim delovima sveta upotrebljavaju se štoperice, ponegde se (Francuska) satovi stavljaju na uvid publici. Ali Francuzi mere kao u šahovskom meču. Kandidat ima svoje ukupno vreme i troši ga po sopstvenoj volji, negde priča više negde manje, zavisno od toga kako mu leži tema.

Konačno, budući da su debate televizijska forma, od ogromne je važnosti kako se režiraju. Običaj je da svaki kandidat ima "svoju" kameru kojoj se obraća, kao i moderator. Dok kandidat govori, kamera snima samo njega i u tome je glavna razlika u odnosu na obične televizijske rasprave. Nema snimanja reakcija drugih dok jedan kandidat govori, nema čak ni "deljenja" ekrana, gde bi se videla obojica (ili više njih) i na tome insistiraju timovi kandidata. U nekim manje formalnim debatama dozvoljeni su širi planovi, ali tako da se uvek vidi onaj koji govori. U debati predsedničkih kandidata, toga nema. Snima se samo govornik, kako režiser ne bi uticao na publiku svojom kreativnošću.

Kranovi i kamere na neobičnim pozicijama koriste se samo na početku i na kraju, dok kandidati ne govore. U televizijskom smislu, a i kao šou program, debata je konzervativna i dosadna, jedino što joj može udahnuti život su kandidati i njihova sposobnost da govore zanimljive stvari.

Međutim, postoji jedan važan razlog zbog kojeg debate kandidata imaju toliki značaj uz sve nabrojane mane i ograničenja. Običaj je da se u debatu ulazi "praznih ruku", odnosno da kandidat ne nosi nikakve papire, pomagala, sprave ili diskove, izuzetak su naočare. Za debatnim mestom čekaju ga prazan papir i olovka, ako želi da pravi beleške i čaša vode. Sam se bori, svojim argumentima, sa protivkandidatima. Ne može da se poziva na tim, niti za savete i podatke tokom debate, niti da ih optužuje da oni vode prljavu kampanju mimo njegove volje. U debati sve postaje jasno već posle desetak minuta. Sučeljeni, kandidati konačno mere svoju snagu, a mi gledamo, s tim da im neko bude bliže (moderator), a neko dalje.

U srećnim zemljama građani uživaju odmeravajući kvalitet njihovih ideja s namerom da izaberu najboljeg. Ostali traže najmanje lošeg.◂

Zoran Stanojević

Viva Mehiko!

Da debata može da dobije nepredviđeni publicitet pokazuje prošlonedeljni primer iz Meksika. Rasprava četiri predsednička kandidata pala je potpuno u drugi plan pred devojkom čiji je posao bio da im prinese posudu iz koje su izvlačili kuglice sa rednim brojem pod kojim će govoriti. Njen nastup je trajao tridesetak sekundi, ali kakve su to sekunde bile...

Tačnije, meksička, ali i svetska javnost, ostala je potpuno fascinirana haljinom i naročito dekolteom devojke za koju se ispostavilo da je voditeljka zabavne emisije na televiziji i nekadašnja plejboj zečica Džulija Orajen (na slici). Oduševljenje je bilo toliko da dvosatnu debatu niko sutradan nije ni pominjao, ali su Džulijine slike bile svuda.

Organizatori debate pravdali su se da su bili toliko sluđeni usklađivanjem zahteva učesnika da su gospođici Orajen prepustili da sama i bez kontrole odabere šta će obući. Posledice njenog izbora na najbolji mogući način svedoče da debata najčešće puca na sitnicama koje se smatraju nebitnim.

piše: Dragan Todorović

Zavisnička solidarnost

Neću reći ništa novo, Normalan glasač u Srbiji nema drugog izbora nego da glasa za Tadića. Jedina mana tome, i to pogolema, jeste što to neće promeniti Ništa

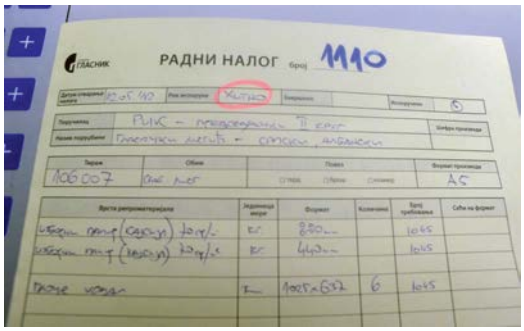

foto: Tanjug

Republička izborna komisija, poznatija kao RIK, proglasila konačne rezultate izbora, po kojima, što svi znaju i znadu, Toma Vučić Nikolić, prijavljeni kao SNS, imaju najviše poslanika. Druge su nam Demokrate, a treći, duplo uznapredovani, Dačić Ivica, zaveden kao SPS. Na začelju Skupštinske kolone Ono prijavljeno kao NOPO, Nijedan Od Ponuđenih Odgovora. Tako će, uz svesrdnu pomoć, neka bude samo RIK-a, NOPO, kao stanka Vlaha u kojoj jok Vlaha, ako se tako ne zbraja i sebe računa Čučuk Đorđo, imati poslanika komada Jedan Tulimirović. Koga interesuje, Nevažećih listića, po naš RIK, bilo 4,37 posto, tačno 170.995.

Čini se da se RIK ne bio konačno izjasnio, samo što je "Zidojče cajtung" štamp'o da je "Mali Sloba na putu ka vlasti", javio se izvestilac Palma sa vestima da je postignut još jedan historijski dogovor, Dačić daje Tadiću podršku za Drugi krug, Savez na svim nivoima. Sve to – kako preneo gospodin Palma, taj nezaobilazni faktor Evropskog puta i Sigurne budućnosti – rešeno za pola sata, deset minuta, tokom kojih je predsednički kandidat Tadić poj'o čet'ri kugle sladoleda od, kako je gospodin Palma zapamtio, vanile i malage. Nazdravlje sa znak uzvika!

A onda su sva ta šarada i papazjanija dobili na ubrzanju. Toma Vučić Nikolić javno pokazali džak sa glasačkim listićima, i rekli, Krađa. Ali ajmo takoreći telegrafski, pa ko se snađe, ko ne snađe, ministar vojni Šutanovac javio da Toma Nikolić viđen u Zaječaru, ispostavilo se da je džak iz opštine Pančevo, Dačić izjavio da mu ne pada na pamet da Ikada više u životu učestvuje u izbornoj krađi, te da mu, paz' sad, sve to liči na DOS, a DOS mu se smučio, ne zna šta to dobro doneo Peti oktobar da bi se ponavljao...

Glede džaka bilo jošte, bilo da ugrožena bezbednost, da Toma Vučić Nikolić pretnje unižavaju sliku Srbije u svetu, i to kad su investitori u niskom startu, premijer Norveške rek'o i ocenio da će Srbija sasvim sigurno biti pre Norveške u EU, Tadić poverio da neće bude Engleska kraljica, po Šutanovcu Vojnom Nikolić je pokaz'o svoju Pravu prirodu, na kraju Zorić Tužilaštvo saopštio da Rezultati izbora u Pančevu, odakle Džak, Nesumnjivo nisu falsifikovani, Vučić odgovorio da Zorić laže, na samom kraju Toma Nikolić, tko ne znaje, pjesnik koji na gitari svir'o, objavio da Ide u Drugi krug, i to zbog Ljubavi prema Srbiji, ali će i fizički da se bije ako primeti pokušaj krađe... I to bi bilo to, glede Džaka u Kampanji, kome će to šta donese, će se vidi. A da sve smrducka, da je nekog kraduckanja bilo, smrducka.

Dakle, kampanja se nastavlja, spotovi javljaju da veliki umetnik Radoš Bajić podržava kandidata Tadića, koji se, u povodu 100.000. fana na FB, javio direktno iz Za sigurnu budućnost autobusa. Šta rek'o, evo Tadića Izborne kletve: Poštovane dame i gospodo, mladići i devojke, sredovečni i sredovečne, deke i bake sa FB-a, ja vas pozivam da izađete 20. na izbore... Zato izađite 20. na izbore, ako ne izađete, ne samo da ste lišili sebe odgovornosti za budućnost zemlje, nego nemate više pravo da bilo šta kažete o tome kako će izgledati budućnost... Šta reći, nego Ju, pa jošte jednom Ju ju. Na isti taj FB, na Tadić stranici, ima i ćoše I ja sam za Tadića. Tu mo'š pišeš Što si za Tadića, i sa time se slikaš. Dulić ministar vanresorno napis'o, plus se slik'o, Zato što žestoko bije u sportu, Jeremić bez tompus diplomatski pita i odgovara, Zašto sam za Borisa, Znaš zašto, Jedna veli, Glasam za Tadića, zato što je dasa prva klasa... Da se na sve doda da Šutanovac Vojni, na pitanje, Gde je DS grešio, im'o kaže: Pokazalo se da stranka mora mnogo više da radi na terenu i prezentuje rezultate rada na bolji način!

A rezultati na terenu vele, da je DS u Srbiji slavnoj, izuzimajući Beograd i Vojvodinu, te druge primere koji to potvrđuju, postig'o loš rezultat. Na terenu, što će reći u lokalu, zna se ko je ko, i ko šta uradio. U tom proseku je, uz druge kragujevce, i Valjevo, gde DS uzeo 16 zarez Nešto glasova, i treći je. Pred izbore Gradski odbor poručio da je Demokrata pošten, da u politici nije zbog lične koristi, da mu dovoljna nagrada što mu ljudi veruju, i biraju da ih zastupa u ostvarivanju zajedničkih interesa...

I šta bilo, demokrate u Valjevu, koje to srce Srbije, dobile 16 zarez Nešto glasova, narod je valorizovao one koji su Vodili grad, koji su na prizeman, najniži način upotrebili Partiju za svoje interese, i omogućili drugima da to isto čine. Po izborima se javili iz Valjevski odbor DS-a, vele rezultati Slabiji, ali Nisu nezadovoljni, jer mogu da Učestvuju u vlasti, sa Drugačijom preraspodelom, i Nastave započeto. Pozivaju da se u Drugom krugu glasa za Tadića, jer će posle njegove pobede, "hijerarhijski nizbrdo biti formirana vlast u lokalu". Dakle, Tadićeva pobeda će poslužiti raznom partijskom bašibozluku – koji funkcioniše na principu Zavisničke solidarnosti, zatvorene grupe koja ima svoja pravila solidarnosti – da i dalje na tome parazitiraju razni partijski lelemudi i leleguzi raznih boja.

Nema dileme da je Normalan čovek doveden u situaciju da nema za koga da glasa sem za Tadića, a to – uz Ostalo, a to ostalo je da je Tadić, po mnogima, koncentrisao malomnogo vlasti – može da znači i da se neće promeniti Ništa. Mislite o tome Predsedniče, mislite o tome Zašto su Nevažeći listići takoreći prešli cenzus, Zašto je skoro 50 posto apstinenata! Ništa od Posla, ako Sigurnu budućnost prigrabe samo Zavisnici od vlasti i privilegija. ◂

Izbori u Srbiji i međunarodna situacija, koja se intenzivira

Kreće se lađa francuska

Pre i za vreme drugih srpskih opštih izbora posle 1990, u Evropi je padala vlada za vladom, rasle su socijalne napetosti, a politički procesi su menjali kurs kao igla na seizmografu. Po pravilu "što južnije to tužnije", u Srbiji potencijal za napetosti mogao bi biti veći, ali je i teži odgovor na pitanje: "Šta posle?" To je možda odredilo i ponašanje birača

Bučnom završnicom pred drugi krug predsedničkih izbora, u Srbiji se završava ta u osnovi dosadna kampanja koja nije pokazala šta je bila tema drugih opštih izbora posle 1990...

Pre završetka parlamentarnih izbora vladajuća koalicija je javila da je manje kažnjena od opozicionih izazivača i da je od birača dobila mandat da nastavi dosadašnju politiku, omeđenu potragom za strateškim partnerima, investitorima u doba najnovije evropske krize i revizijama MMF-a.

Po objavljivanju parlamentarnih rezultata i vesti o sporazumu o vladi Tadić–Dačić, razgorela se svađa u kojoj je dosadašnja vladajuća nomenklatura nastojala da spreči infiltraciju evropski obučenih radikala u progresivne evro-atlantske redove, a oni na koji se to odnosi, po imenu naprednjaci, nastojali su, metodama koje je u Mađarskoj primenio desničarski lider Viktor Orban, da potkopaju kredibilnost vladajuće strukture, pa reklo bi se i institucija, koje inače u srpskom javnom mnjenju uživaju slabo poverenje.

Bar što se tiče vlade, dosadašnja vladajuća koalicija najverovatnije ostaje u sedlu, možda malo rekonstruisana, jer su glasači manje kaznili nju nego njene izazivače, naprednjake.

Dobro su prošli, s obzirom na to da je javnost pokazivala znake zasićenosti beskrajnim ponavljanjem promene po padežima reči reforma: reforma, reforme, reformi, reformu, o

sa pristaništa solunska

POVRATAK CRVENIH: Uspon radikalne levice u Grčkoj Foto: REUTERS

reformo... Neki etnolozi su zabeležili slučaj jednog plemena koje je videvši avion napravilo imitaciju letelice od granja i igralo oko nje, imitirajući njen zvuk, magijom je pozivajući da poleti.

CRVENI: Pre i za vreme srpskog izbornog procesa na svim nivoima, u Grčkoj, Španiji, Francuskoj politički procesi su menjali kurs kao igla na seizmografu. Kratko se u medijima ispoljavala zabrinutost zbog porasta uticaja krajnje desnice (Nacionalnog fronta Marine Lepen u Francuskoj koji je dobio 17,9 odsto glasova i profašističke Zlatne zore u Grčkoj, sa 7 odsto).

Uzbuđenje je raslo na vest o povratku na scenu nove radikalne levice u Francuskoj (Melanšon, koji je sa 11 odsto glasova držao jedan od ključeva tamošnjih predsedničkih izbora). Svetlo u mnogim kancelarijama noću upaljenim drži vest koja govori da je 70 odsto grčkih glasača, čije su plate pale za 25 odsto u poslednje dve godine, podržalo partije koje su obećale da će da pocepaju paket mera koji su prethodna koalicija i oktroisani premijer Papademos, evrokrata i bivši guverner grčke banke, prihvatili radi reprograma i delimičnog otpisa grčkog duga od 130 milijardi evra.

Uzbunu je izazvao uspeh radikalne leve koalicije Siriza u Grčkoj, koalicije antikapitalističkih grupa, komunista, trockista, maoista, nacionalnih, revolucionarnih i demokratskih socijalista, evroskeptika, eko-socijalista, radikalnih levičara i feministkinja, koja je osvojila 17 odsto glasova zahvaljujući retorici nepristajanja na iz Berlina i Brisela izdiktirane mere štednje radi sanacije enormnog grčkog duga i u pregovorima o vladi nije htela da "donese hrabru odluku" i da prekrši obećanja.

Izborni zemljotres u Grčkoj razorio je politički establišment PASOK-a i Nove demokratije koji je dominirao zemljom u poslednjih 40 godina, a možda i koncept velikih koalicija. Uticaj ►

grčke "velike koalicije" pao je sa 80 odsto na 30 odsto podrške. (U Srbiji, možda samo u partijskoj propagandi pominjana moguća "velika koalicija" naprednjaka (29,2) i demokrata (26,8) ima ukupnu podršku 56 odsto aktivnih birača.)

Na obnovljene spekulacije o mogućnosti da Grčka bankrotira, berze su reagovale negativno. Italijanske i španske državne obveznice su momentalno počele da gube vrednost. Ministri finansija su počeli da održavaju sastanke na koje su ulazili užurbano, izbegavajući ćaskanje s novinarima.

U fokusu pažnje proteklih dana je ipak izbor socijaliste Fransoa Olanda, koji je u utorak 15. maja položio zakletvu, zbog toga što je nagovestio promenu pravca kojim se kreće Francuska, a time uzdrmao citadele fiskalne ortodoksije u Briselu, Frankfurtu i Berlinu i učinio aktuelnim pitanje u kakvom je stanju nemačko-francuska osovina (vidi tekst "Merkoland ili propast").

Uticajni mediji, kao britanski "Gardijan", uočavaju da se revolt protiv "mera štednje" širi Evropom u kojoj se produbljuje recesija, dok se u zemljama kao što su Španija i Grčka, ali i Britanija, smanjuje broj radnih mesta, povećava nezaposlenost mladih i smanjuje životni standard, a povećavaju dugovi.

Čak su i međunarodni finansijski mandarini počeli da menjaju poziciju: predsednik Evropske centralne banke Mario Dragi govori o "kompaktnom rastu", a šefica MMF-a Kristina Lagard otkriva da "fiskalna štednja zaustavlja rast i pogoršava uslove".

Prethodnih nedelja saveznici "gazdarice Evrope", nemačke kancelarke Angele Merkel, jedan za drugim su silazili sa scene: dosadašnji francuski predsednik Nikola Sarkozi, holandski premijer Mark Rute, na domaćoj nemačkoj sceni Jost de Jager, neuspešni kandidat na izborima u Šlezvig-Holštajnu, a, prošle nedelje, neuspešni kandidat Hrišćanskih demokrata za guvernera pokrajine Severna Rajna-Vestfalija, Norbert Retgen, dosadašnji ministar za ekologiju, pominjan kao potencijalni naslednik Merkelove na mestu nemačkog kancelara.

Retgenu se izmaklo da kaže da su izbori u toj pokrajini bili mini-referendum o Angeli Merkel, a kad su u Berlinu zbog toga počeli da besne, izjavio je da je on jedini odgovoran za debakl i podneo je ostavku na partijske funkcije.

U pokrajini Severna Rajna-Vestfalija je 2005, porazom socijaldemokrata na pokrajinskim izborima, bio najavljen odlazak s vlasti prethodnog kancelara Gerharda Šredera. Petina nemačkog stanovništva živi u toj pokrajini, a koncentracija industrije je čini motorom nemačke privrede. Tamo je sada Socijaldemokratska partija osvojila 39,1 odsto glasova, pa osigurava parlamentarnu većinu u koaliciji sa Zelenima, koji imaju 11 odsto. Hrišćanske demokrate su na tim izborima pale sa 35 na 26 odsto podrške, a njihovi saveznici "slobodne demokrate" doživljavaju kolaps. Uspon doživljavaju Pirati, koji su svojih osam odsto glasova pozdravili uz votku i laptope, ali pitanje je da li to znači nešto više od kriznog krunjenja političke scene.

Od Holandije do Rumunije padale su vlade zbog smanjenja sigurnosti zaposlenih i povećanja poreza. U Irskoj se povećava broj onih koji će zaokružiti "ne" na referendumu 31. maja o predlogu novog evropskog ugovora o nadnacionalnoj kontroli nacionalnih budžeta.

POSAO: Svetska ekonomska kriza je trend smanjenja nezaposlenosti, koji je u Evropskoj uniji bio jako izražen, prethodnih godina preokrenula u suprotnom smeru, pa je nezaposlenost sa 7,1 odsto iz 2008. godine povećana na 9,2 odsto u septembru 2009. godine. Tada je postalo izvesno da se ne može ostvariti osnovni cilj Lisabonske strategije iz 2000. godine, da Evropska unija do 2010. godine smanji nezaposlenost do nivoa ispod pet odsto, kada se smatra da problem nezaposlenosti više praktično i ne postoji. Obrnuto, nezaposlenost u EU je porasla na preko 10 odsto.

Južnije je tužnije: portugalska ekonomija smanjuje obim za 3,3 odsto ove godine, a portugalski premijer Pedro Pasos Koeljo savetuje zemljacima da se, ako mogu, sele u kolonije jer kriza neće skoro završiti. Portugalski budžetski deficit je povećan tri puta u nekoliko meseci ove godine. Španija se sizifovski bori s dužničkim teretom. Jedan od četiri Španca je bez posla.

Pošto su na izborima odbacili socijaliste Hozea Luisa Sapatera i doveli konzervativca Marijana Rahoja Breja, koji je nametnuo izdiktirani paket restriktivnih mera, Španci sada demonstriraju. U Madridu na trgu Puerta del sol 100.000 ljudi nastavlja višednevne demonstracije; najmanje 20.000 njih protestovalo je prethodnih dana u Barseloni; protesni marševi su organizovani u 80 gradova uključujući Bilbao, Malagu i Sevilju. Samo 16 odsto španskih radnika je inače sindikalno organizovano, a u zemljama EU u sindikatima ih je znatno više, oko 23 odsto.

LEVO, LEVLJE, LEPŠE: U trenutku kada u Evropi puca štit apsolutne dominacije konzervativaca, kada prolaze kroz krizu dosadašnje partije levog i desnog centra, a raste uticaj radikalne levice i radikalne desnice, izborni rezultat u Srbiji, bar što se vlade tiče, pomerio je kazaljku na levi centar. Socijalisti su vratili petokraku, a demokrate su pojačale svoju levu retoriku i govore o socijalnom dijalogu sa sindikatima.

To je socijaldemokratija na rečima: glavne poruke zastrašivanja protivnika nisu govorile da će nešto razgneviti radničku klasu, već da će ova ili ona nepodopština uplašiti investitore – i pokvariti sve.

S malo preterivanja moglo bi se reći da je to neka utopistička socijaldemokratija budućih poslodavaca – s obzirom na to da u partijski kontrolisanom javnom sektoru (administracija na svim nivoima, obrazovanje, zdravstvo, vojska i policija) radi više od četvrtine formalno zaposlenih u Srbiji. Uz to treba dodati da na penzije ide oko 3,5 milijardi evra godišnje (1,25 zaposlenih izdržava jednog penzionera, pa se fond dotira iz budžeta).

KAKAV JE TAJ NAŠ KAPITALIZAM?: Sociolog Zoran Vidojević ukazivao je svojevremeno ("Restauracija i inovacija", zbornik Pet godina tranzicije u Srbiji) da tranzicija u istočnim zemljama stvara novu istorijsku dramu. On skreće pažnju na fenomen partijske kvazisvojine i "partitokratsko preduzetništvo". Partije, one važne, imaju svoje ljude na najvažnijim položajima u privredi, te preduzeća i čitave njene grane tretiraju kao nešto što im pripada po prirodi same raspodele vlasti kao "plena". Sem toga, svaka od njih nastoji da u svojim redovima ima neke od krupnih bogataša. To je jedan od uzroka činjenice da se ne omogućuje razotkrivanje puteva sticanja bogatstva, i da se "velika kriminalna revolucija" (A. Panarin), kao manje-više opšta tranzicijska pojava, uz druge neophodne uslove, saseče u korenu.

Predizborne pismene izjave o "departijaciji" u tom kontekstu nisu mnogo ubedljive.

U Srbiji ima 83.787 preduzeća, godišnje se otvori između 6000 i 9000, a zatvori oko 2000. U poređenju s Hrvatskom, gde privatni sektor učestvuje u BDP-u sa 60 odsto, u Makedoniji sa 65 odsto, u Rumuniji sa 70 odsto, i čak sa 75

odsto u Bugarskoj, on je u Srbiji relativno slabiji.

Od oko pet miliona stanovnika Srbije u radnom dobu, zaposleno je, prema RSZ-u, 2,39 miliona. Za Cvetkovićeve vlade posao je izgubilo 400.000 ljudi, a zaposlilo se 200.000. U privatnim preduzećima za platu radi 950.000 radnika. Njihov broj se više nego udvostručio između 2001. i 2005. godine (sa 200.000 na 400.00 zaposlenih), u najvećoj meri kroz privatizaciju postojećih društvenih ili mešovitih preduzeća, a ne zahvaljujući stvaranju novih privatnih preduzeća.

ZAPOSLENJE "POSLEDNJEG UTOČIŠTA": Stanovništvu, koje, po inerciji, očekuje pomoć države i društva u nalaženju posla, odgovara se neoliberalnom ideološkom porukom da je svako kreator svoje sudbine. Ne može se reći da se ljudi ne snalaze, kao oni Hruščovljevi pilići, kojima su dali po četrnaest kopejaka, pa neka kupe šta hoće: "nepoljoprivredna samozaposlenost", koja uključuje i male preduzetnike, obuhvata 570.000 ljudi. Samozapošljavanje, bitno tokom tranzicije, ni u jednoj razvijenoj zemlji, međutim, ne predstavlja dominantan oblik zaposlenosti. Izgleda da su u Srbiji ti kanali poodavno prilično zapušeni.

Prema jednoj studiji Mihajla Arandarenka, stopa samozaposlenosti u Srbiji u 2004. bila je 31,4 odsto, u odnosu na prosek OECD-a od 17,4 odsto (jedino Turska i Meksiko imaju veće stope). Od zemalja u tranziciji jedino Poljska, sa 27 odsto, ima stopu samozaposlenosti približnu Srbiji, dok je u Mađarskoj, Češkoj i Slovačkoj učešće samozaposlenosti u ukupnoj zaposlenosti negde oko 15 odsto. U Evropskoj uniji ova stopa je u proseku 15,7 odsto, a u SAD svega 7,6 odsto...

Za razliku od Rumunije i drugih novih članica EU, gde je poljoprivreda, kao "zaposlenost poslednjeg utočišta", bila glavni katalizator tranzicije, jer je upijala radnu snagu otpuštenu iz privatizovanih državnih preduzeća, broj poljoprivrednika u Srbiji je na početku tranzicije bio previsok, tako da je neznatno porastao u poslednjih nekoliko godina na 600.000. Prema jednoj studiji ekonomiste Mihajla Arandarenka, zbog niske produktivnosti u poljoprivredi Srbije neke okvirne računice ukazuju da bi polovina ovog broja bila dovoljna da ostvari sadašnji udeo poljoprivrede u BDP-u.

Zavisno od metodologija i evidencija, nezaposlenih je između 568.000 i 820.000, ali ti podaci su nepouzdani. Neki nezaposleni se ne prijavljuju službama za zapošljavanje jer su izgubili nadu, a neki zaposleni u sivom sektoru čekiraju se samo da bi dobili socijalno osiguranje, ili markicu za prevoz. Neki formalno zaposleni su zapravo nezaposleni...

Sve u svemu, dok se mnogo reči troši na marginalne pomodne izlobirane teme – zabašuruje se činjenica da je oko milion radno sposobnih ljudi "socijalno isključeno". Srbija rasipa jedini resurs koji ima.

Onog ko vodi državu moralo bi da zabrinjava to što je u strukturi nezaposlenih dominantno učešće najmlađe grupe između 15 i 25 godina (44,83 odsto). To je čak tri puta više od prosečne stope nezaposlenosti ove starosne grupe u zemljama EU (oko 15 odsto). Istovremeno, povećava se i broj starijih od 50 godina, bez šanse za zaposlenje.

KONFUZIJA I NEUSPEH: Radikalna desnica u Srbiji Foto: Tanjug

VAZALNI KAPITALIZAM: Sociolog Zoran Vidojević (zbornik Dvadeset godina višestranačja u Srbiji) iznosi ocenu da je Srbija, kao i većina drugih zemalja postrealsocijalističke "tranzicije", već ušla u kapitalizam kolonijalnog i vazalnog tipa, kapitalizam ogromnih socijalnih nejednakosti, masovne nezaposlenosti, siromaštva i bede. (Po sociologu Vladimiru Vuletiću, najveće klasne razlike su najvidljivije u državama Latinske Amerike, u SAD i Rusiji. Društveni slojevi su najmanje razuđeni u skandinavskim zemljama. Srbija je negde na sredini.)

Vidojević dijagnosticira da u tranziciji ne nastaje preduzetnički, a pogotovo ne socijalizovani kapitalizam, nego je to u suštini nomenklaturno-kriminogeni, korumptivni i razvojno nesposobni, ili malo sposobni kapitalizam.

On sugeriše da se mora sagledavati i splet uzroka naraslog, izrazito većinskog i dubokog socijalnog nezadovoljstva građana rezultatima ekonomske tranzicije.

Dodaje, međutim, da solidarnost sa onima koji su žrtve takve tranzicije i koji mogu, eventualno, biti nosioci nekog novog, široko zasnovanog socijalnog bunta, ili revolucije po već viđenom istorijskom obrascu, mora biti dopunjena pitanjem: šta posle?

Vidojević konstatuje: čak i da se postojeći sistem, pod navalom talasa socijalno gnevnih i nezadovoljnih, ukloni s istorijske scene relativno mirnim putem, poput rušenja prethodnog režima u Srbiji oktobra 2000. godine, nije sigurno da bi socijalni bunt, ma koliko rasprostranjen, doveo do sloma celokupnog sadašnjeg sistema, s obzirom na stvarnu snagu mase nezadovoljnih, na spremnost nomenklaturno-mafioznog kapitala da se svim sredstvima brani, kao i na opšti međunarodni kontekst...

Hipnotička formula je proverena: "Međunarodna situacija se intenzivira...", Miloš Janča "Krunski svedok", 1982.

Vidojević procenjuje i da ozbiljnija preraspodela malog društvenog proizvoda, iako potrebna i moralno opravdana, sama po sebi ne otklanja one izvore siromaštva u veoma zaostaloj tehnologiji, niskoj produktivnosti, mnoštvu preduzeća koja decenijama prave velike gubitke, i tome sličnom.

Možda je takva nekakva dijagnoza odredila rezultat upravo završenih izbora u Srbiji, pa bi trebalo da je budu svesni oni koji su sada opijeni pobedom i koji samo još čekaju da im Pera pisar iz administrativnog odeljenja javi radosnu vest. ◂

Milan Milošević

Sandžak i izborni rezultati

Slom trećeg čoveka

Sa svoje dve televizije, dva časopisa, brojnim džamijama u kojima su svakodnevno mogli da se čuju politički govori, uz podršku reis-ul-uleme, ali pre svega u senci verske funkcije, Zukorlić je poslednje tri godine vodio svoj sopstveni džihad protiv Srbije. Međutim, trideset šest odborničkih mesta koja je, uglavnom, pokupio u Novom Pazaru, Sjenici i Tutinu, mogu se smatrati debaklom i porazom kakav nije mogao da planira ni u najgorim snovima

Piše: Aida Ćorović

Čini se da nikada lokalni i parlamentarni izbori nisu brže pali u zaborav od ovih, netom završenih, koji su održani koliko juče, a izgleda kao da su se desili pre nekoliko meseci. Naravno, s obzirom na svu ovu estradnu halabuku, pretnje i talasanja oko drugog kruga predsedničkih izbora, nije ni čudo što se prvi turnus lako i brzo zaboravio, a posebno ako se ima u vidu da je predsednik taj koji u Srbiji odlučuje o životu i smrti, onda je ovakav scenario bio i očekivan. No, nepravedno bi i, u krajnjoj liniji, nemedijski bilo olako pretrčati ili preskočiti lokalne priče, mada mnoge, svakako, ne zaslužuju medijsku pozornost. Međutim, ako je reč o Novom Pazaru, koji je neka vrsta paradigme za region Sandžaka (pod uslovom da se složimo da kao takav postoji), onda nije naodmet napraviti malu rekapitulaciju svega onoga što se dešavalo poslednjih meseci, šta je, na kraju, ishod šestomajskog glasanja Novopazaraca i ko su gubitnici, a ko dobitnici ovih izbora.

POBEDNICI I GUBITNICI: Ako se pogledaju samo puke brojke, situacija je naoko nedvosmislena i jasna. Naime, SDP je osvojio najviše glasova u dva najveća sandžačka grada – Novom Pazaru i Prijepolju. U Novom Pazaru će koalicija oko SDP-a imati 17, a u Prijepolju 13 odbornika, a ako se saberu mesta u lokalnim skupštinama u sandžačkim opštinama SDP će imati 51 odbornika, pa se može reći da su Rasim Ljajić i njegov SDP pobednici ovih lokalnih izbora. Situacija se, međutim, pomalo komplikuje ako se prebroje odbornički mandati SDA Sulejmana Ugljanina u svih šest sandžačkih opština, gde će broj od 56 mesta u lokalnim skupštinama reći da je Ugljanin ubedljiv pobednik ovih izbora. I bez obzira što je ova stranka do prednosti došla zahvaljujući apsolutnoj većini koju je osvojila u Tutinu, sa 21 odbornikom, ne sme se izgubiti iz vida da je SDA na parlamentarnim izborima dobila/zadržala dva poslanička mesta, pa joj to daje dodatne poene u trci za sandžačkog laureata. Brojka od 36 odborničkih mandata koju je osvojio BDZ, kako se to najčešće, blasfemično, kaže, stranka bliska Muameru Zukorliću može se, na prvi pogled i za neupućenog posmatrača, smatrati porazom, ali ja sam sklonija da ovakav skor okarakterišem kao jednu vrstu uslovne pobede ili makar našminkanog poraza. Ako se tome doda i jedno poslaničko mesto u republičkom parlamentu, onda Muamer Zukorlić nema preteranog razloga za očajanje. Zanimljivo je, takođe, da su sve tri ključne, bošnjačke stranke ovih dana proglašavale pobedu i svaka pokušavala da pokaže da je ona ta kojoj će pripasti slava, pobeda i čast.

Pošto sam, živeći veći deo života u Novom Pazaru, naučila da matematika, kao ni mnoge druge egzaktne nauke, često na ovom prostoru ne funkcionišu onako kako je to uobičajeno i da 1+1 retko kada bude 2, ni ovoga puta izborna matematika neće biti dovoljna da dâ sliku omera i odnosa političkih snaga, pa su neophodna dodatna pojašnjavanja. Naime, bez obzira što je u Novom Pazaru SDP dobio ubedljivu većinu glasova, a pritom imajući u vidu koliko toga je urađeno za poslednje dve godine u smislu infrastrukturnih projekata, onda je broj od 32 odsto ili nešto malo više ipak relativno nizak, a ja se bojim da je ovaj procenat poslednjih dana skočio isključivo zahvaljujući koncertu Dine Merlina i halabuke oko rekonstrukcije gradskog stadiona i svega onoga što se na istom dešavalo. Moram da priznam da me uvek i iznova neprijatno iznenadi odsustvo građanske svesti i promišljanja o sopstvenim benefitima mojih sugrađana i da je potpuno iracionalan, površan i infantilan pristup prema izboru onih koji treba da nas zastupaju, suštinska karakteristika izbornih opredeljenja. Nemam ništa protiv da se ljudi zabave, da navijaju za svoj tim ili da pevaju na nekom koncertu, ali meni mnogo više znači uređen i čist grad, solidna infrastruktura, veći broj škola, dobro grejanje ili dovoljno vode u svakom trenutku. Ne kažem da to i drugim ljudima u mom okruženju nije važno, ali ne valja što će neka površna i kratkoročna zabava biti supstitucija za mnogo važnija životna pitanja.

Ta vrsta olakosti i površnosti mogla je da se vidi i u broju glasova u odnosu na Ugljaninovu SDA, pa je stranka koja je doživela pravi fijasko na prošlim izborima sada imala nešto veću podršku od očekivane, makar kada je Novi Pazar u pitanju. Bio je, očigledno dovoljan mali predah od jednog izbornog ciklusa od četiri godine da neki zaborave sve Ugljaninive grehe, da se smetne s uma šta je urađeno s budžetom grada, da se zaborave nasilnici iz njegovog obezbeđenja koji su mlatili i maltretirali neistomišljenike, da se amnestira sav onaj jad kojim su nas punili desetak godina. Istini za volju, SDA je u poslednje četiri godine promenila svoj imidž, a Ugljanin je u skladu sa novom, ministarskom funkcijom, koju je dugo priželjkivao,

počeo da umiva svoju, prilično zaprljanu stranku. SDA se tako, od nekooperativne, zatvorene i izrazito nacionalističke stranke, lagano, u prethodne četiri godine pretvorila u stranku koja poziva na unutarbošnjački dijalog, koja pokreće ili se odaziva na različite vrste zajedničkih inicijativa koje imaju za cilj da podignu nivo političke i privredne stabilnosti u Sandžaku, ali i na širem planu. U ovim procesima transformacije posebno važno mesto, po mom mišljenju, ima Esad Džudžević, doskorašnji poslanik i jedan od najviđenijih članova ove stranke. Najbolji potez, međutim, na ovim izborima, bilo je forsiranje nekih mlađih, nekompromitovanih ali dovoljno iskusnih ljudi, koji su sasvim izvesno podigli rejting i vratili poverenje u ovu stranku.

TREĆI ČOVEK: Činjenica da su dve ključne bošnjačke stranke u poslednjem mandatu učestvovale u vlasti na nacionalnom nivou, tj. da su njihovi čelni ljudi, Sulejman Ugljanin i Rasim Ljajić, vršili funkcije ministara u Vladi Republike Srbije, te da su međusobno počeli da "peglaju" dugogodišnje narušene odnose, svoje refleksije je imala u predizbornoj atmosferi, ali i u postizbornim kombinatorikama. Pojava "trećeg čoveka", tj. Muamera Zukorlića, kao novog političkog lidera, koji bespoštedno zlorabi svoju funkciju verskog vođe, takođe je uticala da Ljajić i Ugljanin, prećutno, uđu u jednu vrstu tihog pakta i stvore neku vrstu neprincipijelne koalicije, koja će se, ujedinjena, boriti protiv brojnih Zukorlićevih lica. Svakako, ne treba zanemariti da su obojica već dosta dugo u politici, da su naučili pravila političkih igara i, u krajnjoj liniji, da su postali stariji, zreliji i odgovorniji, pa je ono što se dešava u smislu spuštanja međusobnih tenzija dobro došlo i svakako jeste jedna od ključnih karakteristika ovih izbora. Prvi put posle petnaestak godina iz Novog Pazara nisu stizale vesti o nemirima na biračkim mestima, nije bilo ranjavanja ili čak i ubistava, koja su karakterisala neke prethodne izbore. Ja sam u više navrata poslednjih dana govorila da je predizborna kampanja u Novom Pazaru konačno neuporedivo manje prljava od ove koja se vodila na državnom nivou, među ključnim rivalima.

I verovatno bi ovo bila jedna od najbenignijih i najmanje uzbudljivih predizbornih kampanja da se Muamer Zukorlić nije potrudio da podigne temperaturu i da od sebe napravi jednu od zvezda ovih izbora. Primetna sklonost da estradizuje ono što radi i neskrivena, gotovo opsesivna želja da bude prisutan u medijima, od Zukorlića je, poslednje dve godina, napravila jednu od najintrigantnijih i, za medije, najtraženijih osoba na javnoj sceni Srbije, pa se stekao utisak da je agilni i sveprisutni muftija najuticajnija i najmoćnija politička figura u Sandžaku. Ovakav stav, nepodeljeno, imala je većina srbijanskih političara, medija, ali i međunarodnih faktora, pa su razgovori koji su vođeni na lokalu, uglavnom počinjali i završavali se procenama Zukorlićevog uticaja u Sandžaku, ali i u čitavom regionu. Sa svoje dve televizije, dva časopisa, brojnim džamijama u kojima su svakodnevno mogli da se čuju politički govori, uz podršku reis-ul-uleme, ali pre svega u senci verske funkcije, Zukorlić je poslednje tri godine vodio svoj sopstveni džihad protiv Srbije. Nije prezao da menja taktike, da se odjednom, posle godina ćutanja, priseća ratnih zločina nad Bošnjacima, da se ničim izazvano počne brinuti o položaju Bošnjaka u Srbiji, da broji stvarne i izmišljene genocide nad svojim narodom, da poziva sve Bošnjake koji su oštećeni u ratovima tokom devedesetih, doduše samo 15 godina nakon završetka rata, da otvara nevladine organizacije bombastičnih imena, da provocira, nervira, proziva i pali nacionalistički plamen, ne bi li pokazao ko je pravi, jedini i neprikosnoveni branitelj, ali i vlasnik prava nad Bošnjacima.

Kruna političkog vodvilja koji je igrao poslednjih meseci svakako jeste njegova kandidatura za predsednika, koju je, naravno, vodio u kostimu glavnog muftije, pa smo poslednjih dana bili bombardovani lingvističko-vizuelnim oksimoronom "muftija-predsjednik". No, čak ni taj, doduše, rizičan potez, ali ni sve što je preduzimao, nije bilo dovoljno da Zukorlić postane, kako je on uporno tvrdio, apsolutni pobednik ovih izbora. Trideset šest odborničkih mesta koja je, uglavnom, pokupio u Novom Pazaru, Sjenici i Tutinu, mogu se smatrati debaklom i porazom kakav nije mogao da planira ni u najgorim snovima. Izborni rezultati su pokazali da mu tek svaki peti građanin u Novom Pazaru veruje, a da u opštinama gde je omer snaga 50–50 odsto pola u etničkom smislu, ima čitava dva odbornika. Ako se ima u vidu da su verske zajednice i dalje institucije kojima građani u Srbiji ukazuju najviše poverenja, onda se izostanak tog poverenja za Muamera Zukorlića, glavnog muftiju IZ u Srbiji, može smatrati potpunim porazom, i za dovoljno razumno biće to bi bio razlog da dâ ostavku na tako važnu funkciju. Međutim, za Muamera Zukorlića, novopečenog političara, ovo sasvim izvesno predstavlja jednu vrstu pobede, pogotovu ako se ima u vidu da je prvi put izašao na izbore i da će njegova stranka čak imati i predstavnika u republičkom parlamentu, koga je doduše dobio uz podršku i glasove Albanac iz Preševa i Bujanovca. Da li će mladi i neiskusni Emir Elfić, nosilac liste "Sve zajedno" i šurak Muamera Zukorlića, umeti da zastupa prava Bošnjaka, ali i Albanaca i još poneke manjine, videćemo ubrzo, ali se bojim da će upravo to biti tačka razdora među njima dvojicom.

Ako verskim zajednicama građani u Srbiji ukazuju najviše poverenja, onda se izostanak tog poverenja za Muamera Zukorlića može smatrati potpunim porazom

Kako stvari stoje u ovom trenutku, Novi Pazar će dobiti staru/novu vlast, ojačanu koalicijom koju čini jedna lokalna stranka i URS, a da će opoziciju činiti tihi koalicioni partneri, BDZ i SNS, što je, sasvim sam sigurna, dobro za sve nas, jer bi najgori scenario bio potpuni nedostatak opozicije. Ova i ovakva opozicija biće dobar pokretački mehanizam da se SDP i SDA ozbiljnije i dugoročnije pozabave pitanjem ujedinjenja dve islamske zajednice, potom uspostavljanjem Nacionalnog saveta Bošnjaka, a onda, valjda, dođu na red i ekonomska pitanja. Takođe, iskreno se nadam da će i nacionalni parlament konačno postati mesto gde će predstavnici sve tri stranke moći da postavljaju, ali i rešavaju pitanja važna za budućnost Bošnjaka u Srbiji, ali i da će ti predstavnici postati istinski narodni tribuni, a ne samo ispostave svojih partija. ◂

Autorka je novinarka i direktorka NVO Urban-in iz Novog Pazara

foto: A. Anđić

ZA NOV ODNOS PREMA NAUCI: Konferencija u SANU; dr Milovan Šuvakov (desno)

Inicijative

Malo mesta za nauku

Neophodnost postojanja zasebnog ministarstva nauke, inicijativa o kojoj se govori još od marta prošle godine, sada je dobila podršku Srpske akademije nauka i umetnosti

Šta to može biti hitno za instituciju staru 170 godina u čijim hodnicima se još osećaju dileme Jovana Sterije Popovića i Josifa Pančića, u kojoj se sprovode projekti poput Rečnika srpskog jezika koji traju i pola veka, a gde je sabran najstariji i najiskusniji deo srpske nauke?

Međutim, ponekad se desi i da se u kancelarijama Srpska akademija nauka i umetnosti stvari neočekivano ubrzaju. Tako je pod oznakom "Konferencija u SANU povodom formiranja nove vlade – važno!!!", Srpska akademija nauka i umetnosti u ponedeljak, 14. maja, hitno pozvala predstavnike medija u Srbiji kako bi im prenela informaciju važnu za nauku i, smatraju u ovoj instituciji – za društvo uopšte.

Naime, SANU je na ovoj konferenciji novinarima predstavila inicijativu da se u budućoj vladi Republike Srbije, ma ko da je formira, osnuje i ministarstvo nauke koje je u prošlogodišnjoj rekonstrukciji vlade – nestalo.

O čemu je reč?

Kako bi, makar formalno, smanjili obim administracije, vlada je Ministarstvo nauke pripojila ogromnom Ministarstvu obrazovanja, koje ima čak sedam puta veći budžet, i utopila ga u njega. Mada je cilj bio smanjenje državne administracije, ovime se gotovo ništa nije postiglo – nauka je samo pripojena prosveti, a nju, umesto ministra, vodi državni sekretar.

POSLE 66 GODINA: Sada, baš u trenutku kada se govori o resorima i kadrovima, SANU je zajedno sa predstavnicima univerziteta pokušala da utiče na donosioce odluka i istakne zašto nam je ta institucija potrebna. Po njima, u ovom ministarstvu trebalo bi objediniti nauku i visoko obrazovanje. "Da li je pametno razdvajati nauku i nešto iz čega nauka izvire?", upitao je predsednik SANU-a Nikola Hajdin i dodao da su to dve grane koje vode do istog cilja.

Njihovim ujedinjavanjem bio bi podignut naučni nivo univerziteta, a nauka bi se "obezbedila", smatra potpredsednik SANU-a za prirodne nauke Ljubiša Rakić.

Otkud sad toliko brige i lobiranja za ministarstvo nauke?

Do pre godinu dana nije se ni postavljalo pitanje hoće li biti ministarstva nauke ili neće. To je zato što je do aprila prošle godine ono neprekidno postojalo 66 godina, odnosno toliko dugo se resorom nauke upravljalo iz fondova nezavisnih od Ministarstva prosvete.

"Visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvete je pastorče, sektor sa samo osmoro ljudi. Kada bi bilo spregnuto sa naukom, dobilo bi na značaju", objasnio je Srđan Stanković, predsednik Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje dodajući da je takva praksa u visokorazvijenim zemljama.

Rektor Beogradskog univerziteta Branko Kovačević rekao je na konferenciji u SANU-u da se već sad zna da će nova vlada Srbije biti manja, pretpostavlja se sa 15 do 17 ministarstava, ali je naglasio da ona neće postići cilj ukoliko u njoj ne bude postojalo ministarstvo nauke i visokog obrazovanja. Rektor je pomenuo da se govori i o razvoju, kao nekakvom trećem sektoru uz nauku i visoko obrazovanje.

Takva ideja je inače bliska Demokratskoj stranci.

Ona, međutim, nije nastala juče, niti u političkoj stranci. Članovi SANU-a je zagovaraju već duže vreme, a pre šest meseci o tome su obavestili Ministarstvo obrazovanja. Ipak, inicijatori ideje nisu, kako je Hajdin rekao, "osetili vetar u leđa", odnosno nisu naišli na podršku.

GLASOVI NAUČNE ZAJEDNICE: No, ne treba zaboraviti da je u trenutku kada je Ministarstvo nauke ukinuto, pokrenuta široka akcija "Reci NE ukidanju Ministarstva nauke" tokom koje je više od 5500 ljudi, uglavnom naučnika, profesora i studenata, potpisalo peticiju tražeći da se njihovo resorno ministarstvo vrati.

Ova inicijativa iza koje stoji grupa naučnika u vreme početka izborne kampanje promenila je naziv u "SaDA za nauku". Iako su svim parlamentarnim strankama poslali dopis sa pozivom da se priključe inicijativi za uspostavljanje

novog odnosa prema nauci, nijedan odgovor nije stigao. Ništa nalik ushićenim reakcijama koje su iz svih partija redom stizale na tekst "Znanje i propaganda" Jozefa Gebelsa (vidi "Vreme" br. 1110 od 12. aprila 2012).

Jedan od pokretača inicijative "SaDA za nauku", dr Milovan Šuvakov, viši naučni saradnik Instituta za fiziku Beograd, u razgovoru za "Vreme" kaže da je pomenuta peticija pokrenuta sa vrlo skromnim ambicijama. "Pokrenuli smo peticiju da bismo videli koliko kolega deli naše mišljenje i kako bismo na jedan skroman način skrenuli pažnju na značaj ovog malog resora. Međutim, vrlo brzo stvar je prerasla u ozbiljnu inicijativu. Imajući u vidu broj potpisnika peticije u odnosu na ukupan broj istraživača, moglo se zaključiti da se dobar deo stručne javnosti složio da je ukidanje Ministarstva nauke bio potez loš", navodi Šuvakov.

Inicijativa među naučnicima pokrenuta je kako bi se skrenula pažnja na ulogu nauke kao glavnog zamajca u razvoju jednog društva. Naučnici smatraju da je dosadašnji odnos političke elite prema nauci bio na niskom nivou, a da to najbolje pokazuje upravo ukidanje Ministarstva nauke bez ikakve prethodne javne rasprave. Osim toga, naučnici upozoravaju da se efekti toga već jasno vide jer nabavka potrošnog materijala i odobrene opreme kasni po njihovim rečima toliko da naučni projekti nisu dobili ništa u prvoj godini projektnog ciklusa, a godinama građene veze sa evropskim istraživačkim prostorom su ugrožene.

Putujuće lutke

Više od 5000 naučnika, profesora i studenata u aprilu 2011. godine potpisalo je peticiju kojom se zahteva formiranje ministarstva nauke u novoj vladi Srbije. Međutim, izbori tada još nisu bili na vidiku. "Znajući da je u momentu nakon predavanja peticije bilo nemoguće da se stvari isprave, postojala je potreba da se u periodu do izbora sačuvaju entuzijazam, prijatelji akcije i svest o tome da se od inicijative neće odustati. Za te potrebe osmislili smo koncept četiri pliš̌ane lutkice koje nose majice sa logom akcije i koje imaju imena naših naučnika Pupin, Tesla, Mika i Milutin. One putuju po svetu iz ruke u ruku kolege, slikajući se ispred naučnih institucija i sa poznatim naučnicima. Lutkice su se, u međuvremenu, vratile sa mnogobrojnim fotografijama", navodi dr Milovan Šuvakov, viši naučni saradnik Instituta za fiziku Beograd i jedan od pokretača inicijative "SaDA za nauku".

Na tim slikama kraj lutkica su nobelovci, slavni naučnici i prestižne naučne ustanove – svima i svuda je preneta vest o tome da je Srbija ostala bez resora nauke i da je podrška neophodna.

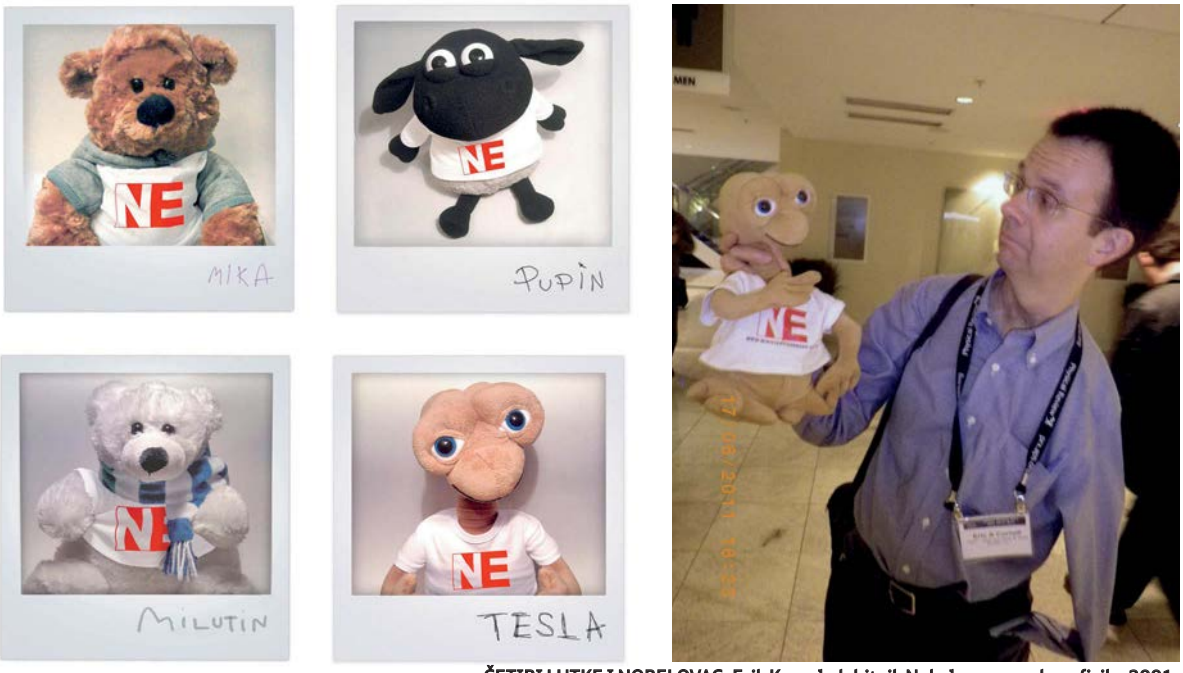

ČETIRI LUTKE I NOBELOVAC: Erik Kornel, dobitnik Nobelove nagrade za fiziku 2001.

Naučnici okupljeni oko inicijative "SaDA za nauku" navode da u većini Evropskih zemalja, Americi, Japanu, Kini i Rusiji pored ministarstva nadležnog za nauku postoje pravni subjekti kao što su agencije koje se bave raspodelom sredstava za istraživanje i nauku uopšte, zatim strategijama naučnog i tehnološkog razvoja i slično. Tako se obezbeđuje kontinuitet naučne politike i finansiranja bez obzira na to postoji li ministarstvo ili ne, ko je na njegovom čelu i slično.

SLUH: "Uključivanjem Srpske akademije nauka i umetnosti u ovu inicijativu, postaje izvesnije da ćemo nakon formiranja nove vlade dobiti ovo po našem mišljenju vrlo značajno ministarstvo. Naravno, mi smo svesni da osnivanje predloženog ministarstva nije i rešenje svih problema visokog obrazovanja i nauke u Srbiji", kaže Šuvakov objašnjavajući da se formiranje ovog ministarstva smatra "važnim početnim korakom za posvećeno rešavanje problema koji je od visokog nacionalnog interesa".

Inicijativa "SaDA za nauku", kao i ona koju je pokrenula Srpska akademija nauka i umetnosti zajedno sa univerzitetima, ima podršku velikog dela naučne zajednice – prosta računica pokazuje da je većina od 10.000 naučno-istraživčkih radnika koje Srbija ima već potpisala peticiju kojom se zahteva da se ministarstvo vrati.

No, argumenata i podrške odavno je bilo dovoljno. Pitanje je samo hoće li donosioci odluka imati sluha za predloge i da li zaista vide Srbiju kao zemlju nauke i razvoja ili će se sve već rešiti prostom matematikom. ◂

Marija Vidić

Ubrzani marš do istine

“Sažeta optužnica” Mladića tereti za četiri udružena zločinačka poduhvata počinjena u Bosni i Hercegovini: etničko čišćenje s ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata s velikih delova teritorija BiH 1992. godine, koje je u nekoliko opština doseglo razmere genocida, artiljerijski i snajperski teror nad civilnim stanovništvom Sarajeva, uzimanje osoblja UN-a za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine

GODINU DANA NAKON hapšenja, u Haškom tribunalu u srijedu, 16. maja, počinje suđenje haškom optuženiku, generalu Ratku Mladiću.

Sam Mladić i njegova obrana zatražili su odgodu suđenja za pola godine, kako bi se mogli pripremiti za izmijenjenu optužnicu (četvrta izmjena po redu), ali je sud taj zahtjev odbio.

Potom je uslijedio i zahtjev za izuzeće predsjedavajućeg suca Alfonsa Orija iz Holandije. Mladićev branitelj, advokat Branko Lukić je u zahtjevu za izuzeće naveo da je sudac Ori u dosadašnjem postupku ostavio dojam pristrasnosti na štetu optuženoga, a tvrdnju da Ori ne može biti nepristran obrazložio je činjenicom da je on iz Holandije, čiji su vojnici u sastavu UNPROFOR-a bili sudionici događaja u Srebrenici u julu 1995. godine. Osim toga, argument je bio i da je sudac Ori bio u raspravnim vijećima koja su po sličnim optužnicima već osudila bosanske Srbe, kao generala Stanislava Galića zbog granatiranja Sarajeva i Momčila Krajišnika zbog progona nesrpskog stanovništva. Podsjećanja radi, Galić je prvostepeno bio osuđen na 20 godina zatvora, ali je žalbeno vijeće tu kaznu povećalo na doživotni zatvor. Krajišnik je prvostepeno bio osuđen na 27 godina zatvora, ali mu je žalbeno vijeće kaznu smanjilo za sedam godina.

Dojam pristrasnosti, po Mladićevoj obrani, proističe i iz činjenice da je sudac Ori inzistirao da po dolasku u hašku sudnicu, prošloga ljeta, budu pročitani glavni dijelovi optužnice, usprkos tome što se optuženi Mladić izričito odrekao toga prava, čime je – po mišljenju obrane – sudac Ori odstupio od uobičajene prakse suda.

Kako se i očekivalo, predsjednik Haškog tribunala Teodor Meron taj je zahtjev odbio, ocjenjujući da je zahtjev za izuzeće suca Orija bez osnova, te da obrana nije dokazala tvrdnju da je on ostavio “dojam pristrasnosti” na štetu optuženoga i njegove obrane.

OPTUŽNICA: Posljednja verzija optužnice je iz decembra prošle godine, nakon što je sudsko vijeće prihvatilo prijedlog Haškog tužilaštva da raniju optužnicu “sažme”. U najkraćem, Mladić je u toj “sažetoj” verziji optužen za 106, umjesto 196 “incidenata”, koliko je bilo navedeno u prvoj optužnici. Tu su genocid, etničko čišćenje u 15 općina u Bosni i Hercegovini (osam manje no u prvotnoj optužnici), teror nad Sarajevom, genocid u Srebrenici i uzimanje pripadnika UN-a za taoce. Vijeće Haškog tribunala, kako je rečeno, prihvatilo je da su događaji navedeni u posljednjoj verziji optužnice “reprezentativni” za zločine koji terete Ratka Mladića, a smanjenje njihovog broja je – prema zaključku vijeća – “u interesu pravičnog i ekspeditivnog suđenja.”

Prema odluci sudskog vijeća, Haško tužilaštvo neće moći izvoditi dokaze koji su “ispali” iz posljednje optužnice, osim ako su “takvi dokazi neophodni da se ustanove elementi

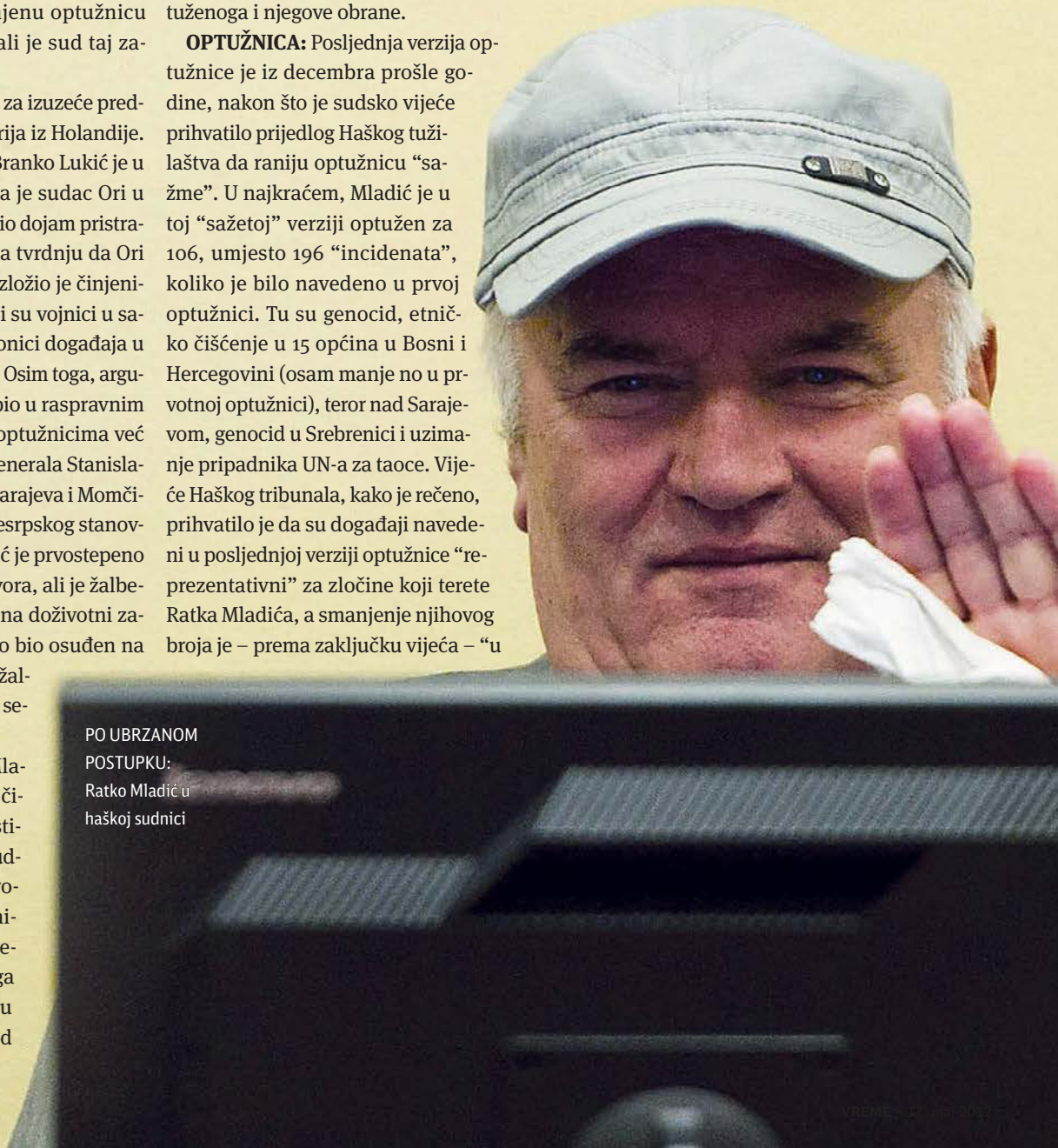

PO UBRZANOM POSTUPKU: Ratko Mladić u haškoj sudnici

bilo koje točke optužnice", te će u tom slučaju tužilaštvo morati objasniti zašto su oni relevantni za suđenje, jer Mladić ne može biti proglašen krivim za događaje od kojih je tužilaštvo odustalo.

Tužilaštvo je u februaru ove godine dostavilo listu svjedoka i dokaznih predmeta koje će izvesti tokom dokaznog postupka. Prema tužilačkom planu, predviđeno je ukupno 410 svjedoka, od kojih je i 25 eksperata. U sudnici bi se trebali pojaviti njih oko 150, dok će iskazi ostalih biti ponuđeni u pismenoj formi, ali će ih optuženi Mladić i njegova obrana moći unakrsno ispitati.

Na spisku tužilaštva je i 27.906 dokaznih predmeta od kojih su u većini dokumenti Vojske Republike Srpske, Vlade i Ministarstava RS i dokumenti o otkrivanju i identifikaciji posmrtnih ostataka žrtava. Osim toga, među dokaznim materijalima nalaze se lične bilješke i audio i video materijali zaplijenjeni u kući Ratka Mladića u Beogradu. U tom moru dokumenata, tužilaštvo je označilo 19.579 prioritetnih dokaznih predmeta, od kojih 2136 dokumenata ima najveći prioritet.

PLAN OPTUŽBE: Haško tužilaštvo već je ranije, uoči 16. maja za kada je zakazan početak suđenja (ovaj tekst nastaje dan uoči, u utorak), najavilo da će optužba početi uvodnim riječima koje će trajati šest sati, a potom će izvesti dokaze u pet segmenata. U uvodnom dijelu, od kraja maja do 13. jula, namjeravaju predočiti "pregled cijelog slučaja", odnosno dokaze koji se odnose na "cijelo razdoblje optužnice", kao i dokaze o strukturi Vojske RS i ulozi njenog komandanta Ratka Mladića. U ostale četiri faze predočit će dokaze koji Mladića (kao i Radovana Karadžića) terete za četiri udružena zločinačka poduhvata počinjena u Bosni i Hercegovini: etničko čišćenje s ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata s velikih dijelova teritorija BiH 1992. godine, koje je u nekoliko općina doseglo razmjere genocida, artiljerijski i snajperski teror nad civilnim stanovništvom Sarajeva, uzimanje osoblja UN-a za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

U prvoj fazi suđenja, kako je najavljeno, optužba će izvesti ukupno 23 svjedoka, među kojima je Dejvid Harland, koji je kao službenik UN-a veći dio rata proveo u BiH. Za vrijeme njegovog svjedočenja bit će predočeni dokazi koji povezuju različite komponente optužnice, a među svjedocima optužbe je i vojni vještak ser Ričard Danet, bivši načelnik Generalštaba britanske vojske, koji bi kao ekspert trebao svjedočiti o vojnim operacijama i Mladićevoj ulozi u njima.

Obrana Ratka Mladića je, iako pravila Tribunala obrani daju pravo da svoju uvodnu riječ iznese odmah nakon tužioca, već najavila da će uvodnu riječ iznijeti uoči svog dokaznog postupka, kao i to da se optuženi Mladić neće obratiti sudskom vijeću izjavom bez polaganja zakletve.

Obrana se, inače, i prije suđenja suočila s brojnim problemima, od obimnog dokaznog materijala do činjenice da tužilaštvo nije obrani dostavilo sve dokaze. I samo tužilaštvo je priznalo da je "bez dobrog izgovora" propustilo objelodaniti dio dokumentacije neophodne za pripremu obrane (pa i potencijalno oslobađajuće po optuženog Mladića), ali je na posljednjoj statusnoj konferenciji tvrdilo da je "veći dio dokumenata" za prve svjedoke objelodanjen, a da su transkripti iskaza svjedoka s ranijih suđenja (osim dijelova zatvorenih za javnost) dostupni na javnoj internet stranici Haškog tribunala.

Mladićeva obrana, svejedno, nije dobila pozitivan odgovor na svoj zahtjev da se početak suđenja odloži; Mladićevi branitelji su tražili odgodu do oktobra, navodeći među ostalim i njegove probleme s "kratkoročnim pamćenjem", kao i to da je nepravedno prema optuženom da suđenje počne prije no što se njemu i obrani ostavi razumno vrijeme za pripremu obrane, ali je sudsko vijeće ipak odlučilo da suđenje počne 16. maja. U slučaju "zakašnjelog objelodanjivanja" dokumenata u vezi sa 23 svjedoka čije je svjedočenje predviđeno do ljetne sudske pauze moglo bi doći do odlaganja svjedočenja pojedinih svjedoka, ili do toga da se neki od njih ponovo pozovu na dopunsko unakrsno ispitivanje.

OČEKIVANJA: Iz dosadašnjeg stava optuženog Mladića može se prilično vjerojatno nagađati kako će izgledati njegova obrana. Nakon početnog prilično bahatog nastupa pred sudom – a počelo je odbacivanjem "gnjusnih optužbi", što je prevedeno u rečenicu da se optuženi ne osjeća krivim – zahtjeva da se u sudnici pojavljuje u uniformi sa sve šapkom i sličnih zahtjeva, prošloga oktobra na statusnoj konferenciji izjavio je da "želi doći do istine", kao i to da sud i njegovo osoblje "ne smatra neprijateljima". U rukama suca Alfonsa Orija su, rekao je, "i pogača i nož", sudac Ori je "moćan čovjek", Haški tribunal je "najbolje preduzeće, fabrika i banka u Evropi" za koji "očito ima para".

"Imam 69 godina i teške zdravstvene probleme", rečenica je koja je sastavni dio Mladićeve priče sa svake statusne konferencije u posljednjih godinu dana. Ipak, kaže on, "i takav kakav je, pred sudom neće braniti sebe, već Republiku Srpsku, Srbiju i cijeli narod"; on je "srpski vitez Gavrilo koji se žrtvovao za državu i narod"; njega zanima "samo istina" i "ne brani sebe", ali želi da se "izbori da kao slobodan čovjek ide u Beograd, glavni grad srpskog naroda" i bude s porodicom, pa "makar jeo iz kontejnera". U jednoj drugoj prilici, Beograd je predstavio kao "glavni grad srpskog naroda podijeljenog rijekom Drinom".

Takvih se izjava sva sila čula u ovih godinu dana i badava ga je sudac Ori pokušavao uvjeriti u to da se ne bavi politikom u sudnici, kao i u to da je optužen samo on i nitko drugi, nikakva republika ili narod, te da treba braniti sebe, a ne druge ljude ili druge entitete.

Teško da nešto drukčije od Mladića možemo očekivati na suđenju koje je upravo počelo. ◂

Zločinci i heroji

Prema istraživanju Organizacije za evropsku sigurnost i suradnju (OEBS) i Beogradskog centra za ljudska prava, objavljenog u februaru ove godine, više od 50 posto stanovnika Srbije vjeruje da su optuženici za ratne zločine Mladić i Karadžić nacionalni heroji, a oko polovine stanovnika misli da oni nisu odgovorni za ratne zločine za koje su optuženi.

Istraživanje je obuhvatilo 1407 ljudi starijih od 16 godina kojima su pitanja postavljena u direktnom razgovoru u septembru i oktobru 2011. godine, što je jedno od najobimnijih istraživanja o tranzicijskoj pravdi uopće provedenih u svijetu.

Prema istraživanju, 40 posto Srba vjeruje da najveću odgovornost za sukobe snose Hrvati, zatim Albanci sa 17 posto, dok su Bošnjaci treći sa deset posto.

Čovek za

Foto: Aleksandar Dimitrijević

Iako ima trinaest uspešnih kompanija, iako je jedan od najuspešnijih i najbogatijih srpskih poslovnih ljudi, uprkos tome što su ga privredni novinari proglasili za "privrednika decenije", Šapčanin Miroslav Bogićević se retko pojavljuje u medijima. Ipak, pažnju najšire javnosti je privukao početkom 2012, i to tek kada se upustio u – fudbal

Tačnije, kada je pokušao da se vrati u svoj bivši klub: ovoga puta ne kao mladi fudbaler, već kao predsednik. Miroslav Bogićević je do svoje 16. godine igrao fudbal u rodnom Šapcu. Partizan ga zove 1969. godine i on prelazi u Beograd da igra za tim u kome su, između ostalih, Ivan Ćurković, Blagoje Paunović, Momčilo Moca Vukotić i Nenad Bjeković. No, Bogićević ne pravi fudbalsku karijeru ni izbliza nalik pomenutim asovima Partizana: u klubu je do 1971. i svog punoletstva. Tada se povređuje i završava sa fudbalom; moguće je da je i odluka da se oženi već sa 18 godina doprinela raskidu sa loptanjem.

Međutim, četrdesetak godina kasnije, njegov pokušaj povratka u Partizan dovodi ga u žižu javnosti: aktuelna uprava kluba sa Draganom Đurićem na čelu protivi se njegovoj tezi da su klubu potrebne promene na vrhu. Kako to obično u srpskom fudbalu biva, pominjanje smene zaoštrava retoriku, pa je trofejni trener košarkaškog kluba, a sada predsednik Sportskog

klupsku igru

društva Partizan, Duško Vujošević, krajem februara ove godine upotrebio reč "puč". Rekao je da ne mogu "ulica ili stranka (misleći na DS) da vode klub", a na kraju saopštenja okarakterisao Bogićevićevo ponašanje kao "razularenost" čoveka čiji život nije "ni skup, ni težak". Odgovor je stigao za nedelju dana, početkom marta, u članku pod naslovom "Ko su grobari Partizana", "Novi magazin" (NM) analizira sukobe u FK Partizan: tvrdi se da aktuelnog predsednika Đurića podržavaju i od smene štite SPS (NM pominje više od desetoro članova SPS-a u Skupštini Partizana, sa Brankom Ružićem na čelu), navijačka grupa "Alkatraz", te Marko Mišković i njegov otac Miroslav, a preko njih i Milorad Dodik, počasni predsednik KK Partizan. Upućenu javnost ne čudi ovakvo svrstavanje NM-a na Bogićevićevu stranu – ona već odavno zna da je šabački biznismen vlasnik "Novog magazina".

NAGRADE I FIRME: Ali, ostavimo FK Partizan na trenutak po strani, kao i razloge zbog kojih bi neko tako uspešan u svom poslu (što Bogićević bez sumnje jeste) zagazio u ono što se naziva srpskim fudbalom i automatski stupio pod najjače reflektore javnosti. Jer, kako rekosmo, Bogićević se, za razliku od nekih drugih poslovnih ljudi u Srbiji, ne pojavljuje često u medijima – uz pomalo preterivanja, može se reći da u javnost izlazi samo kada prima neku od brojnih nagrada za privredne uspehe, ili kada u svoj Koncern "Farmakom M.B." uključuje još neku firmu.

A njih – i nagrada i firmi – ima poprilično: njegov "Farmakom M.B." 2004. dobija Zlatno priznanje za veliko preduzeće Regionalne privredne komore Valjevo, a od iste komore i Povelju Kapetan Miša Anastasijević 2006. Iste godine slede i priznanje republičke privredne komore, kao i nagrada "Biznis partner" od strane „Mass Media International". Bogićević lično 2007. od žirija privrednih novinara dobija Srebrnu plaketu za Poslovnog čoveka godine, a sledeće godine i Zlatnu plaketu. U decembru 2010. vlasnik „Farmakoma" dobija pomenutu nagradu za "Privrednika koji je obeležio deceniju", a naredne godine postaje "Biznis ličnost 2011." za Jugoistočnu Evropu, kao i jedan od dobitnika regionalnog priznanja "Šampion biznisa" jugoistočne i srednje Evrope – u društvu sa Miodragom Kostićem i Dušanom Bajatovićem, a po izboru međunarodnog žirija iz Evropskog udruženja menadžera.

Čime je ovaj poslovni čovek iz Šapca zaslužio sva ova priznanja i kako je tekao njegov poslovni razvoj? "Farmakom d.o.o." Bogićević osniva 1989. i pretežno se bavi poslovima apoteke; osam godina kasnije preregistruje firmu u "Farmakom M.B. d.o.o", a osnovna delatnost je trgovina na veliko. U jednom od retkih intervjua, u martu 2011. za „Profit magazin", Bogićević opisuje početke: "Počeo sam da radim u Zavodu za socijalno osiguranje. U to vreme, 80-ih godina, zakon je dozvoljavao da neko ko radi u državnoj službi može otvoriti i privatnu firmu. Naravno, ja sam to iskoristio i tako sam pokušao da nađem sebe u privatnom biznisu. Počeo sam sa apotekom, i shvatio da ukoliko želim da uspem kao privatnik, ne mogu da ostanem na jednoj apoteci, da moram da razvijam posao. Onda sam otvorio drugu, pa treću, u Mitrovici, pa u Rumi..."

APOTEKAR, RUDAR...: No, ako su apoteke bile u centru pažnje početkom poslovne karijere, nagli Bogićevićev poslovni uzlet počinje privatizacijama. Od 2003, kao na traci, Bogićević na tenderima ili akcijskim prodajama kupuje državna, mahom propala preduzeća: najpre na berzi u julu 2003. otkupljuje većinski paket akcija Poljoprivredno-industrijskog kombinata "7. juli" iz Debrca, u Mačvanskom okrugu; početkom 2004. na aukciji pobeđuju francuski "Bongren" i engleski "Salford", i za 510 miliona dinara postaje većinski vlasnik šabačke "Mlekare". Krajem naredne, 2005, otkupljuje dve trećine akcija preduzeća "Livnica Požega a.d.", a već početkom 2006. Bogićević objedinjuje svoja preduzeća – "Farmakom M.B." prerasta u istoimeni Koncern, upisivanjem Ugovora o povezivanju privrednih društava u Registar privrednih subjekata.

Odmah po nastajanju, Koncern eksplozivno raste: u martu 2006, u Koncern "Farmakom M.B." d.o.o. uključuju se Rudnici i topionica "Zajača" iz Loznice i Industrijski kombinat "Guča" iz Guče, a u maju i Fabrika akumulatora iz Sombora. Potom, u oktobru kupuju se "Zorka – Standard" i "Zorka – Razvoj i inženjering" u stečaju, a u decembru ove neverovatne godine i dva rudnika koja su u stečaju: "Gajića stena" i "Drvo-Fluorit". Kupovina rudnika se nastavlja i 2007, kada Miroslav Bogićević/Koncern "Farmakom M.B." postaju vlasnici rudnika "Fluorit-Ravnaja" i rudnik olova i cinka "Suva ruda" iz Raške. U aprilu 2008. deo Koncerna postaje i rudnik "Lece" kod Medveđe. Danas, Koncern ima 12 zavisnih preduzeća, poseduje 15 rudnika i posluje u tri privredne grane – poljoprivredi, metalnoj industriji i rudarstvu.

ŠABAČKA VEZA: Očekivano je, a u Srbiji naročito, da se nakon ovako impresivne liste podigne obrva i začuju reči "kako" i "odakle". Ako je verovati čaršijskim pričama, iza Miroslava Bogićevića i njegovog uspeha stoji Demokratska stranka, tačnije Dušan Petrović, Bogićevićev sugrađanin iz Šapca. No, ovakav stav bi se valjao i potkrepiti; sva je prilika da se između krajnjih gledišta – da su Petrović i Bogićević samo sugrađani i poznanici, i ništa više, odnosno da je potonji samo "paravan" za stranku na vlasti u protekle četiri godine – istina nalazi negde između. Najpre, kao što je već rečeno, nema sumnje da je Miroslav Bogićević uspešan poslovan čovek, i da mu nikakva politička zaleđina ne bi omogućila da praktično ne napravi nijedan pogrešan poslovni potez. Mnogo rečitije od čaršijskih priča govore brojke o poslovanju vlasnika "Farmakoma". Pre kupovine, sve pobrojane Bogićevićeve firme, osim Fabrike akumulatora iz Sombora, poslovale su sa gubitkom; danas nijedna. Prema podacima Agencije za privredne registre (APR), od ▸

REKLAMA JE REKLAMA, BEZ OBZIRA NA MEDIJ, MADA...

ČETVRTINA POTROŠAČA TVRDI DA ČESTO KUPUJE PROIZVOD SAMO ZBOG REKLAME U ŠTAMPI.*

*IZVOR: IPSOS, STUDIJA O EFEKTIVNOSTI I EFIKASNOSTI OGLAŠAVANJA U ŠTAMPANIM MEDIJIMA, SEPTEMBAR 2011.

DO SADA NEPREVAZIĐEN. NOVINSKI OGLAS

ASOCIJACIJA MEDIJA

2007. do 2010. godine ukupni kapital Koncerna i njegovih zavisnih firmi povećao se skoro šest puta; kapital rudnika i topionice "Zajača" od 2007. do 2011. uvećao se četiri puta, Koncerna, kao krovne firme, više od dva puta, Industrijskog kombinata "Guča" i Mlekare „Šabac" za po 50 odsto, Poljoprivredno-industrijskog kombinata „7. juli" iz Debrca 44 odsto, itd.). Konsolidovani bilans za 2011. godinu još nije izašao, a iz onog za 2010. može se videti da su se poslovni prihodi u periodu 2007–2010. utrostručili – u poslednjoj posmatranoj godini su iznosili skoro 300 miliona evra – a dobit skoro udvostručila (20-ak miliona evra u 2010). Nasuprot opštem trendu u Srbiji, u "Farmakomu" raste zaposlenost – u periodu 2007–2011. zaposleno je hiljadu novih ljudi (rast broja zaposlenih od 50 odsto), a Koncern sada broji oko 3000 ljudi. Od 2008. od 2011. rastu i troškovi kompanije na zarade zaposlenih, naknade i ostale lične rashode – i to za više od polovine. Moglo bi se nastaviti sa još brojki, ali nema potrebe. Za razliku od solidnog broja privatizacija u Srbiji, nekih poništenih, nekih pod zahtevom da se preispitaju, gde se iz, do tada uspešnih firmi, još uspešnije izvlačio kapital, pa firme završile na dobošu, ovde je reč o suprotnom slučaju, veoma retkom za srpske prilike – da se svako propalo preduzeće pretvori u uspešnu kompaniju, i to bez otpuštanja radnika, štrajkova i blokada ulica, rečju – bez skandala i "repova" koji se potom godinama vuku za privatizacijama.

Uostalom, moglo bi se primetiti na račun pretpostavljene veze između Dušana Petrovića i Miroslava Bogićevića, velika većina privatizacija "Farmakoma" se obavila za vreme DSS-ove manjinske vlade. Petrović je bio ministar pravde u drugoj Koštuničinoj vladi, a ministar poljoprivrede postaje relativno skoro – sa mogućnošću da nekim zvaničnim merama eventualno pomogne mlekarama, pa time i šabačkoj „Mlekari", ali, kako smo videli, ona i bez te pomoći dobro posluje.

Sa druge strane, ako ne treba precenjivati, verovatno ne bi trebalo ni potceniti ovaj mogući blagotvorni uticaj Petrovića i DS-a na poslovne uspehe "Farmakoma". U oktobru 2011. Bogićević i "Farmakom" dobijaju 120 miliona kredita od Međunarodne finansijske korporacije (International finance corporation, IFC – deo Svetske banke) za otvaranje novih rudnika i povećanje proizvodnje u drugim delovima Koncerna. Kredit je dat sa dve godine grejs-perioda i s kamatom od 6,5 odsto: IFC je učestvovao sa 40 miliona evra, Komercijalna banka sa 35, Erste banka sa 30, Banka Inteza sa 10 i Čačanska banka sa pet miliona evra. Četrdeset miliona evra od IFC-a je više od jedne desetine ukupnog ulaganja ove korporacije u Srbiji, i to u razdoblju 2000. - avgust 2011. Naravno, država ne može biti garant ovog kredita, no, poznavaoci tvrde da se ovakve pozajmice

Najveću povezanost DS-a i Bogićevića neki vide u želji vlasnika "Farmakoma" da postane predsednik FK Partizan: sukob oko uprave FK Partizan je, vele, politički sukob, gde SPS pokušava da odbrani svoje pozicije od DS-a, koji bi preko Bogićevića da uđe u klub

ne daju bez diskretnog "miga" države, pa se tu, navodno, i očituje veza Bogićević–Petrović.

KREDITI I OBAVEZE: Dodatni argument za ovu povezanost neki nalaze u dobijanju još jednog kredita – ovoga puta državnog, od Fonda za razvoj. Prema pisanju "Blica", Miroslav Bogićević se našao na spisku onih koji su dobili ovaj kredit, a daje se uz povlašćenu kamatnu stopu – od pola do dva i po procenta. Konkretno, krovna organizacija "Farmakom M.B." dobila je 270 miliona, šabačka „Mlekara" sto, a Livnica "Požega" deset miliona dinara – ukupno 380 miliona, navodi "Blic". Ovaj Fond je, piše "Blic", namenjen malim i srednjim preduzećima; Livnica "Požega" jeste srednje, ali su i "Farmakom M.B." i Mlekara „Šabac" prema podacima APR-a svrstani u velika pravna lica. Sa 380 miliona Bogićević je na trećem mestu prema veličini kredita. Na istoj listi se nalaze i Vojin Lazarević, Miroslav Mišković, Zoran Drakulić, Nebojša Čović, Dragan Tomić, Goran Perčević, Željko Mitrović i Nenad Popović, da nabrojimo neke.

Međutim, ovaj argument ne pogađa metu: krediti Fonda nisu namenjeni samo malim i srednjim, već i velikim privrednim društvima. To se implicitno vidi u članu 7 Zakona o Fondu, koji kaže da se krediti odobravaju "za podsticanje razvoja privrednih subjekata", bez diskriminacije po veličini, a jedina preduzeća koja su izuzeta jesu javna preduzeća. U uslovima za korišćenje kredita pak eksplicitno se navode maksimalne sume koje mogu da dobiju mala, srednja i – velika privredna društva.

Najzad, a tu se vraćamo na početak priče, najveću povezanost DS-a i Bogićevića neki vide u želji vlasnika "Farmakoma" da postane predsednik FK Partizan: sukob oko uprave FK Partizan je, vele, politički sukob, gde SPS pokušava da odbrani svoje pozicije od DS-a, koji bi preko Bogićevića da uđe u klub. "Jedna grupa ljudi iz kluba ubedila me je da bih morao da se kandidujem. U Partizanu trenutno ne cvetaju ruže i ne možemo da dozvolimo da se takva situacija održi. Ambijent u klubu je loš posle nekih događanja i, hteli da priznate ili ne, sve to utiče na ekipu i rezultate. Moraju da se upostave neka nova pravila – i zakonska i moralna", rekao je Bogićević za portal Telegraf.rs početkom februara. U maju, kada se ponovo povela priča o preuzimanju kluba, dodao je da "ukoliko sadašnje rukovodstvo nastavi po istom sistemu, Partizan čeka sudbina Zvezde, ali sa mnogo gorim posledicama i ishodom", kao i da će tražiti sazivanje vanredne skupštine. Za razliku od halabuke koja se podigla u februaru, indikativno je da najskoriji Bogićevićevi nastupi u javnosti, u kojima ponavlja odlučnost da preuzme Partizan, ovoga puta ne izazivaju reakciju iz kluba.

Uostalom, okolnosti idu Bogićeviću naruku: u poslednjih par meseci Partizan je tri puta izgubio od Crvene zvezde bez postignutog gola i oprostio se od trofeja u Kupu Srbije; 8. maja se u medijima pojavila vest da su klubu blokirani računi zbog duga većeg od 20 miliona dinara, a nedelju dana kasnije trener Avram Grant, neuspešni eksperiment uprave nakon otpuštanja Aleksandra Stanojevića, najavio je da će iskoristiti klauzulu u ugovoru i napustiti klub nakon 15. maja. Mediji prenose i navodnu nedavnu Đurićevu izjavu foto-reporterima: "Slikajte me, nećete imati priliku još dugo." Deluje da je Bogićević svakim danom sve bliži povratku u svoj bivši klub. ◂

Radmilo Marković

"Ja se nadam da ce na Ravnoj gori od iduće godine biti festival najboljih mladih pesnika i glumaca, muzičara na temu Ravnogorskog pokreta i jugoslovenske vojske u otadžbini, da će se ovde dodeljivati nagrade i organizovati sportska viteška nadmetanja".

VUK DRAŠKOVIĆ, predsednik SPO (B92)

Slobodan Veličković,

otac zvezde Svetlane Ražnatović, "koji je na proteklim lokalnim izborima bio kandidat Jedinstvene Srbije za predsednika opštine Žitorađa, što je funkcija koju je ranije već obavljao".

Jedinstvena Srbija je, kako i otac zvezde priznaje, izgubila u njegovoj rodnoj Žitorađi, pa je rukovodstvo partije odlučilo da se prikloni pobedničkom timu, to jest Demokratskoj stranci i njenom lideru Borisu Tadiću, što Veličković zdušno podržava:

"Izgubili smo, a moglo je i bolje. Čekamo 20. maj i to je to. Sad su u koaliciji SPS-PUPS-JS i DS. Svi smo dobili poruke iz stranke da glasamo za Borisa Tadića. I tako ćemo da uradimo."

Žao mu je što je njegova koalicija, predvođena Ivicom Dačićem, nakon izbora na lokalnom nivou završila na trećem mestu, iza DS-a i SNS-a:

"Svi komentari bi bili suvišni. Žao mi je, ali idemo dalje."

("Alo")

Marija Tarlać,

stilistkinja Željka Joksimovića, ali i cele srpske delegacije, "otkrila je da će pevač i petoro srpskih predstavnika na sceni biti u crnim kreacijama", i da će svi biti upamćeni bar po eleganciji:

"Željko će na sebi imati odlično ukrojen sako, dok će prateći vokali imati crne haljine. Moram da istaknem da smo zahvalni svima koji su nam u kriznim vremenima pružili podršku. Bitno je da ćemo svih 15 dana, koliko ćemo boraviti u Azerbejdžanu, biti moderni i da ćemo i po stajlingu biti zapaženi."

Ilda Šaulić,

pevačica i kćerka, voli modu, drži do svog stila, i čitaocima otkriva svoje omiljene modne marke, koje može sebi da priušti od svoj rada:

"Ima ih mnogo! Kada je elegancija u pitanju, i to ona neprolazna, volim Chanel. Među mojim omiljenim brendovima su i Dior, Yves Saint Laurent, Dolce &Gabbana, a kada je reč o visokoj modi obožavam haljine Elija Saba. Nažalost, još ne posedujem nijednu, ali se nadam da ću ih imati. Od sportske garderobe najviše volim Juicy Couture, ali i u Mangu i Zari mogu se naći lepi komadi, po pristojnim cenama."

("Gloria")

Rambo Amadeus,

muzičar, ovogodišnji predstavnik Crne Gore na Eurosongu, govori o promeni svog stava prema ovom takmičenju:

"Promena stava ili mišljenja je legitiman proces. I crkva je tvrdila da je Zemlja ravna ploča, pa se predomislila. Nadam se da će sledeće godine na Eurosongu biti najmanje 15 ovakvih kao što sam ja, kako bi ta manifestacija prestala da bude kič."

("Gloria")

Željko Joksimović,

Pevač, pred odlazak u Baku na Eurosong, poručuje:

"Još jednom ćemo pokazati koliko smo jaki. Na sceni ćemo izgledati svedeno i u duhu pesme, bez nekih vratolomija. Ostaćemo dostojanstveni kao što smo i oduvek bili. Zadovoljan sam i srećan sa ekipom koju imam."

("Press")

Marko Krstić,

mladi beogradski književnik, čiji roman *Viktorija* govori o postpetooktobarskoj generaciji i njenom uticaju na nove naraštaje:

"Moji junaci su slika te generacije. Taj 5. oktobar je istorijska tačka u novijoj srpskoj istoriji, ali sve ono što je bio, počev od ciljeva i borbe za slobodu, ogromne energije u narodu i volje da se nešto najzad promeni, pretvorilo se u velikobratovsku simulaciju demokratije. Generacija kojoj pripadam je, na neki način, zamorče 5. oktobra. Tada sam bio student i nisam verovao da će lideri koji su nas vodili postati isti kao i oni zbog kojih se revolucija podigla. A ako biste me probudili u pola noći i pitali šta je to što smo najviše izgubili, bez imalo premišljanja odgovorio bih – osmeh i osećanje čovečnosti."

("Pravda")

Tatjana Vojtehovski,

TV novinarka, voli da se medijski eksponirala, ali je i čudi zainteresovanost medija za njen ljubavni status:

"Najiskrenije pitam šta se desi da uopšte krenu spekulacije? Suštinski ne razumem zašto bi nekoga interesovao moj privatni život i zbog čega bi to nekome bila korisna informacija? Šta imaju od toga i kako to izgleda? Sede neki ljudi na kafi i svoje slobodno vreme koriste tako što pričaju da li Tatjana Vojtehovski ima momka ili nema. Interesuje me šta bi više prodalo ovaj broj magazina 'Story', da imam momka ili da sam raskinula?"

("Story")

Marijana Matthäus,

preduzimljiva žena, "čiju inteligenciju mnogi dovode u pitanje, spočitavajući joj da je samo dobra udavača", uvek je spremna da ih demantuje.

"Znam da nisam ni najlepša, a ni najzgodnija. Ali nisam ni lenja ni glupa. Osećam ogromnu zavist, ali sam zapamtila rečenicu da zavist treba zaslužiti. To znači da ste uspeli."

"Volim zgodne muškarce, ali biram pametne jer su oni sposobni, moćni, a onda i lepi. Važna je i naša konverzacija", izjavila je Marijana, koja tvrdi da je srećna u vezi sa izvesnim stranim bankarom, čije ime krije "zato što neke stvari još nisu legle na svoje mesto."

Da li je za njen uspeh možda zaslužan i bivši suprug, "kralj šećera", koji je i otac njene troje dece:

"Miodragu Kostiću bezrezervno sam zahvalna što su nam deca obezbeđena i što imam svoj mir jer bih u suprotnom zbog njih morala mnogo više da radim!"

Da li to znači da Kostić redovno plaća alimentaciju:

"Nikada ni od koga nisam dobila alimentaciju. Ponosna sam što sam iz svake veze izlazila kada više nisam volela. Još sam mogla da budem Lotarova žena, ali nisam, jer za mene nema povratka na staro."

Da li je češće trpela muške ili ženske izdaje prijateljstva:

"Ženske izdaje su češće, jer su me muškarci uglavnom podržavali. Predstavljam problem za neke žene jer se plaše da im ne preuzmem muža. A to nikada nisam uradila, iako danas niko nikoga ne može da sačuva."

Da li Marijana zna da je davno postala uzor domaćim sponzorušama:

"Možda sam im uzor da nađu uspešne muževe kao što su bili moji, ali takve muškarce morate i da zaslužite. Ljudi ne mogu da shvate da sam u svom segmentu bila sposobna koliko i oni, jer inače ne bi bili sa mnom. Savet im je da mnogo rade na sebi. Ništa nije slučajno i puka sreća."

Koliko joj je važan izgled muškarca:

"Volim zgodne muškarce, ali biram pametne jer su oni sposobni, moćni, a onda i lepi. Važna je i naša konverzacija."

Da li je seks važan za stabilnu vezu:

"Seks je ključ uspeha. Veoma sam strasna žena, tako da kod mene ne može da prođe muškarac koji nije dovoljno pametan i potentan."

("Story")

N. N. osoba,

priča o tome kako kod Marijane ipak nije sve kao bajka. Ona se pre nekoliko dana tokom snimanja u balonu, koji je trebalo da leti iznad Karlovaca, zanela i:

"Marijana se plaši visine i dok je davala intervju u balonu, u strahu je toliko stezala pticu da ju je udavila. Kada je shvatila da je golub mrtav, pokušala je da improvizuje, pa ga je bacila iz korpe uvis kao da je poleteo. I dok je mrtva ptica, nošena zemljinom težom, padala na beton, Marijana se nasmejala u kameru i nastavila da priča o reviji kao da se ništa nije desilo. Ipak, nije joj bilo svejedno što je zadavila nedužnu životinju i jedva je čekala da se spuste."

Marijana Mateus, o incidentu u balonu:

"Žao mi je zbog ptice!"

("Kurir")

EUnet Cloud Hosting

Najisplativija investicija za vaše poslovanje

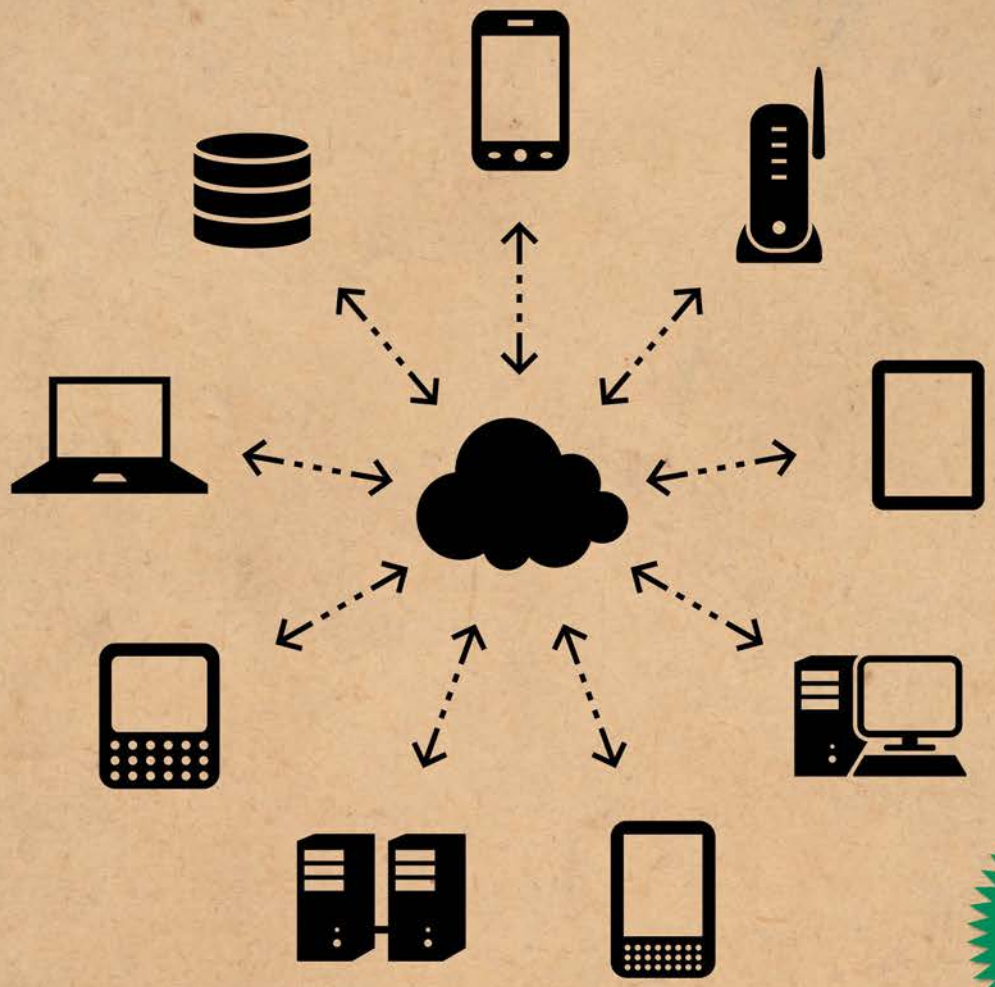

Već od **1194 din mesečno!**

Od sada Wordpress, Joomla & Drupal Cloud serveri

Garantovana dostupnost od 99,99%
Kontrolni panel za potpunu kontrolu resursa
Niži troškovi poslovanja - plaćate samo ono što koristite
24/7 Tehnička podrška
Hostovano u profesionalnim Data centrima
Automatska aktivacija - samo par klikova do vaseg Cloud web servera

Poručite odmah na my.eunethosting.com/cloud

EUnet
011 330 56 05
www.eunethosting.com

piše: Ljubomir Živkov

Tuđa kost II

Iako ću u biografiju nadam se spretno utkati i ponešto od onoga što se dešava savremenom meni, ipak ću najpre održati reč datu pre tačno nedelju dana.

Dosad sam neznano koliko puta nagovestio publici čemu se od mene može nadati u narednom nastavku, međutim život bi, uz sasluženje moje nepostojane naravi, za sledeći broj nametnuo novu temu, te bi autorsko obećanje bilo bačeno pod noge.

3. Kako sam unatoč mome kršćanskom tj. pravoslavnom odgoju osetio zavist

Rešio bio moj brat da proda zemlju, poslednjih svojih nekoliko lanaca datih davnym davno u arendu (ko je ne zna skupo bi je platio), ja ga naravno odgovarao od toga, reč "večito" urezala mi se u sećanje pre nego pionirska zakletva, ni uz jednu drugu stvar podložnu kupoprodaji nije išla ta zlokobna oznaka, samo uz zemlju! Prodaš četiri krave, osamdeset meteri žita, prodaš dva konja, i niko ne kaže "večito"! Nema ni tu nikakvih reklamacija, i to je prodato jednom zauvek, ali ipak nije večito: i pšenica-belica, i te krasne muzare simentalske pasmine, i ti konji koji su i za priplod, i za rad, i za paradu, nisu večiti, a zemlja od koje su stvoreni i kupac i prodavac ostaje navsegda! Čak i Sudnji dan, ko u njega veruje, imaće da se odigra na nečijoj parceli, neki će smrtnici biti katastarski vlasnici i poprišta tog umnogome jedinstvenoga događaja.

Ima u reči "večito" još nešto: njome se hoće označiti da je proces ireverzibilan, oni koji prodaju zemlju (večito) neće nikad uspeti da je otkupe, ako kolo od sreće uokoli te se opet oni ogazde, neće im se posrećiti da kupe baš svoje stare njive.

Bilo kako bilo, brat nađe kupca iz Čente, pogode se oni, pitam brata koliko je ovaj ozbiljan, je li dao kaparu, ne treba, kaže, kapara, upoznaću ga, on je *veran*, i njegovi, sam je predložio da polovinu donese u sredu, ostatak donosi na jesen, pa novci su mi sigurniji kod njega nego u banci!

Tako znači, nazaren je, i ne treba mu nikakav jamac, ništa osim njihovog imena, onako kako je rekao tako će i postupiti, ah, kad će tako o meni neki ljudi razgovarati?! "Pa Ljuba je pravoslavac, ako se tako pogodio, ili ako ti je to obećao, ili ako ti je dužan, to ti je sigurnije nego da ti je Međunarodni monetarni fond obećao!"

4. Kad god sam rad da od svojte proberem neke osobine za podičiti se redovno naletim na tuđu kost

Kod Crnjanskog sam negde nabasao na to da je on sam sebi uvek bio predak te sam i sam o sebi rado tako mislio, da bih tek nedavno shvatio koliko sam zapravo predodređen da budem ovakav kakvim se k sozhaleniu moemu nakonec i pokazah – već dugo proučavam svojtu i nagađam šta sam od koga mogao baštiniti, ko je poželjan a ko nepoželjan činilac te moje DNK!

U Zrenjaninu življaše M. K. zvani Mrša, majstor i član KPJ pre rata, suvonjav, sa ispupčenim jagodicama kakve će u prvim godinama NOR-a krasiti i njegovog vrhovnog komandanta (potonji će se ubrzo zglacnuti i živovati na rubu gojaznosti doklen će bečkerečki proleter ostati istrajno u istom formatu: pravi radnik sa sovjetskog plakata), kad je fašistička čizma pregazila Jugoslaviju a Banat pripojila toj lažnoj državi, M. je naravno otišao u partizane; dođe Oslobođenje (prilikom kojeg smo si u Banatu priuštili etničko čišćenje i oterali Nemce, iako su bili starosedeoci, možda i starosedeliji nego mnogi od nas), okupi se komunistička avangarda da raspodeli unapred ošacovane švapske kuće u Velikome Bečkereku, pitaju M.-u čiju on kuću želi da uzme, a M. će: "Šta je vama, pa ja imam stan!"

Uh, što nisam ja novi Mrša, da me iz Gradske skupštine zovu: "Ljubo, mi smo tek sad ustanovili da vam Grad uopšte nije dao stan, gledamo sad koga smo sve zbrinuli, jesu to sve sami kulturni poslenici, ali zar ste vi nekulturni poslenik, ne pišete vi toliko slabije od tih stambeno odavno zbrinutih novinara i nazovi književnika, da njima damo po sto kvadrata a vama ni garsonjeru, zato vas najljubaznije molimo da se primite vlasništva stana na Bežanijskoj kosi..." A ja njima: "Hvala vam, braćo, poznat vam je nadam se moj opus, gde se baš na dodelu stanova i službeno i privatno okomljujem, snagom pisane reči žigošem ju kao izvor i jamstvo neravnopravnosti i bestidne društvene nepravde. I vi iz časne stambene komisije odrasli ste u stanovima dobijenim od socijalističkog društva, to je vašim roditeljima bilo dodeljeno nauštrb drugih članova koji upravo zato neće nikad stati na zdravu nogu, ali s tim mora jedared već da se prekine..." – "Uh, vi ste baš nakraj srca, onda da vas za specijalnu penziju i ne pitamo!?" A ja ti njima: "Tek kad svim takozvanim običnim ljudima budu isplaćene penzije koje neće biti poruga, tek ćete tada smeti da podilazite umetnicima, sportistima i ostalim zaslužnicima, dotle će i moje tvochestvo i moje ime biti zaboravljeni!" Tako bih govorio kao Mršin potomak, ovako nisam siguran šta bih kazao: M. je brat deda-Steve Kurjačkog, za koga se udala sestra mog dede (Spasinka, rođ. Živkov).

Slučaj br. 2.

Deda Glišu, pomenutog u prvom delu autobiografije, kao vojnika ošamario njegov narednik, redov je ne napuštajući stav "mirno" upitao gosn narednika jel sme u kraljevoj vojsci da se šamara, sme, odbrusio je oficir, istog trena sam je dobio šamar i srušio se, što od siline udarca što od neverice da je rob sposoban za takov hibris, to sam čuo ne od deda Gliše nego od mog oca. "Ovako ću ja, odrastajući, stalno da uvećavam samopoštovanje i svoju kuraž!", mislio sam, a kao pripadnik JNA moljakao sam zastavnika P. da me pusti u grad: "Bio si prošlenedelje, štabihteo, tisivojnik, tisivojnik..." – "Znam dasamvojnik, zatopitam, zatopitam!" Ali po svom običaju koji ću docnije dovesti do savršenstva nisam zastavnikov rafalni govor oponašao naglas, nego u sebi: deda-Gliša je nama bio zet. ◂

Intervju: Muharem Serbezovski, pevač, pisac, prevodilac

Nama je veselje razlog

"Na neki način, ja sam ciganski Dositej Obradović. Pevam na ovom našem jeziku da ga moji Cigani nauče, a prevodim na ciganski, Kuran, Bibliju, Dostojevskog, Tolstoja... Markesa sam, na primer, počeo da prevodim jer me to što piše asocira na Cigane. Melkijades iz *Sto godina samoće* je Ciganin. Pa ti cirkusi, to kako oni šetaju po varošima i kako ljudi zahvaljujući njima jače doživljavaju i sjaj i bedu, to je ono što mene privlači Markesu'"

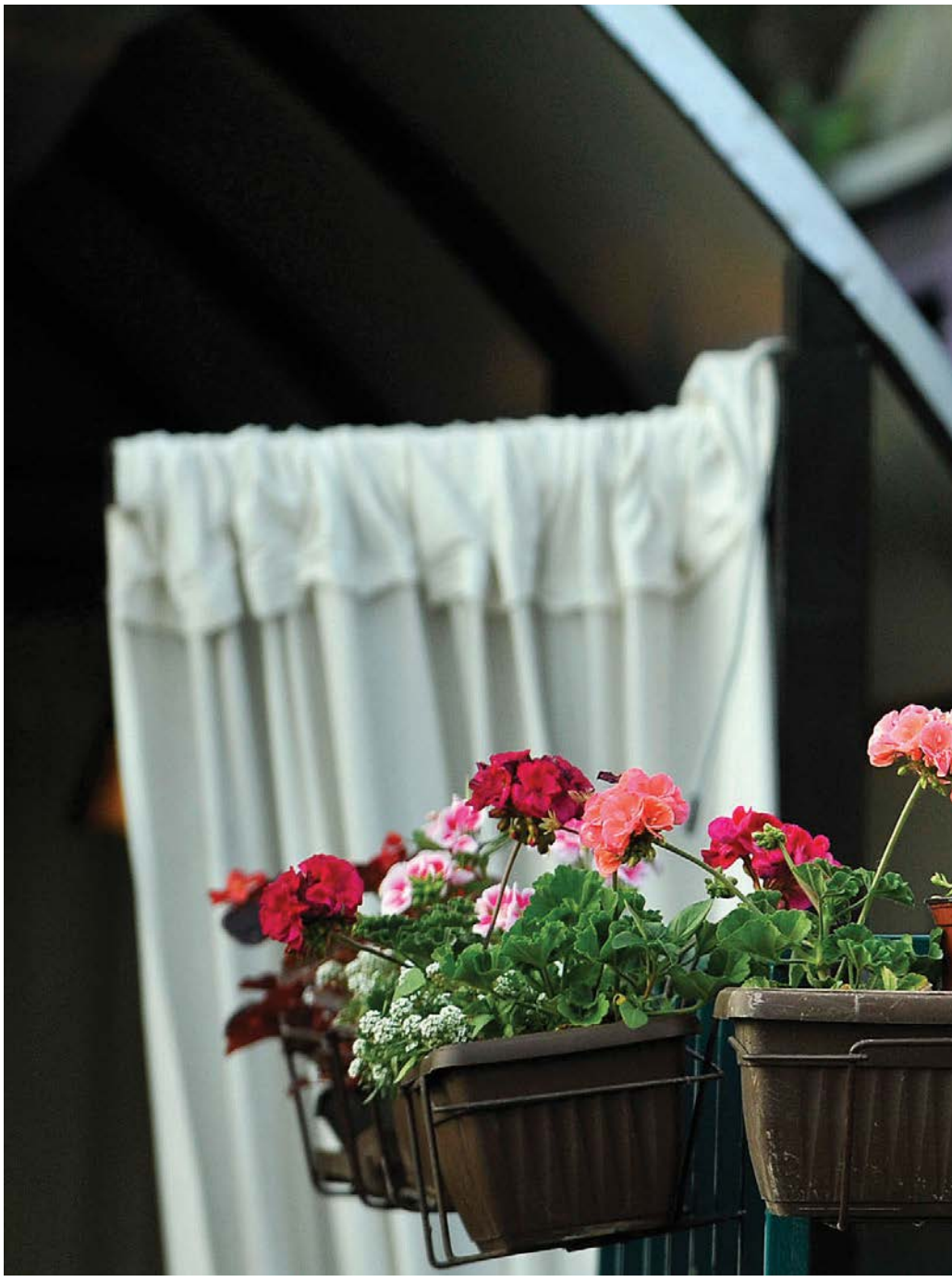

Posle 35 godina odsustva, Muharem Serbezovski, pevač, kompozitor, pisac, prevodilac, političar i magistar prava, vraća se u Beograd gde će 27. maja, u "Sava" centru održati koncert. Bilo bi očekivano da ga je ovdašnja publika u međuvremenu pomalo zaboravila, međutim, ispostavilo se da nije nimalo lako započeti intervju s njim, jer grupa tinejdžera za stolom u kafiću na Banovom brdu uporno pokušava da mu privuče pažnju pevajući *Sine moj*. Sa širokim osmehom, prilazi i slika se s njima, pa čak i zapeva delić pesme. "Bio sam juče na Pinku, pa sad znaju da sam to ja", pokušava da bude skroman: "Došao sam u Beograd početkom maja i ne odlazim sve do koncerta. Plan mi je da podsetim ljude na sebe. Danas me na ulici prepozna pet ljudi, sutra petnaest..."

Muharem Serbezovski je po mnogo čemu fascinantna pojava. Rođen je 1950. u najvećem ciganskom naselju na Balkanu, Šuto Orizari u

da se isplačemo

Fotografije: M. Milenković

Skoplju, u jedanaestočlanoj porodici. Počeo je da peva sa 14 godina, kada je zbog siromaštva morao da počne da zarađuje. Od tada je objavio pedesetak albuma i napisao oko 400 pesama, od kojih neke spadaju u najveće hitove narodne muzike, poput *Ramo, Ramo, druže moj*, *Zašto su ti kose pobelele druže*, *Sine moj*, *Za venčanim stolom*... Za mnoge njegove pesme dosta ljudi veruje da su romske narodne. Uglavnom se iznenade kad čuju da te pesme imaju autora, a pogotovo kada saznaju da je on još uvek živ i zdrav. Osim muzikom, bavi se i književnošću i prevođenjem. Autor je pet romana – *Šareni dijamanti*, *Cigani A kategorije*, *Rat ciganskih bogova* i *Cigani u NOB-u*, zbirke pesama *Niko ne zna puteve vetrova i Cigana* i studije *Cigani i ljudska prava*, koja je prevedena na sedam jezika i uvrštena u fond 128 univerzitetskih biblioteka. Preveo je na romski jezik Kuran i Bibliju, kao i romane *Zločin i kazna* Fjodora Mihajloviča Dostojevskog, *Rat* ►

i mir Lava Tolstoja i *Sto godina samoće* Gabrijela Garsije Markesa.

Razgovor počinjemo pričom o povratničkom beogradskom koncertu: "Vraćam se tamo gde sam počeo. Ja sam u Beogradu živeo od 1969. do 1975. Drago mi je što one moje pesme koje su u Srbiji najpopularnije, jesu upravo one koje sam baš u Beogradu napisao. Zato su, valjda, ostale u Beogradu. Nema veze koliko je godina prošlo. Svaki čovek ide svojim putem, nose ga oluje, pogotovo mi, Cigani. *Niko ne zna puteve vetrova i Cigana*, tako se zove jedna moja zbirka poezije. Putovao sam svuda po svetu i evo me opet u Beogradu. Šta me povuklo nazad? Sedeo sam u Sarajevu kad mi se javio jedan bračni par iz Beograda koji se upoznao i zbližio zahvaljujući mojim pesmama. S godinama, došli su do pred razvod. Ispričali su mi kako su sedeli, svako u svojoj sobi, i brčkali po internetu i oboje našli moju pesmu koja kaže: 'Ja ne verujem, ne, da je svršeno sve, a ti veruješ, eto i zato naša ljubav mre, zar misliš, ljubavi, da sve zaboraviš, zar ćeš našu ljubav tako, da pogaziš lako'. I tako, krenu jedno kod drugog, sretnu se u hodniku i tu reše da se ne razvode. Doći će na koncert sa decom."

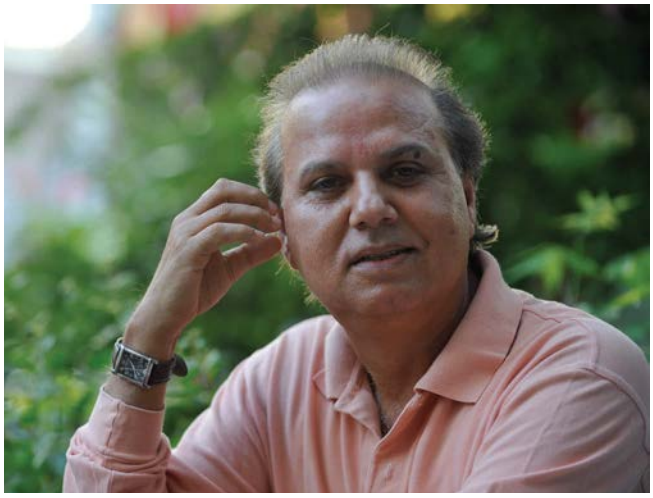

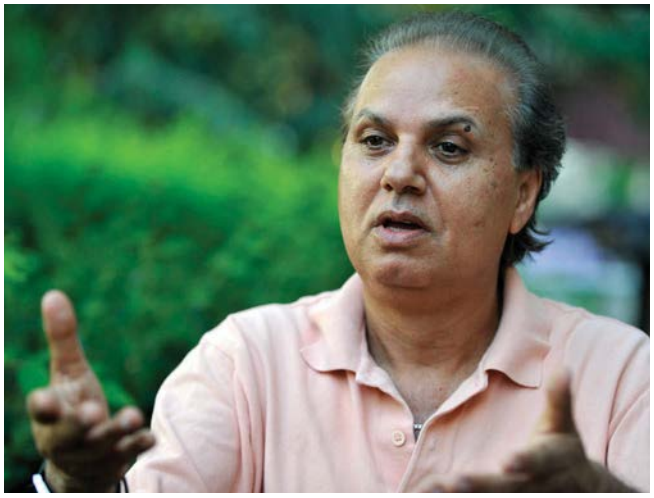

"VREME": Iako vas dugo nije bilo u Srbiji, vaše pesme žive zahvaljujući nekim drugim izvođačima. Kako gledate na tuđe interpretacije svojih hitova?

MUHAREM SERBEZOVSKI: Mnogo pevača je pevalo moje pesme. Slušao sam različite komentare, od svojih prijatelja, ali i od drugih. Pitali su me zašto im ne skrenem pažnju kako treba da pevaju. Uvek im kažem da treba malo šire da gledaju stvar. Oni koji pevaju moje pesme, pomažu meni, moj kult ostaje tu. Nek otpevaju moju pesmu 300 puta, kad-tad će publika saznati da ja to pevam. U jednoj kafani u Frankfurtu sam pevao i jedno društvo iz Srbije je tražilo da im pevam *Zar ovakav sam bio* od Ace Lukasa. Ja im kažem: "E, slučajno znam tu pesmu!" Otpevam im, oni kažu: pa ti pevaš bolje! Pa moja pesma, kako da ne pevam.

Od onih koji izvode vaše pesme, koga najviše cenite?

Cenim sve kolege, ali od svih naših pevača koji su ikad pevali, najdraži mi je pokojni Toma Zdravković. On i ja smo sedam-osam godina zajedno nastupali. Stvarali smo zajedno pesme. Kad bih nešto novo napisao, prvo je on to čuo. I danas kad čujem njegovu pesmu, osetim toplinu svega što je izašlo iz njegove duše.

Što se tiče onih koji pevaju moje pesme, moram da kažem: svima sam im zahvalan jer su sačuvali ono što sam napisao u vreme kad sam bio pasivan i nisam želeo da se bavim muzikom. Ali, najzahvalniji sam Sinanu Sakiću. On i moj sin Durmiš su i zaslužni što opet pevam, jer su mi govorili da nisam još za penziju. Zato sam sa njim prošle godine snimio duet *Poslednji aplauz*. To je jedan strašno emotivan duet. Sinan je jedna emocija, duša. To šta se događa sa emocijama između njega i publike, to nema niko od nas. Zašto? On je u svom filmu, zatvara oči i ništa se oko njega ne događa osim pesme. Fenomen.

Kakav je to osećaj, za vas kao autora, kad vam pesme toliko uđu u narod da se više i ne zna da su vaše?

Ovih dana šetam po Beogradu, srećem neke mlade ljude koji se iznenađuju kad čuju da sam ja napisao neke pesme za koje oni misle da su narodne. Meni je drago kad to čujem, da se neko začudi što je neka pesma moja. Uvek pomislim: to je to. Gostovao sam juče kod Lee Kiš na Pinku. Malo sam zakasnio, ali kad sam ušao u studio i zapevao, publika je tražila bis. Kažu mi da se to nikad nije desilo u toj emisiji. Ali, kad vidim da naizust znaju *Ramo, Ramo, druže moj* ili *Bilo čija, bilo čija*, i mene, znate, to ponekad potrese.

U vašim najvećim hitovima uvek postoji nekakva priča. *Za venčanim stolom*, *Ramo, Ramo*, *Ramajana*, sve imaju likove koji su akteri neke drame. Da li iza nastanka tih pesama postoje neki događaji?

Moji tekstovi su uvek istiniti i govore o stvarnim događajima. Ljudi su skloni da dodaju primese tome, i kad pevam, osluškujem kako to primaju. Tri-četiri velika hita su mi pokazala pravi put, a moj put je sličan Nušićevom: ja sam morao da čekam dve godine da moja pesma napravi krug kroz Jugoslaviju, dok je svi čuju, pa da postane hit, a kasnije i evergrin. Ja sam u prednosti, kad vidim mladog dečka ili devojku da pevaju moje pesme, iznenadim se, a oni mi kažu da su im roditelji preporučili da to slušaju. Uvek mora da postoji sklad, kako kaže Platon. Sklad u državi pravi harmoniju. Interpretacija je pokazivanje karaktera. Ljudi čitaju moj karakter kroz interpretaciju, a kad vide da sam napisao i tekst i melodiju, pa vide i moju maštu, onda je uspeh siguran.

Svaka moja pesma je događaj. Negde čujem priču, dogodi se nešto meni ili nekom prijatelju, ili izmislim događaj. Recimo, kad pričamo o pesmi *Za venčanim stolom*, napravio sam priču o dvoje ljudi koji su se voleli, pa se rastali, ona se ponovo udaje, a on joj kaže: ti si bila moja prva ljubav, evo, ja ću ti biti svedok na venčanju... To je ono kako se ljudi u sebi osećaju kad se tako nešto desi. Da nije tako, da nije u toj pesmi mnogo istine, ona bi bila zaboravljena.

Kažu da se u vašoj muzici, više nego kod bilo kog romskog izvođača sa ovih prostora, čuje Indija.

Ja pokušavam da nađem neku vezu između nas Cigana i Indije. Bio sam u Indiji, bio sam gost Indire Gandi sa još tridesetak ljudi iz Jugoslavije na Drugom internacionalnom festivalu Roma 1978. godine. Njen sin Radživ mi je poklonio isto odelo kao njegovo i stali smo da se slikamo. Između Radživa i mene stajala je Indira i ljudi su se pitali ko je Gandi, a ko Muharem. U to vreme sam pisao roman koji je trebalo da se zove *Cigani u NOB-u*, a baš je trebalo da se bavi time da li mi potičemo iz Indije. Posle petnaestak dana svi su se vratili kući, a ja sam ostao na poziv Indire Gandi, jer sam postao popularan pošto sam pevao *Ramajanu*, moju pesmu, na indijskom jeziku. Pitao sam Indiru da li mi potičemo iz Indije. Ona se samo osmehnula, ali ja sam u tom osmehu pročitao da treba da tražim veze između naša dva naroda. Na ulicama Delhija video sam ogromnu reklamu, 12 metara, na kojoj je ogromnim slovima na engleskom pisalo "Fabrika masaže", a iza tog ogromnog transparenta jedan starčić, Indus, na jednoj maloj daščici, improvizovanom stolu za masažu, masira ljude. Meni je odmah bilo jasno, našao sam vezu sa nama, Ciganima. Mi smo grandomani, i kod nas može da piše "Fabrika masaže", a iza da stoji samo jedna daščica.

Međutim, između nas i njih ima i velikih razlika. Gledam ove indijske serije. Potpuno suprotno nama, Indijci kad se sastanu zbog nečega, prvo se malo gledaju, popričaju, sve polako, natenane. A kod nas, proradi temperament, ajmo odma na stvar, šta ti treba. Činjenica je da nam je fizionomija slična, ali naš temperament se menjao kako smo se selili, jer smo svuda ostajali po sto godina. Nas Cigane od sreće do plača deli samo milimetar. Imam jednu pesmu koja kaže: "Ciganska duša 'oće i kad peva i kad igra, i da gorko zaplače". Nama je veselje razlog da se isplačemo.

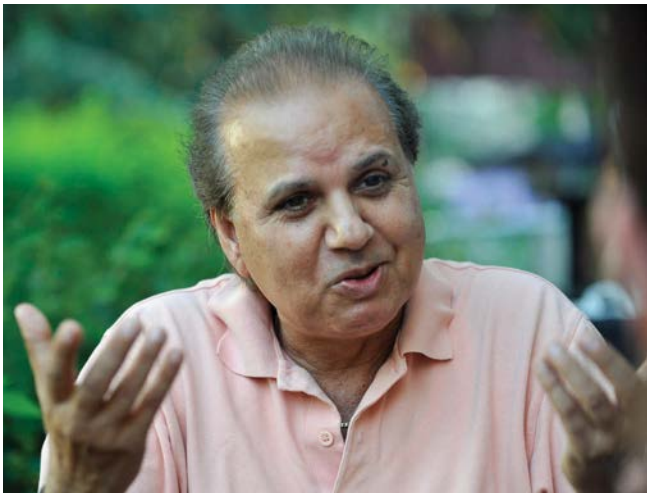

Izlet u politiku

U jednom trenutku, 2007, ušli ste i u politiku. Bili ste član parlamenta Federacije BiH kao poslanik Stranke za BiH. Govorili da ste u politiku ušli da pomognete svom narodu, a ne da biste bili profesionalni političar. Međutim, videlo se da vam nedostaje političkog iskustva, pa mi se čini da niste shvaćeni na pravi način.

Nažalost, tako je. Ali, i muzika i književnost su nešto kroz šta ja dajem drugima. Poslanička plata je nešto što zaradim jednim nastupom, nisam u tome bio zbog para. Može se reći da sam napravio neki red za te četiri godine. Imao sam jedno 300 porodica koje su dobijale pomoć, a ministrima sam uvek govorio da nikad ne dodeljuju pare na ruke. Platićemo ogrev, struju, vodu, ali nikad pare na ruke. Jednom smo otišli u jednu romsku porodicu kod Tuzle, bila im je srušena kuća. Obezbedili smo novac, dva inženjera, sve što treba. Došli i mediji da snimaju početak izgradnje. Odoše novinari, zove me domaćin u stranu, kaže: "Nisam zadovoljan, dece mi." Kako nije, dobiće kuću... Kaže: "Ja sam mislio, daćeš mi jedno sto milje (hiljada)."

Dok sam bio u parlamentu, stalno sam pričao da je bolje pomoći Ciganima odmah nego da čekamo da nas neko sa strane natera na to. I šta se desilo? Dogodio se slučaj Sejdić-Finci pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu, gde su jedan Jevrejin i jedan Ciganin tužili svoju državu, Bosnu i Hercegovinu, i dobili. Meni je taj slučaj poslužio kao inspiracija za roman. To je jako neobično, da jedan Ciganin tuži državu. Mi se ni među sobom ne tužimo, kakav sud, to je procedura. Znači, Ciganin ni komšiju ne tuži, a zamislite, celu državu! One noći kad sam na televiziji video vest o presudi, na ekranu su bili predstavnici sva tri konstitutivna naroda, Bošnjak, Srbin, Hrvat. I svi su ustali i pružili mu ruku, čestitali. To sam ja protumačio kao da su mu rekli: bravo što si nam tužio državu. To me inspirisalo da napišem roman o Ciganinu koji tuži državu i biva nagrađen za to. U prošlosti nije bilo Ciganina ni da drugog čoveka tuži, a kamoli celu zemlju.

Zanimljivo je kad me moji prijatelji intelektualci uhvate da mi pričaju kako su čuli neku lepu cigansku pesmu i traže da im prevedem reči. Ja im onda kažem: bolje da vam ne prevodim. U tim tekstovima nisu bitne reči, one su samo poređane da idu uz melodiju, često nemaju nikakvog smisla, ne poštuju se padeži, muški, ženski i srednji rod. Tu reči ne prenose emociju, emocija leži u melodiji, i zato je bolje samo slušati muziku.

A šta vi slušate?

Kad sam sâm u kolima, slušam ono što volim, a kad vozim još nekoga, onda sam i šofer i didžej. Ja nisam običan slušalac, nije mi dovoljno da mi se svidi pesma. Čujem bolje od drugih i mnogo sam zahtevan. Da bih nešto zavoleo, to mora da bude besprekorno, čisto i ne samo tehnički da valja, nego mora da ima dušu. Kad Plasido Domingo peva *Granadu*, on peva besprekorno, ali nije njegova interpretacija savršena samo zato, nego zbog onoga što on lično unese u interpretaciju. Zato sam i ja nedavno, kad ►

sam gostovao u Bijeljini na jednoj televiziji, otpevao *Granadu*, jer sam hteo da ljudi čuju kako zvuči kad jedan Ciganin to peva. Mora da ima neka veza i između Španije i Cigana.

Kad ste počeli da pišete?

Pronašao sam jednu rupu u svetskoj književnosti. Recimo, Perl Bak, ali i drugi, pišu o Ciganima vrlo ograničeno, samo radi kolorita. Tako sam došao na ideju: kad je Perl Bak postala poznata pišući o tuđem narodu, ona Amerikanka a piše o Kinezima, što ja ne bih pisao o svom narodu? Tu je autentičnost u pitanju. To ne mora da znači da ću ja biti veliki pisac, ali biću autentičan i to mi je prioritet. Sad je izašao moj sedmi roman, *Rat ciganskih svetaca*, satira je u pitanju. Moj prvi roman je nedavno preveden na švedski, što mi je jako drago, jer se potajno nadam da bih mogao da dobijem Nobelovu nagradu za književnost.

Bavite se i prevođenjem. Preveli ste Kuran, Stari zavet, *Rat i mir*, *Zločin i kaznu*, *Sto godina samoće*, a privodite kraju i prevod Novog zaveta.

Na neki način, ja sam ciganski Dositej Obradović. Pevam na ovom našem jeziku da ga moji Cigani nauče, a prevodim na ciganski. Moj prevodilački rad je razlog zašto sam od muzike apstinirao deset godina. Kad sam jednom počeo, više nisam stao. Zašto? Pa, ispričaću ti nešto, a ti poveži. Jedne večeri, '72. godine, igrao sam simultanku sa Karpovim. Pokupili su me sa ulice sarajevski glumci, naleteli na mene i kažu: ajde s nama. On je prošao sve table i video da samo na mojoj figure nisu poređane. Kažem: ja nikad nisam igrao šah, mi Cigani ne igramo šah, ko će nas da natera da dva sata sedimo na jednom mestu? Samo je sa mnom remizirao jer je sam igrao i za sebe i za mene, i poklonio mi svoju knjigu. Eto, zato sam sedeo deset godina, da dokažem da Ciganin može da sedi duže od dva sata. To što ja radim nama nije svojstveno, ali ja hoću da nas izvučem bar nekoliko stepenika iznad ovoga gde smo sad. Hoću da budem primer. Ja sam napustio školu sa 14 godina i počeo da pevam, a evo, diplomirao sam i magistrirao na pravima. Upisao sam sad i doktorske. Nek se samo pet Cigana ugleda na mene, ja ću biti presrećan.

Zanimljivo je kad me moji prijatelji intelektualci uhvate da mi pričaju kako su čuli neku lepu ciganski pesmu i traže da im prevedem reči. Ja im onda kažem: bolje da vam ne prevodim. U tim tekstovima nisu bitne reči, one su samo poređane da idu uz melodiju, često nemaju nikakvog smisla, ne poštuju se padeži, muški, ženski i srednji rod. Tu reči ne prenose emociju, emocija leži u melodiji, i zato je bolje samo slušati muziku

Kad sam 1968. godine u Skoplju snimao prvu ploču, pita me otac na kom jeziku pevam. Ja kažem: na ciganskom. Kaže: to ti je mnogo lokalno, razumeće te samo Cigani. Pitam ga da li onda da pevam na makedonskom, a on kaže, to ti je malo šire, ali i to ti je lokalno, pevaj da te ceo svet razume, a tvoji Cigani će te po inerciji voleti. Pevaj na onom jeziku na kom će da te razume cela Jugoslavija.

A kako se zove taj jezik?

(smeh) Ja govorim mnogo jezika, a za mene je strani i srpsko-hrvatski, maternji mi je ciganski, a onda i makedonski. E, ako sam ranije

govorio sedam jezika, sad govorim dvanaest. Školu sam napustio rano, iako sam bio odličan đak, jer nas je bilo jedanaestoro u kući, a samo je otac radio. Samo mi je jednog dana rekao: ti, Muhareme, moraš da ostaviš školu, al' molim te, nastavi da čitaš. Tad sam znao samo ciganski i makedonski. Srpski uopšte nisam znao. Kad sam prvi put došao u Beograd, spavao sam u hotelu "Slavija", ujutru sam otišao u knjižaru "Kultura" i, grandomanski, odabrao najdeblju knjigu koju sam ugledao, *Kako se kalio čelik* od Ostrovskog. A to je, u stvari: kako se kalio Muharem. Tri meseca sam čitao jednu stranicu, ništa nisam razumeo. Pričam sad o naporu. Ja sam na kraju naučio. U to vreme sam nastupao sa Tozovcem, Dragoslavom Genčić, Ismetom Krcićem, pokojnim Tomom Zdravkovićem, Silvanom, Radojkom i Tinetom Živkovićem... I tako, oni među sobom razgovaraju, a meni otac rekao: kad si u velikom društvu, ćuti, ne pričaj dok ne naučiš jezik, da ti se ne smeju. Jednom sam nešto progovorio i video da mi se smeju. Objašnjavao sam im kako mi je bilo u školi. "Ja sam imao petice, pa je učiteljica rekla: 'E, da su mi sva deca ko njega.'" Kako sam rekao to "njega", oni u smeh, pa su me posle stalno zbog toga zadirkivali. Sledećih šest meseci, kažu mi: ajde, mali, pričaj, a ja se samo smejem. Međutim, počnu nešto da se prepiru Tozovac i Toma oko "drugog puberteta", ali ne mogu da se sete kako se to zove. Ja im doviknem: "klimakterijum", a oni zagalame: "Mali progovorio!"

Kako birate šta ćete da prevodite?

Nas Cigana ima i muslimana i hrišćana, a nemamo ni Kuran ni Bibliju na svom jeziku. Cilj mi je da svi Cigani imaju prevod božje reči, da vide da tu nema velikih razlika. Cigani su vernici, iako su pre svega Cigani, pa tek onda muslimanski Cigani, pravoslavni Cigani, katolički Cigani. Ali to su stvari koje među nama nisu bitne. Kad sretne Ciganin Ciganina, ne pitaju se koje su vere. Markesa sam, na primer, počeo da prevodim jer me to što piše asocira na Cigane. Melkijades iz *Sto godina samoće* je Ciganin. Pa ti cirkusi, to kako oni šetaju po varošima i kako ljudi zahvaljujući njima jače doživljavaju i sjaj i bedu, to je ono što mene privlači Markesu. Moja biblioteka je ogromna. U Skoplju sam imao 7800 knjiga, u naselju Šoto Riza gde živi 60.000 Cigana.

Jednom su me tamo posetili Arsen Dedić i Rade Šerbedžija i kad su videli tolike knjige, kaže Arsen: "Ja sam uvek pričao, sudeći po njegovim pesmama, Muharem je nešto drugo – sad mi je jasno zašto."

Ako ste se odlučili za Markesa i *Sto godina samoće* zbog Melkijadesa, zašto *Rat i mir*? Kako bi zvanična istorija ratovanja izgledala kad bi je pisali Cigani koji su u tim ratovima učestvovali?

Imam želju da Evropi i svetu kažem nešto. Kad pogledate enciklopedije i istorijske knjige o Ciganima, to je čista katastrofa kako su tretirani kroz vekove. Kad uzmete mapu Evrope i pogledate u nju, uvek ima jedna putanja na kojoj ide priča koja kaže da su Cigani korov, da se ne mogu prevaspitati, da ih se treba osloboditi, razbiti njihov način života. I sad ću reći nešto što možda zazvuči neobično: nekad sam bio žestok protivnik svih onih koji su se zbog nečega odrekli svog ciganskog porekla. To ljudi rade iz različitih razloga, da bi završili fakultet, da bi se zaposlili... Danas to pozdravljam. Oni su napravili ogromne korake da lično napreduju, a kad su se odrekli svog porekla, oni su se, zapravo, odricali predrasuda, te slike o njima koja je nametnuta. Mi Cigani se ne borimo za državu, samo za mesto pod suncem. Država je obaveza, birokratija, šalteri. ◂

Jovana Gligorijević

50 GODINA INSTITUTA ZA KNJIŽEVNOST I UMETNOST

"Srpska književnost u evropskom kulturnom prostoru - Srpska avangarda u evropskom kontekstu"

PROGRAM:

18.00
Uvodna reč: **Istorijat Instituta, g**ovore: **dr Krinka Vidaković Petrov** i **dr Bojan Jović**

18.30
Film>
"Ballet Mechanique" **Fernana Ležea** (16:10)

18.45
Predavanja>
Avangardne veze i poznanstva:
"Avangardna mreža (čvorište Čaplin)" - dr Bojan Jović
"Dadaizam i avangardizam" - dr Predrag Todorović

19.45
Filmovi>
„Felix go to Holywood", **„Život i smrt holivudskog statiste br. 9413"** (The Life and Death of 9413: a Hollywood Extra, US, 1928), directed by **Robert Florey** and **Slavko Vorkapich**, **„Le Vampire"** (France, 1939-45) directed by **Jean Painlevé**,

20.15
Predavanja >
Od avangarde do tranzicione kulture:
„Lepota horora" - mr Marija Šarović
Veze nadrealizma avangarde i i vampirizma.
„Odrastanje dečje literature" - mr Tijana Tropin
„Utopija: inter/trans/nacionalno i inter/trans/disciplinarno putovanje" - prof. dr Zorica Đergović Joksimović

1) **Mitovi**: **Prethrišćansko doba** , **Hrišćanstvo**, **Srednji vek**, **Renesansa i velika prekomorska otkrića**

2) **Tomas Mor: Utopija – Eutopia ii outopia?**

3) **Industrija i mašina**: **Belami „Pogled unatrag"** i **Moris „Vesti niotkuda"**,

4) **XX VEK** – Distopija, Zamjatin, Orvel, Haksli

5) **Utopija danas**

21.15 do 22.00
Filmovi >
Dokumentarni film o snimanju **Fejadovih "Vampira"**
„Uberfall" Erno Metzner (22 min)

Izložbena postavka u holu:
Izbor najatraktivnijih likovnih priloga avangarde

ИНСТИТУТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ

dom omladine beograda

Foto: Vesko Belojević

Pejzaži, mirisi i vazduh

U političkom životu i u glavnoj medijskoj struji možda se i forsiraju takozvana identitetska pitanja, ali su obični ljudi u tom smislu uglavnom relaksirani. Listom se od srca smeju novim slovima crnogorskog jezika (čitaj: *meko š*). To, međutim, ne znači da *crnogorski jezik* nema svoje specifičnosti. Beležim samo dve. Lokalni tabletomani imaju zgodan izraz za *Diazepam*; zovu ga *Kameron*, zbog glumice što se preziva Diaz

I PUTOVANJE OD hiljadu milja, vele Kinezi, započinje jednim korakom. Isto važi i za ono od 450 kilometara, kolika je, veli geografija, udaljenost između Beograda i Podgorice. Dobro, vazdušnom linijom to je vjerovatno kraće, a prvi korak je valjda onaj kojim stupaš na stepenice što te vode u čeličnu pticu.

Beograd i Podgorica više nisu u istoj državi, ali ih i dalje spaja pet-šest svakodnevnih direktnih letova. Nema, čini se, grada u koji se iz Beograda češće leti od Podgorice. Isto važi, ne treba ni naglašavati, i za suprotni smjer. Avion pun, u avionu i Koja. Glas iz zvučnika kaže da zabravimo stočiće ispred sebe i ispravimo naslone sjedišta. Pri poletanju i sletanju je naročito važno disciplinovati kičmu.

DELTA BLUZ: Uvijek prođe nekoliko minuta nakon što putnike pozovu da nanovo obavezno vežu pojaseve do trenutka kad pilot kaže *cabin crew prepare for landing*. U trenutku kad je pilot progovorio, avion lupinguje nad Skadarskim jezerom. I lijevo i desno samo vodeno plavetnilo, kao iznad mora. Avion rula po pisti. To je to; prvi put u Podgorici. Vozimo se taksijem. Prvi dojam: grad je mediteranskiji nego što sam mislio. Beton i palme. Vuče mi na Makarsku. Onda me Sveti Petar Cetinjski i njegov prst podsjete na Grgura Ninskog pa pomislim: Split. Podgorički Sajam knjiga smješten je u garaži Delta Cityja. Pojam *garaže* u popularnoj muzici lozinka je za ljutu alternativu. Ovo baš i nije alternativno. Dosta je gostiju, najviše iz nekadašnje SFRJ, ima i Bugara, a sajam je otvorio Tarik Ali. Mimoišli smo se, ali me veseli i pomisao na velikog ljevičara Tarika Alija u garaži *shopping mall*-a; to je, ono, Slavoj Žižek *meets*

POGLED ODOZGO, POGLED IZNUTRA, POGLED SA STRANE: Panorama Podgorice, Sajam knjiga i vinogradi u okolini

Foto: Boris Pejović

Kevin Smit. Ipak, kad uđeš na sajam, enterijer skoro ni po čemu ne podsjeća na garažu. Jedini izuzetak su strateški raspoređena *brdašca*. To su oni (itisonom prekriveni) *ležeći policajci* koji se u (novo)hrvatskom nazivaju *usporenicima*. Kad god ih vidim sjetim se one postratne anegdote prema kojoj siromašna žena dolazi gradonačelniku malog bosanskog grada i moli ga da joj sina zaposli kao policajca, ali pošto je hronično bolestan, ako može kao – *ležećeg*.

V(IJ)ESTI I POB(J)EDA: Obje najveće podgoričke dnevne novine igrom slučaja imaju ijekavska imena, imena, hoću reći, što se razlikuje u ekavskoj i ijekavskoj varijanti. Ne sjećam se da su *Vijesti* ikad *Pobjedu* nazivale *Pobeda*, ali *Pobjeda* u posljednje vrijeme *Vijesti* redovno zove – *Vesti*. Paralelno čitanje novina je generalno zanimljiv sport, ali u Podgorici naročito. Đukanovićev DPS, izgleda, ima puno jaču opoziciju unutar nevladninih organizacija, nego među političkim partijama. NGO scenu predvodi nešto što se zove MANS (Mreža za afirmaciju nevladinog sektora). U četvrtak desetog maja, aktivisti MANS-a protestovali su ispred zgrade crnogorske Vlade. *Vijesti* o tome pišu pod naslovom: *Buka nezadovoljstva*; konkurentska *Pobjeda* je otvoreno posprdna: *MANS lupao i pištao ispred zgrade Vlade*. Ipak, sve je to još uvijek u granicama pristojnosti, za razliku od izjava o izvršnoj direktorici MANS-a Vanji Čalović koje istog dana prenosi *Pobjeda*, izjava na najružniji način mizoginih i seksističkih. Milovan Đilas i Vladimir Dvorniković, i ne samo oni, uostalom, dojmljivo su pisali o crnogorskom kultu čuvanja ženske časti. Na novinskom papiru toga više nema. U životu, reklo bi se, barem ponegdje, toga još uvijek ima. Uvijek je dobro kad je život ispred novina.

BERLIN: Mislio sam da u Evropi nema jeftinijeg taksija od sarajevskog. Prevario sam se. U Podgorici je start besplatan, a kilometar košta 40 euro-centi. Teško da ijedna vožnja unutar grada može doći više od dva evra. Jeftin taksi je u Podgorici posebna blagodet; nije to grad za šetanje. Ne znači to, međutim, da nema neke draži u tom, što reko kolega Pančić, *osunčanom čempresastom gradu*, naročito ako naiđeš na nagodne domaćine i domaćice. Podnevna kafa *u Karver*, popodnevna piva opet *u Karver*, za ručak jagnjetina *Pod Volat*, a kad padne noć, zna se, svi putevi ne vode u Rim, nego – *u Berlin*. Kad nađeš sto u bašti, ne mrdaj! Kad ti zazvoni telefon, pa te pitaju gdje si, odgovaraš lijepo, po-vranjanski-bezpadženo: *u Berlin*. Dobra muzika, jeftina cuga, neka artistička ekipa koja možda može biti i iritantna kad tamo živiš zastalno, ali je savršeno okej kad si gost i turista. I kad je sutra radni dan i kad odlaziš u tri ujutro, budi siguran da će ti sto kad ga napustiš biti okupiran za minut-dva. *Noćni život*, štono kažu. Za lokalce: *vidjeti i biti viđen*; za autsajdere: *lagani pogled na promenadu kroz dim cigarete*. Više metafizike nude klupe u parku uz dvor kralja Nikole. Pivo i vino dostupni u svakom trenutku. U Podgorici nema prohibicije poslije 22:00.

KAMERON DOJČ: U političkom životu i u glavnoj medijskoj struji možda se i forsiraju takozvana identitetska pitanja, ali su obični ljudi u tom smislu uglavnom relaksirani. Listom se od srca ►

smiju novim slovima crnogorskog jezika (čitaj: *meko š*). To, međutim, ne znači da *crnogorski jezik* nema svoje specifičnosti. Bilježim samo dvije. Lokalni tabletomani imaju zgodan izraz za *Diazepam*; zovu ga *Kameron*, zbog glumice što se preziva Diaz. Produženu kafu pak, Podgoričani i Podgoričanke zovu – *Dojč*. Onomad, dok je zvanična crnogorska valuta bila *dojč marka*, produžena kafa koštala je jednu DM. Sad već košta oko jednog evra, ali joj je ime ostalo *Dojč*. Po statistikama, Crna Gora ima najmanje nezaposlenih u Evropi među zemljama koje nisu članice Evropske unije. Po statistikama, i plate su veće nego u susjednim zemljama. Ipak, život je jedno, a statistika drugo. Normalan netajkunski svijet nipošto ne živi baš lagodno. Nema se para. Nema velike razlike u odnosu na Bosnu i Srbiju. Tranzicijska je tuga pregolema.

ŽENSKI RUKOMET: Kad je teško, lijepo je biti najbolji na svijetu, u bilo čemu. U Podgorici su najbolji u Evropi, a time valjda i u svijetu, u ženskom rukometu. Nedjelja je popodne, trinaesti maj, pred sportskom dvoranom Morača ogromna gužva, čeka se uzvratni susret finala Lige šampiona u ženskom rukometu. Tek poslije ću saznati da je *Budućnost* pobijedila, sad već hitam prema aerodromu. Tamo, na aerodromu, prije ulaska u avion, čitam knjigu Stojana Cerovića *Bahanalije* objavljenu 1993. godine. U njoj je i tekst *Gorski vijenac belog luka*, a u njemu stoji: "Pre dvadeset pet godina, kada sam otišao iz Podgorice, činilo mi se da tamo, osim pejzaža, mirisa i vazduha, ne ostavljam gotovo ništa vredno sećanja." Nabralo se, evo, dodatnih dvadeset godina otkad je napisana citirana rečenica rođenog Titograđanina. Jak vjetar puše dok hodam pistom prema avionu i mislim o navedenoj Cerovićevoj frazi. *Pejzaži, mirisi i vazduh* melodijski se rimuju, a sadržajno djelomično preklapaju sa *Mirisima, zlatom i tamjanom*. Pejzaži titogradski i pejzaži podgorički zasigurno nisu isti, ali liče. Kažu da je onomad neki mladi pjesnik Matiji Bećkoviću donio pjesme na ogled. Nije to poezija, navodno je rekao Bećković, ali liči. Pejzaži liče, ali mirisi i vazduh moraju biti isti. Smola, sunce i sparina. Stupam na stepenice prema čeličnoj ptici. I povratak počinje jednim korakom. Avion pun, u avionu, od svih ljudi – Matija Bećković. Glas iz zvučnika kaže da zabravimo stočiće ispred sebe i ispravimo naslone sjedišta. Sedam je uveče, a sumrak se još ne naslućuje. *Traje monotona biografija sunca/ Sve sijalice gore usred dana*. Pejzaži su ispod, mirisi u sjećanju, vazduh svud okolo; letimo. ◂

Muharem Bazdulj

Čitač duše

"Narodni muzej ne radi 10 godina. Sramota! I Savremeni muzej je zatvoren. Zašto? Sad živimo u kokošinjcu, jadna nam majka! Toliko smo politizovani – nemamo muzeje, ali zato imamo politiku! Nešto nam se desilo, nešto što ne nosi ništa dobro"

U Galeriji Srpske akademije nauka i umetnosti, ovog utorka, otvorena je izložba slika "Petar Omčikus – portreti". Deset skulptura i 168 slika među kojima preovlađuju portreti, retrospektiva su stvaralaštva ovog našeg velikog slikara. Najstariji izloženi portret je iz 1939. godine, a najnoviji su ovogodišnji. Izložba je rezultat saradnje SANU i Fondacije "Kosa Bokšan – Petar Omčikus", pa će zato jedan njen manji deo, tridesetak radova, od 22. maja biti izložen u Mihizovoj 11, u Fondaciji.

Uz ime Petra Omčikusa (1926, Sušak kod Rijeke) vezuju se najmanje dve odrednice: "Zadarska grupa" (koju su, osim Petra Omčikusa koji ju je osnovao, činili Kosara Bokšan, Bata Mihailović, Mića Popović, Ljubinka Jovanović, Vera Božičković, Mile Andrejević, Bora Grujić i Borislav Mihajlović Mihiz) zbog uticaja na tok umetničkog života u vreme socijalističkog realizma posle Drugog svetskog rata, i Pariz, gde je otišao 1952. godine sa suprugom, poznatom slikarkom Kosarom Bokšan. U njegovoj biografiji su pobrojane 61 samostalna i oko 170 kolektivnih izložbi. U Srpskoj akademiji nauka i umetnosti, čiji je član, poslednji put je izlagao pre 14 godina, a u Beogradu prošle godine, u Galeriji "Pariski krug". Izložba "Petar Omčikus – portreti" biće otvorena dva meseca.

Fotografije: A. Anđić

“VREME”: Istoričari umetnosti navode da su more i portreti teme kojima ste se najčešće bavili. Šta je za vas ljudsko lice?

PETAR OMČIKUS: Šta je ljudsko lice? To je velika stvar! Pre svega, bogatstvo. Na licu se svašta vidi. Jedno lice ima sto lica u sebi, i ja to volim. Volim da čitam dušu. Svi su ljudi dobri za slikanje, nije bolji onaj s velikim nosem od onog s običnim – svi su dobri. Čovek je za mene bitan. Ali teško mi je da govorim o tome, lakše mi je da slikam. Portret radim oduvek, videćete, izložen je jedan u pastelu koji sam radio u 14. godini. U Parizu sam malo napustio portret, mada mi je i tada bio drag. Žao mi je što se sada portret izgubio u slikarstvu, redak je. Šteta.

Često govorite da slikate uvek jednu istu sliku...

... Za kojom težim i koju, nažalost, neću završiti. Kako ona izgleda? E, kad bih ja to znao! Tražim je, i tražiću je.

Uz izvinjenje ako će zazvučati nepristojno, ali vi uprkos godinama još uvek slikate, što je, složićete se, retka pojava.

Pa šta ja mogu što je to retka pojava! Meni sad jeste preko 80 godina, ali što ne bih i dalje slikao? Kakvo je to pitanje! Pa ja ni ne znam ništa drugo da radim osim da slikam! Mada, zanimaju me i druge stvari, zanima me muzika – ja kažem, da nisam slikar bio bih muzičar, osećam muziku isto koliko i slikarstvo – zanima me ribarstvo, plivanje i sve što ima veze s morem... More je prvo što sam ugledao u životu, stanovali smo na uzvišici, na Trsatu, odatle se vidi čitav Kvarner. I to ne možeš izbrisati iz sebe.

Na ostrvu Korčula imate atelje, imate vaše more...

Jeste, u uvali imam atelje. A imam ga i u Zemunu, tamo je reka, a i u Parizu se oseća miris mora. Ja svuda imam more. Ovaj rat je sve upropastio. Šteta! Šteta za ovu zemlju, bila je velika, sad kad je nema vidimo šta smo imali. Sad živimo u kokošinjcu, jadna nam majka! Toliko smo politizovani, nemamo muzeje, ali zato imamo politiku! Nešto nam se desilo, nešto što ne nosi ništa dobro.

Vaše slike su u mnogim kolekcijama i muzejima Evrope, u Beogradu ih čuvaju Narodni i Muzej savremene umetnosti. Najviše ih ipak ima u Fondaciji “Kosara Bokšan – Petar Omčikus” koju ste prošle godine otvorili.

Francuska, Engleska, Italija, Švajcarska, Nemačka – tamo su moje slike. U Narodni muzej su ušle sa Kolekcijom doktora Smodlake, znači da on nije poklonio svoju kolekciju, moje slike danas ne bi bile u Narodnom muzeju. Ali šta vredi što su tamo kad su zakopane u podrumu, kad Muzej ne radi 10 godina. Sramota! Narodni muzej je bogat, u njemu je Lepenski vir, pa Vinča, pa srednji vek, pa barok i realizam, pa impresionisti. Zašto ja ne mogu sad sve to da vidim? I Savremeni muzej je zatvoren. Zašto? To ne sme tako. Primetio sam, kod nas se malo daje na kulturu, kultura je veoma zapostavljena. Pa videli ste da pred ove izbore niko od političara nije ni pomenuo kulturu! Osnovao sam Fondaciju zato što ne očekujem da će država brinuti o mojim i Kosinim slikama. Posle njene smrti 2009. godine, prodao sam njen pariski atelje i od tog novca osnovao Fondaciju. Tu sam preneo njene radove, i jedan deo mojih. Hteo sam da ja poklonim nešto Beogradu, a ne vlast da poklanja meni. Nisam taj tip. Lakše mi je ovako: zamislite da oni brinu o Kosinim i mojim slikama, sigurno bi tražili neku protivuslugu! Šta će mi to! Fondacija je moj krov nad glavom zato što su tu Kosine i moje slike. Nećemo izlagati samo svoje slike, već ćemo praviti i izložbe, evo za jesen spremamo izložbu “Zadarske grupe”. Nije lako, od svih nas ostali smo živi Ljubinka Jovanović i ja. Teško je prikupiti radove iz tog vremena, ali uspećemo.

O “Zadarskoj grupi” se dosta zna, baš zbog njenog uticaja na socrealizam. Da li ste tada, kao student druge godine Akademije likovnih umetnosti u klasi profesora Ivana Tabakovića, bili svesni važnosti vašeg bunta?

A kako bismo i mogli to da znamo! Mi smo hteli slobodu u slikarstvu, i to je sve! Drugi razlog je more: Mića Popović i Mile Andrejević nikad nisu videli more i ja sam ih poveo da ga vide. Eto, to vam je bilo to. Napustili smo Akademiju, ukrcali smo se na brod i od Rijeke krenuli obalom. Zadar nam se dopao. Bio je polusrušen, našli smo neku ruševinu na moru i vlasti su nam odobrile da se uselimo. Bila je to vila bivšeg guvernera Italije. Svako je imao svoj atelje, imali smo dežurstva, znalo se kad ko ide u nabavku, kad ko kuva. Ljudi su nas gledali kao neke čudake. A mi, mi smo slikali u prirodi, slobodni, slikali smo ono što volimo i želimo, nesputani temama politike. Zarađivali smo kao i svi studenti. Crtali smo portrete Marksa i Engelsa, Lenjina i tih rukovodilaca. Zvali smo ih “smešni portreti”. Znate kako izgledaju ti portreti pričvršćeni na fasadi zgrade kad ►

Ja mladima jedno zameram: zašto se ne udružuju, zašto svako petlja u svom ćošku? Treba da se druže, da luduju, da komplikuju ljudima život! Toga ovde danas nema

dune vetar pa im napravi one smešne grimase? Mnogo su smešni! Ovde, u Beogradu su nas kritikovali što smo napustili Akademiju i što smo se odvojili. Pričalo se i da će nas uhapsiti. Ali spasao nas je Branko Šotra, otišao je kod Milovana Đilasa i rekao mu "to su zanesenjaci, pusti ih, oni su bezopasni", i ostavili su nas na miru. Posle, tek posle mnogo godina smo postali svesni da smo uticali na umetnički život, na tu furioznu situaciju sa socrealizmom. A kad smo se iz Zadra vratili u Beograd, svako od nas je imao samostalnu izložbu.

Vi i Kosa Bokšan ste otišli u Pariz 1952. godine, odmah nakon te prve izložbe. Zašto, ako ste "pomilovani"?

Ovog 9. maja je bilo 60 godina od dana kad smo otišli. Tada sam rekao: idemo na dva meseca i kad me vidite. Dobili smo pasoše, ali par dana pred polazak su nas zaustavili: neka ministarka se pobunila i oduzeli su nam potvrde iz Narodne banke bez kojih se nije moglo iz zemlje. Pomogla nam je naša koleginica, Milica Ribnikar, zamolila je svog oca a on je zamolio već tamo nekog koga je trebalo, i uspeli smo! Nije to bilo lako. A zašto smo otišli? Pa imali smo loše uspomene na ovu zemlju, i hteli smo da gledamo slike uživo, a ne u knjigama. Tada to ovde nismo mogli.

Kao što ste i sami maločas rekli, i sad je nemoguće videti slike u muzejima. Sadašnji mladi slikari imaju, znači, isti problem koji ste imali i vi pre 60 godina.

Ja mladima ne zavidim. Nije mi jasno kako oni uče umetnost, veoma im je teško. Ali jedno im zameram: zašto se ne udružuju, zašto svako petlja u svom ćošku? To je loše. Treba da se druže, da luduju, da komplikuju ljudima život! Toga ovde danas nema.

Kako vas je prihvatio Pariz?

Kao kuriozitet, kao nekog ko dolazi iza gvozdene zavese. Svi su mislili da smo dobili stipendiju, a ne da imamo naše, sirotinjske, pare. Ja i Kosa smo prilično govorili francuski. Naišli smo na mlade kolege, francuske Alžirce, sprijateljili smo se sa njima. Oni su živeli u Latinskom kvartu, lep, intelektualno-boemski deo grada. Bavili smo se zanatima, nismo živeli od prodaje slika. Ja sam za vreme rata u Beogradu bio u školi za Primenjenu umetnost kod Patrijaršije. Imala je odlične profesore, bilo je tu dobrog sveta. Zato sam kao primenjaš ja u Parizu imao zanat – molovao sam po kućama. Na crno, naravno. A onda smo odlučili da idemo na letovanje na Korziku. Kuriozni smo bili, radoznali, pa smo otišli da vidimo kako je na Korzici. Tamo sam napravio dosta gvaševa, od kojih sam, zahvaljujući jednom

55 ГОДИНА 1957-2012

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
Кућа знања

Ефраим Зуроф

ОПЕРАЦИЈА ПОСЛЕДЊА ПРИЛИКА

Мисија једног човека да изведе нацистичке злочинце пред лице правде

Шездесет година после завршетка Другог светског рата, још увек нису ишчезли сви који су били одани Трећем рајху - појединци чланови нацистичке партије и њихови сарадници још увек су живи, али им је све тежеући у траг.

Времена је све мање, али Ефраим Зуроф не одустаје. Започевши операцију „Последња прилика" 2002. године, Зуроф је повео огромну јавну кампању како би најгори нацистички злочинци били пронађени и изведени пред суд пре него што их слабо здравље или природна смрт поштеде правде.

ЕФРАИМ ЗУРОФ је историчар који се бави холокаустом. Основао је и управља израелским одељењем *Центра Симон Визентал* и координира истраживања тог центра о нацистичким ратним злочинцима широм света. Операција „Последња прилика" коју је започео у сарадњи са Арјеом Рубином и Фондацијом Таргум Шлиши, спроводи се у четрнаест земаља на три континента.

БЕОГРАД
Обилићев венац 5
тел. 011/2638-405
Краља Милана 19
тел. 011/3235-409

Косовска 45
тел. 011/3227-088
Палмотићева 1а
011/3224-706

Вукасовићева 50
тел. 011/3594-835
BELVILLE, Јурија Гагарина 14к
тел. 011/630-22-27

НОВИ САД
Сремска 7
тел. 021/662-4433

Матице српске 1
тел. 021/417-625

НИШ
Трг краља Александра 3
тел. 018/511-428

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Владе Ћетковића 1
тел. 028/425-111

prijatelju slikaru, napravio prvu izložbu. U jednoj maloj galerijici. Napravio sam i niz slika, neko ih je video, pa sam pozvan da jednu od njih izložim na Majskom salonu, koji je bio značajan. Ta slika je sada u Muzeju savremene umetnosti, nedostupna. Zatim mi je jednog dana stigla obična dopisnica na kojoj je pisalo da li bih dozvolio, a pisao je Mišel Seupor, da me uvrsti u svoju knjigu o savremenom slikarstvu koju upravo završava. Eto, tako sam počeo. A živelo se teško. Ispričaću vam jednu anegdotu. Stigne Kosi i meni jednog dana poziv iz uprave kvarta u kome smo stanovali da dođemo na razgovor zato što treba da platimo porez. I, ja odem. Činovništvo je tada bilo drugačije: neke stare dame su pisale olovkom, u birou punom papira i akata. Nisam im delovao kao neko ko je platišan. Pitaju me od čega živim, kako. I ja počnem da im pričam čime se hranimo ja i moja žena: ribom. Pa im onda ispričam gde u Parizu mogu da se kupe najbolje a jeftine sardele, a gde dagnje, ispričam im kako spremam rizoto, a kako gradele. One kažu: ti si baš jedan siromašan umetnik, i oslobode nas poreza!

Šta ste primili od Pariza?

Ti prijatelji koji su nas prihvatili, bili su apstraktni slikari, pa sam i ja to primio. A onda sam prešao na figuraciju. Ta apstrakcija je bila drugačija od ove današnje. Ja ne znam šta se ovo danas dešava u umetnosti, zavladao je taj konceptualizam, i sve te "lepe" stvari. Možda sam i konzervativan, ali ja volim zanatlijski deo našeg posla, ne volim priču, ne volim da ja sada izmišljam neke kerefeke, to nije u mom duhu. Čovek od pamtiveka mora da stvara, ali ovo što je sad u umetnosti nije intelektualna situacija već nemoć da se stane pred belo platno! Jeste, najgore je stati pred belo platno ili pred kamen, ali drugačije ne može!

Šta vas navede da stanete pred belo platno?

Sve! Vi, na primer! Nešto me privuče, ti odnosi boja na vama, ne znam. Neću da znam! Emocija me privuče, sadržaji koje vi i ja nosimo u sebi. To me navede, a šta bi drugo?!

Srpska akademija nauka i umetnosti vam priređuje izložbu nakon 14 godina. Da nije to, možda, nemar ove institucije prema svom važnom članu?

Pa šta ja znam, nisam se ja brinuo o tome. Nisam nikog ništa pitao kad će moja izložba. To vam je tako, i gotovo. Hoću da nikom ne dugujem ništa. Volim tako da živim, i nikako drugačije. ◂

Sonja Ćirić

▸ tv manijak

Piše: Dragan Ilić

Kakav na jelu takav na delu

Suočavanja naših političara mnogo liče na emisiju "Dođi na večeru". Po principu rotacije, svaki od njih mora da odigra ulogu domaćina. Ostali pogađaju šta će im skuvati za večeru. To mu dođe kao predizborna strategija. To se monotoni i manje-više isti meni samo drugačije krsti – pa gibanicu možete nazvati "proleće u Srbiji", "sira i testa", ili "četnička osveta". Obrni-okreni ipak ćete na kraju jesti poznato jelo – srpsku gibanicu.

Pravila ponašanja u gostima takođe zahtevaju da ste fini, da ne zanovetate, ali ćete nakon jela, ili posle suočavanja olajavati svoje domaćine. Tako se ponašaju i političari koji samo pred kamerama glume neverovatnu finoću, da bi se čim napuste studio mazali kakicom. Upravo zato, nisam siguran da li je upalila strategija RTS-a da se pri predstavljanju kandidata izbegne konflikt.

To se pokazalo po okončanju emisije, čim je Nikolić napustio studio, nezadovoljan utiskom koji je ostavio. Pitam se da li je uputno prikazivati političare lepšim i pametnijim nego što jesu. Ma koliko se trudili da ih ulepšate, baš kao i pevače uz pomoć fotošopa, pre ili kasnije oni će progovoriti na svoj uobičajeni način i tu je kraj svake iluzije. Ako razmišljamo o toj nekonfliktnoj situaciji, gde bi zavladala harmonija – možda treba pripremiti specijalnu predizbornu gozbu. Ako se sećate, slave su nezvanične oaze mira, vreme i mesto gde se za stolom brišu političke razlike. Dakle, specijalno izdanje "Dođi na večeru", gde će u formi radnog ručka ćaskati kandidati, ukoliko ne štrajkuju glađu i žeđu. Tu bi uz zveckanje escajga, kuckanje i nazdravljanje (za Srbiju!) mogla do mile volje da se bistri politika, a naučno je dokazano da hrana deluje kao sedativ i inspiracija.

Predjelo, "proleće u Srbiji", može giba, mogu uštipci sa kajmakom, plus pršuta, plus kisela salata, a mora i mladi lukac, samo pod uslovom da ne remeti dobru komunikaciju. Zna se, tu važi pravilo svi za jednog, jer nema izuzetaka, ako jede jedan – moraju svi! Tako se već kod predjela gradi jedinstvo.

Supa: osnova kućnog budžeta i izvor zdravlja. Kod supe počinju ozbiljne teme, ko na slavi, jer se tad načne tema skupoće, inflacije, evra, kursa i kuvanog jela. Mora kašikom, mora za stolom, patrijarhalno i tradicionalno – spora hrana. Ako ima supa, drugo ni ne mora, jer tako domaćica od dinara pravi dva.

Rinfleš: logično sledi jer onda svi kažu da ne mora dalje jer je zdravo i ukusno, uz plakanje od rena. Plakanje mora, jer se priča o tužnoj istoriji Srbije, šta smo sve podneli tokom istorije.

Sarma: tu već imamo potencijalni izvor problema, jer neko voli manje, a neko veće. To ima veze sa načinom klopanja u jednom zalogaju il seckamo. Bože moj, višepartizam podrazumeva razlike, al tu je alkohol da pojača doživljaj. Bez dve nikako, a tri idealno.

Pečenje/roštilj: u svakom slučaju mesište. Ovaj deo označava vrhunac sukoba, jer meso podstiče ratnički i predatorski efekat. Kraj je kad se sagovornici zavale na stolici i lupnu po stomaku, jer ne mogu više. Samo u košuljama, sa zavrnutim rukavima – ko u kampanji.

Kafica/ sitni kolači/ epilog: to ljudi osećaju u stomaku, tu kreće analiza klope.

Tu bi narod video ko je kakav, jer kakav na jelu, takav na delu. Je l' gospodin čovek, je l' domaćin, je l' dosadan, je l' zabavan, je l' sladokusan, što bi rekla moja baba. Nije to bez značaja, jer snagu ličnog primera niko i ništa ne može da zameni. Može tu gledalac i birač i da prepozna ko mrljavi, probira, ko nema apetita, ko je halapljiv, da ne kažem alav, ko se usvinji, a postoje i postupci kojima bi se kandidati trajno ogadili biračima. Za mene su to gašenje pikavca u tanjir, pričanje uz čačkalicu među zubima i češanje po nabrekloj stomačini. Podrigivanje i otpuhivanje se podrazumeva – ne, nikako!

Ovaj rijaliti bi mogao da ima dva kruga – u našem slučaju kod Borisa, pa kod Tome. Ponavljam, nije bitna količina hrane, već ponašanje za stolom u atmosferi koju naša tradicija prepoznaje kao najmanje konfliktnu.

Pošto ovaj tekst nastaje pre konačnog suočavanja uoči predizborne tišine, ostaju mi samo blaga mučnina i privremeni gubitak apetita. Ako budem morao da konzumiram izbore, biće to na silu, a jedini argument je – jedi da ne crkneš od gladi! ◂

Evropa: Svađa zbog štednje

Merkolan

ODMERAVANJE PROTIVNIKA: Prvi susret kancelarke Angele Merkel i predsednika Francuske Fransoa Olanda

d ili propast

Dok protivnicima dominacije nemačke politike štednje Fransoa Oland uliva nadu, a razvoj političke situacije u Grčkoj, koja se nalazi na korak od ispadanja iz evrozone i u kojoj pobedonosna levica prkosi briselskoj tehnokratiji, bezmalo svima uteruje strah u kosti, budućnost Evrope opet zavisi od dogovora između Berlina i Pariza

U Atini je u utorak posle podne propao poslednji pokušaj predsednika Karolosa Papuljasa da se obrazuje makar ekspertska vlada koja bi sprovodila program štednje, na koji se obavezala prethodna koaliciona vlada konzervativne Nove demokratije i socijaldemokratskog PASOK-a. Prezaduženoj Grčkoj preti uskraćivanje evropske finansijske pomoći i definitivan bankrot. Po svemu sudeći, ponovljeni vanredni izbori trebalo bi da budu raspisani za 10. ili 17. juni. Do tada će zemlju voditi prelazna vlada, saopštio je kabinet predsednika. Zbog političke nestabilnosti u Grčkoj, u kojoj ključnu ulogu posle parlamentarnih izbora 6. maja igra, za evropske pojmove, radikalni levičarski savez SIRIZA Aleksisa Ciprasa (vidi okvir), evropske berze (opet) padaju, a evro (ponovo) slabi u odnosu na dolar.

Dok u Grčkoj levica ne podleže pritiscima Brisela i Berlina i grčkih etabliranih partija, i ►

Aleksis Cipras: Ustajte, prezreni u Evropi

Predstavnik "seksi levice", kako ga naziva žuta štampa u Grčkoj, Aleksis Cipras stekao je svetsku slavu nakon parlamentarnih izbora 6. maja. Šarmantni intelektualac i neumoljivi levičar, pojavio se na grčkoj političkoj sceni kao harizmatični vođa u vreme krize. Tridesetsedmogodišnji predsednik radikalnih levih stranaka SIRIZA uveren je da se Grčka kreće u pogrešnom pravcu, zastupa ideje o kraju "merkelovske tiranije" i početku "renesanse siromašnog evropskog juga". U postizbornom slavlju najavio je početak "tihe revolucije" poniženih ljudi koji neće da se pomire sa ucenama kreditora i "varvarskim" uništavanjem svega što je grčko. Na izborima je osvojio 52 mesta u parlamentu, pretekao PASOK i pozicionirao SIRIZU na drugo mesto. SIRIZA nije dovoljno jaka da obrazuje levičarsku, "antištednu" vladu, ali se ispostavilo da je formiranje neke druge vlade bez blagoslova Ciprasa nemoguće.

"Nismo uspeli da ostvarimo naš san i formiramo levičarsku vladu", rekao je Cipras. Za sada, prema istraživanjima javnog mnjenja, na ponovljenim vanrednim izborima u junu SIRIZA može da računa na 24 odsto glasova i izbije na prvo mesto. Kamen spoticanja u pregovorima je zahtev Ciprasa da Grčka odbaci međunarodnu pomoć pod nametnutim uslovima rigorozne štednje. Smatra da Evropska unija i međunarodne finansijske institucije u Grčkoj sprovode eksperiment. "Ako uspe eksperiment nad Grcima ove mere će se proširiti na čitavu Evropu. Samozvana 'socijalistička vlada' Nove demokratije i PASOK-a je dozvolila da dođe do ovoga. Obećavali su da će stabilizovati ekonomiju, a doveli su narod do bankrota. Oduzeli su mu dostojanstvo i budućnost. Ponovo su birači kažnjeni", smatra Aleksis Cipras. Prema sporazumu sa Evropskom unijom, Grčka treba da smanji penzije i plate, podigne poreze i ukine hiljade radnih mesta u javnom sektoru u zamenu za dva paketa pomoći u ukupnoj vrednosti od 240 milijardi evra.

Lider PASOK-a Evangelos Venizelos je na pitanje Ciprasa da li bi pristao da formira vladu koja bi zamrzla proces mera štednje, odgovorio da država nema vremena za gubljenje i da ne može da razmatra bilo koju opciju koja bi prognozirala recesiju. Da Ciprasov predlog vodi do "sigurne i trenutne katastrofe" upozorio je i predstavnik Nove demokratije Antonis Samaras.

"Hladni" političar, kako ga zovu grčki mediji, rekao je nepopustljivo da opredeljenje Grčke za program štednje, koji su podržale ove dve partije, "više ne važi", jer su ga birači odbacili. "Poruka birača je jasna. Žele radikalnu promenu stila rukovođenja zemljom. Oni hoće kraj brutalne politike štednje, a mi smo spremni da se suprotstavimo tim izazovima. Partije koje su potpisale memorandum za paket štednje, sada su u manjini i narod ih je deligitimisao", uveren je Cipras.

Aleksisa Ciprasa bije glas velikog perfekcioniste, što potvrđuje i njegovo zanimanje građevinskog inženjera, a kosi se sa nonšalantnim stavom "kul Aleksisa", kako ga nazivaju prijatelji. Zbog svojih javnih nastupa i stavova koje propagira, nije u slozi sa tradicionalnim grčkim komunistima zbog dogmatičnih programa koje zastupaju. U mladosti je bio aktivan član Komunističke omladine Grčke, ali je prešao u SIRIZU koja je radikalnija i proevropska, što nije sa slučaj sa komunističkom partijom.

Rođen je samo četiri dana nakon pada hunte, u periodu zvanom *metapolitevsi*, a potiče iz komunističke porodice. Svoje stavove izražavao je i javnim gestovima poput prisustvovanja proslavi 34. godine grčke demokratije u društvu jedne afrikanke koja je rođena u Atini. Iako je 20 godina sa svojom školskom ljubavi Peristerom (Beti) Bazjana, sa kojom uskoro očekuje i drugo dete, došavši sa crnkinjom iskazao je nameru da se bori za prava dece imigranata rođenih u grčkoj. Kada je 2008. godine SIRIZA birala novog predsednika partije, kao potpuni neznanac pobedio je suparnika Kuvelisa sa 71 odsto glasova. Njegovi kritičari kažu da naginje latinoameričkom komunizmu, a "Volstrit žurnal" navodi da je obožavatelj Uga Čaveza. Sam kaže da pripada savremenoj evropskoj levici. Cilj mu je da stvori veliki narodni demokratski pokret levice koji će promeniti stvari u korenu, izmeniti memorandum o štednji i poslati poruku "Evropi naroda", a ne "Evropi banaka i političara". Pored svojih radikalno levičarskih stavova, političar je poznat i kao vatreni navijač Panatinaikosa i strastveni motociklista. Čvrsta ruka, ali i zavodljiv izgled naveli su mnoge žene i muškarce da prate poteze Aleksisa Ciprasa.

Sanja Zrnić

nastavlja pobunu protiv "nametnute štednje koja ubija Grke", u Madridu policija rasteruje desetine hiljada Španaca na protestima zbog mera štednje koje po nalogu Brisela sprovodi konzervativna vlada Marijana Rahoja koja se drugu godinu zaredom bori protiv recesije. U, takođe, prezaduženoj Italiji recesija u prvom kvartalu ove godine iznosi 0,8 odsto, a u Portugalu su sindikalni štrajkovi svakodnevica, privreda je u minusu, zemlji će trebati dodatne milijarde evra da bi mogla da servisira dugove. Zaduženost unutar Evropske unije iznosi 82 odsto, a unutar evrozone 87 odsto BDP-a. U zemljama evrozone za ovu godinu projektovana je blaga recesija. Nezaposlenost među mladima u pojedinim državama EU iznosi preko 50 odsto.

U Evropi se vodi diskusija da li pod "diktatom tržišta", Berlina i evropske tehnokratije dolazi do "samokastracije" suvereniteta nacionalnih parlamenata. U svetu se polemiše o mogućoj propasti evrozone, o nužnosti restrukturiranja nefunkcionalne EU u "Ujedinjene Evropske Države" po modelu Sjedinjenih Američkih Država, o formiranju "evropske vlade" i daleko većoj ulozi Evropske centralne banke. U Parizu novi predsednik Francuske Fransoa Oland

Bolan poraz Angele Merkel

U Evropi se sve vrti oko Angele Merkel. Međutim, ugledni konzervativni list "Frankfurter al gemajne cajtung" piše posle izbora u pokrajini Severna Rajna – Vestfalija prošlog vikenda da je kancelarka ove godine postala "džin na staklenim nogama".

Hrišćansko-demokratska partija (CDU), čija je predsednica Merkelova, u koaliciji sa Liberalnom strankom (FDP) sa lagodnom većinom u parlamentu vladaće sve do jeseni 2013. godine. Ali Nemačka je federacija čije su pokrajine prilično samostalne, a CDU je prvih meseci ove godine izgubio izbore u Baden-Virtembergu, Šlezvig-Holštajnu, a u nedelju i u najvećoj, najmnogoljudnijoj i najbogatijoj, u Severnoj Rajni – Vestfaliji. Te tri pokrajine imaju ukupno 31.472.000 stanovnika, to je 38,5 procenata svih građana Savezne Republike Nemačke.

Naročito bolno je u centrali CDU-a odjeknuo rezultat izbora u Severnoj Rajni – Vestfaliji, gde je nadmoćno pobedio SPD. Merkelova je javno priznala da je to "istorijski poraz, koji je gorak i bolan". Mediji objavljuju da je to možda nagoveštaj velikih promena i na federalnom nivou, da otvara vrata vladavini SPD-Zeleni i u Berlinu, kao u vreme Gerharda Šredera i Joške Fišera.

Posle prvih komentara o drami unutar CDU-a i trijumfu SPD-a usledile su ozbiljnije analize. Čim se političko kretanje Nemačke poslednjih meseci sagleda u kontekstu proteklih decenija, pruža se kompletnija slika: gubitnici su sve etablirane političke partije, na pomolu su posve nova kretanja. Za CDU i SPD glasaju pre svega penzioneri, a oni izumiru prirodnim putem, mlada populacija nalazi nove ideje vodilje ili okreće leđa politici, pogotovu svakoj vrsti partokratije.

Hanelore Kraft, stara i nova predsednica vlade Severne Rajne – Vestfalije, do sada je dve godine bila na čelu pokrajine sa manjinskom vladom. Raspisala je vanredne izbore jer nije imala većinu da sastavi budžet i osvojila 39,1 odsto glasova, a glavni protivnik CDU samo 26,3. Za CDU je to najgori rezultat svih vremena, ali za SPD ni izdaleka nije najbolji. Legendarni socijaldemokratski političari Hajnc Kin od 1966. do 1978. i Johanes Rau od 1978. do 1998, sami su u toj pokrajini povremeno vladali čak i sa apsolutnom većinom. Kraftova je prošle nedelje zapravo okupila samo 23 procenta građana s pravom glasa, jer je izlaznost bila relativno mala. Dve velike partije – SPD i CDU – zajedno su za desetak godina izgubile čak 40 odsto svojih pristalica, dobitnici su male partije, a armija onih koji ne glasaju raste. Samo tridesetak odsto Nemaca između 18 i 35 godina još uvek glasa za etablirane političke opcije, pa nedeljnik "Špigl" izvlači zaključak: "Negdašnje narodu bliske partije se sa svakim novim izborom sve više udaljavaju od zaposlenih ljudi."

Zbunjujući faktor na nemačkoj političkoj sceni predstavlja grupacija koja još i nije postala prava politička partija, ali već jeste politička snaga, a koja sebe naziva "Piratima" (ili "Gusarima"). U tri pokrajine ovog proleća, a takođe i krajem prošle godine u gradu Berlinu, koji ima rang pokrajine, "gusari" su umarširali u parlamente. Njihove pristalice se regrutuju među mladim i obrazovanim ljudima, koji se gade svih dosadašnjih političkih opcija, zasad znaju šta neće, ali nisu u stanju da formulišu šta hoće. Oni više glasova oduzimaju SPD-u, nego CDU-u i FDP-u, a najviše Zelenima, koji su neko kratko vreme čak prestizali socijaldemokrate.

Socijaldemokrate i Zeleni svoju zajedničku pobedu u Severnoj Rajni – Vestfaliji proglašavaju početkom pohoda na osvajanje vlasti u celoj Nemačkoj. Merkelova je, međutim, još uvek najpopularnija ličnost u zemlji, a savezni izbori će se održati tek za godinu i po dana.

najavljuje redefinisanje početkom marta ove godine dogovorenog fiskalnog pakta EU i odbija rigidne mera štednje na koje se pod pritiskom Nemačke obavezalo 25 od 27 vlada država članica Evropske unije, kako bi, kada zapadnu u škripac, mogle da povlače milijarde evra iz paketa za spasavanje evrozone. Po viđenju Berlina, štednja je odgovor na sve.

Međutim, o čemu god se polemisalo unutar EU, kako god ko da projektuje izlaz iz sveopšte krize, svi putevi vode u *Bundeskanzleramt* u Berlinu gde rezidira kancelarka Angela Merkel, čijoj vladajućoj konzervativnoj koaliciji CDU-CSU-FDP, međutim, kod kuće trenutno ne cvetaju ruže (vidi okvir). I to uprkos tome što je u jeku dužničke i finansijske krize Nemačka jedna od retkih država u kojoj nezaposlenost opada, izvoz raste, a kamate na nemačke državne obveznice su maltene na nuli. Ugledni konzervativni list "Frankfurter algemajne cajtung" piše da se žena koja diktira uslove čitavoj Evropi i nameće joj nemački model za izlazak iz krize sa najnovijim razvojem na unutrašnjopolitičkoj sceni pretvorila u "džina na staklenim nogama", kome tlo pod nogama izvlače nemačke socijaldemokrate i Zeleni.

U takvoj atmosferi Fransoa Oland, tek što je u utorak zvanično preuzeo dužnost predsednika Francuske, odmah je otputovao u Berlin, gde je stigao sa zakašnjenjem jer je njegov avion pogodio grom, pa je morao da se vrati u Pariz i drugim avionom ponovo krene za Berlin. Kao kad bokseri u prvoj rundi cupkaju jedan oko drugog, traže slabost protivnika jedva razmenjujući pokoji udarac, tako su i Oland i Merkelova po prvi put oči u oči odmerili snage na početku meča u briselskoj areni.

ŠTEDNJA I/ILI PRIVREDNI RAST: Pobedom Olanda u Francuskoj, vodeća uloga Nemačke u Evropi u prevazilaženju krize dovedena je u pitanje. Pre samo dva meseca šefovi država i vlada EU "pognuli su glavu" pred zahtevom Merkelove, kojoj je stranu svesrdno držao bivši francuski predsednik Nikola Sarkozi: Samo Velika Britanija i Češka nisu potpisale Evropski fiskalni pakt, to jest ugovor o stabilizaciji, koordinaciji i upravljanju EU zarad prevazilaženja dužničke i finansijske krize. Moto fiskalnog pakta prema zamisli Merkelove je "štedeti, štedeti i samo štedeti". On u usvojenoj formi ne sadrži konkretne mere za podsticanje privrednog rasta, fokusira se na smanjenje rashoda, samo okvirno dodiruje planove za smanjenje nezaposlenosti među mladima.

Fiskalni pakt predviđa automatsko kažnjavanje država koje se ne pridržavaju pravila: zaduženje ne sme da prelazi 60 odsto BDP-a; ako suma duga prelazi tu granicu, mora da se smanjuje za jednu dvadesetinu godišnje; takozvani strukturalni deficit, dakle novo zaduživanje zarad podsticanja privrednog rasta, sme da iznosi maksimalno 0,5 odsto BDP-a. Uprkos oštrim kritikama mnogobrojnih svetski priznatih ekonomista i finansijskih stručnjaka da je takvim fiskalnim paktom koji nameće brutalne mere štednje zapravo utaban put u depresiju Evrope, da se fokusom na smanjenje duga bez propratnih mera za podsticanje privrednog rasta dužnička kriza samo produbljuje i zemlje guraju u recesiju, tandem "Merkozi", u kome je Sarkozi klimao glavom dok je protestantska kći sa istoka Nemačke propovedala viziju ekonomije ▸

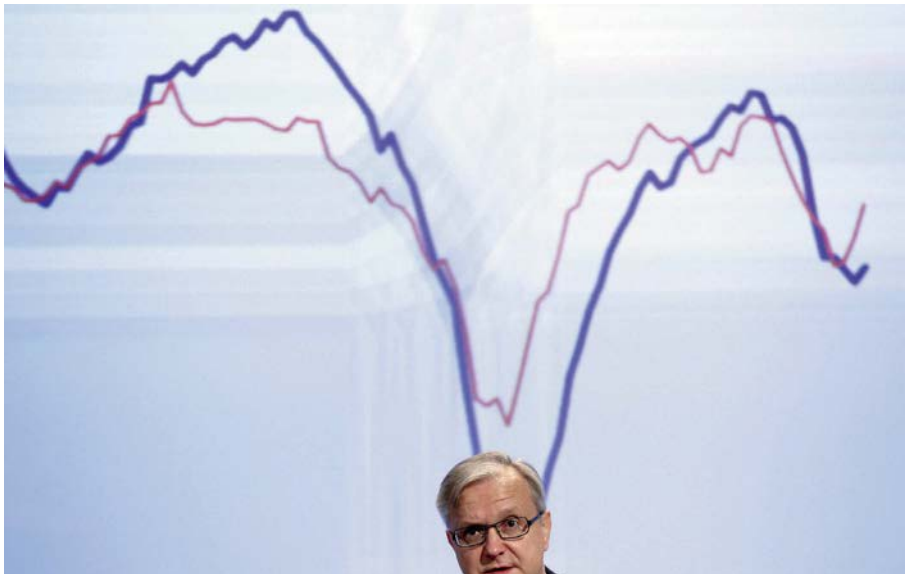

ŠTEDETI ILI NE ŠTEDETI, PITANJE JE SAD: EU-komesar za monetarna pitanja Oli Ren, protesti protiv mera štednje u Madridu

štedljivih nemačkih domaćica, izgurao je svoje.

Još u izbornoj kampanji Oland je najavljivao "preispitivanje" Evropskog fiskalnog pakta. Njegova pobeda nagoveštava kraj tako očigledne političke dominacije Merkelove, koja stoji na čelu najmoćnije evropske privrede. Stručnjaci upozoravaju da bi konfrontacija Merkelove i Olanda bila pogubna za Evropu, da posle Merkozija evropskom scenom mora da provejava duh "Merkolanda".

Na vanrednom samitu šefova država i vlada 23. maja u Briselu posvećenom privrednom rastu trebalo bi da se usklade dosadašnji ultimatumi "štedljive" nemačke kancelarke i Olanda, koji već samim održavanjem vanrednog samita posvećenog privrednom rastu beleži prvu spoljnopolitičku pobedu. Do redovnog samita najkasnije krajem juna trebalo bi da bude zacrtan novi put za prevazilaženje opšte krize, koji bi zadovoljio i Berlin i Pariz. Barem se tome nadaju optimisti. Merkelova za sada striktno odbija bilo kakvo redefinisanje postojećeg fiskalnog pakta.

SMIRIVANJE STRASTI: Šef Evropske komisije Žoze Manuel Barozo i evropski komesar za ekonomska i monetarna pitanja Oli Ren pokušavaju da preduprede mogući sukob na relaciji Berlin–Pariz. "Nije ovde pitanje ili-ili. Potrebni su nam i stabilizacija i privredni rast", izjavio je Barozo. Zahtev za podsticanje privrednog rasta ne mora da znači smanjivanje obaveza da se štedi i smanjuju državni dugovi, misli Barozo, jer "kriza je pokazala, da privredni rast na temelju dugova nije moguć", te da nema alternative striktnoj primeni mera za konsolidovanje nacionalnih budžeta i da je bolno prilagođavanje tržišnoj realnosti neophodno. Ren je dopunio na zajedničkoj konferenciji za medije da mere štednje treba da se sprovode "u atmosferi koja pogoduje privrednom rastu i to na diferenciran način", ma šta to značilo. O problemima sa Grčkom i da li bi Španiji mogla na godinu dana da se odloži obaveza da nova zaduženja spusti ispod tri procenta BDP-a nisu govorili. Takođe, nisu govorili o tome zašto tek sada, pošto je Oland porazio Sarkozija, govore o neophodnoj dopuni fiskalnog pakta *a la* Merkel. Konzervativne evropske vlade i briselske tehnokrate su nezvanično bojkotovale Olanda za vreme izborne kampanje, upravo zato što je dovodio u pitanje postojeći fiskalni pakt.

"Moramo da stvorimo fiskalni pakt, koji nas neće samo braniti od narastanja krize, već i da omogući razvoj, tako što motiviše nove investicije. Ali to može da potraje. Pre toga mora da se pokrene ono što ja zovem 'interno nemačko pitanje'. Nemačka mora da uvidi, da rigorozna politika štednje svim drugim partnerima unutar EU pravi probleme", kaže bivši predsednik Evropske komisije Romano Prodi.

Dok evropska birokratija pokušava da smiri strasti, portparol francuskih socijalista Benoa Amon izjavio je da Francuzi nisu birali "da bi EU imala predsednicu koja se zove Angela Merkel, koja sama odlučuje o sudbini drugih u smislu nemačkih privrednih interesa". Rekao je i da je stroga politika štednje ugrađena u fiskalni pakt dovela do propasti Grčke.

NEW DEAL: Najava Olanda da Pariz neće ratifikovati već potpisani fiskalni pakt ako se ozbiljno ne promeni i ne budu utvrđene mere za podsticanje privrednog rasta, osokolila je protivnike politike Berlina i socijaldemokrate širom Evrope. "Istovremenom i brzom štednjom u svim državama EU nemoguće je podstaći privredu. Ja ću glasati protiv ratifikacije fiskalnog pakta", kaže austrijska socijaldemokratska poslanica Sonja Ablinger. I druge austrijske socijaldemokrate govore o tome da fiskalni pakt nije "poslednja mudrost", da je Evropi potreban novi *New Deal*, te da se pobedom Olanda promenio odnos snaga u Evropi, da treba prvo sačekati rezultate pregovora između Pariza i Berlina, pre nego što druge zemlje ratifikuju fiskalni pakt i da nije dobro da svi manijakalno štede istovremeno, već da se po prioritetu finansijska strogoća sprovodi redom u

državama koje ne mogu da isplivaju iz dugova.

Dok evropske socijaldemokrate polako dižu glavu, u Grčkoj se odvija prava revolucija protiv "smrtonosne štednje" koju joj nameću Evropska komisija, Evropska centralna banka i Međunarodni monetarni fond.

GRČKA REVOLUCIJA: Pošto su Brisel i Berlin zapretili, a grčka pobuna protiv ugovorene štednje se uprkos tome nastavlja, postavlja se pitanje: a šta sada? Nemački ministar finansija Volfgang Šojble rekao je da će Grčka ili ispunjavati preuzete obaveze i sprovoditi sve dogovorene reforme zarad sveopšte štednje ma koliko bolne bile, ili će joj ugovorena finansijska pomoć biti uskraćena, što bi već do kraja juna dovelo do praktičnog bankrota formalno odavno bankrotirane zemlje. Šojble je takođe rekao da su preduzete sve mere zaštite da Grčka bez velikih potresa može da izađe (bude izbačena) iz evrozone. Sa stanovišta Trojke, Nemačke, institucija EU, ali i mnogih drugih država i građana EU, ključni argument je da je Grčka već dobila finansijsku pomoć od 110 milijardi evra, početkom ove godine odobreno je dodatnih 130 milijardi iz evropskih fondova za spasavanje Grčke i samim tim celovitosti evrozone, otpisan joj je ogroman deo dugova, a da je pritom Grčka lošim poslovanjem i falsifikovanjem budžetskih izveštaja sama sebe dovela u stanje nelikvidnosti. Uslov za ovaj novac, bez koga bi Grčka gotovo preko noći bankrotirala, jasno su definisani, a legitimna grčka vlada ih je prihvatila i potpisala, da bi sada neki tamo klinac u beloj košulji koji podseća na Antonija Banderasa koji glumi u nekakvoj romantičnoj južnoameričkoj revoluciji rekao "puj pike ne važi".

Sistem EU je odavno spreman za mogući izlazak Grčke iz evrozone, za koji mnogi ekonomisti kažu da je neminovan. Politička opasnost je, međutim, čak i veća od ekonomskih posledica. Dok u drugim zemljama sindikati, otpušteni radnici, mladi nezaposleni, anonimusi, indignadosi, raznorazne levičarske, antiglobalističke ili neke druge organizacije i pokreti na ulicama protestuju zbog mera štednje svojih vlada po nalogu Brisela, u Grčkoj je u toku revolucija levičarskih partija protiv ekonomskog diktata EU sa dobrim izgledima da dođu na vlast. Aleksis Cipras, šef šarolikog skupa levičarskih partija SIRIZA, prosto neće da prihvati međudržavne obaveze koje je prethodna vlada potpisala, on hoće da anulira dogovor o merama štednje sa institucijama EU i Međunarodnim monetarnim fondom i samo što im ne pokaže srednji prst, jer "Grci takvu štednju ne mogu da prežive". Ako se u Atini nešto u poslednjem trenutku ne promeni, Grčka će morati da bude surovo kažnjena kako se sindrom ove do sada neviđene pobune protiv tehnokratsko-bankarskog pogleda na svet ne bi slučajno proširio na jug Evrope, a institucije EU izgubile i inače osporavan autoritet. U Briselu sa užasom prate razvoj događaja. Nema sumnje da će se EU umešati u izbornu kampanju na strani partija koje žele da se produži ugovor o štednji.

U Grčkoj vlada haos. Niko ne želi povratak na drahmu, ali isto tako niko ne želi da se nastavi sa ubistvenom štednjom. Mnogi Grci misle da bi socijalistički predsednik Francuske Oland mogao da ih izvuče iz ćorsokaka, jer on razume muke naroda, jer će on naterati evropske partnere i Berlin da se olabavi štednja, a pospeši privredni razvoj, kako bi "izmrcvareni narod mogao da dođe do daha". Aleksis Cipras hteo je da se sastane sa Olandom, i pismo mu je napisao. Nikakav odgovor nije dobio. ◂

Andrej Ivanji

Engleska: Pobeda Borisa Džonsona

Prst na pulsu Londona

Neki tvrde da je prošlonedeljni uspeh na lokalnim izborima prekretnica u životu Borisa Džonsona, ponovo izabranog gradonačelnika Londona, da je to početak njegovog pohoda na mesto premijera Ujedinjenog Kraljevstva. Džonson te glasine niti potvrđuje, niti ih demantuje

"Dok sam vozio bicikl i razmišljao o svemu, palo mi je na pamet da sigurno niko nije pozvao Kena na Olimpijadu. Proverio sam, pozvao ga i rekao mu da se nadam da će Ema i on doći. Zvučao je zadovoljno. Zaista mislim da je pomalo tužno – on je igrao veliku ulogu u svemu tome, i zato sam ga zvao", kaže za "London ivning standard" Boris Džonson, gradonačelnik Londona, o laburisti Kenu Livingstonu, poraženom rivalu na lokalnim izborima. Posle izborne trke u kojoj je pobedio, Boris Džonson je fotografisan jednog jutra kako džogira odeven u roze-crni šorc sa motivima kineskog zmaja, koji mu je poklonila ćerka.

Dosadašnji gradonačelnik Londona, konzervativac Boris Džonson, osigurao je drugi četvorogodišnji mandat na toj funkciji osvojivši 51,53 odsto glasova. Vladajuća koalicija je generalno "kažnjena" na lokalnim izborima u Velikoj Britaniji, kako ocenjuju analitičari, a jedina svetla tačka je Boris Džonson. "Nastaviću da se borim za dobrobit građana Londona", obećao je u pobedničkom govoru u Gradskoj skupštini i odmah počeo da istražuje zašto mladi Londonci "gube" na tržištu rada u odnosu na strance.

BORIS VELIČANSTVENI: Boris Džonson je najprepoznatljiviji britanski političar, a sudeći po anketama, popularniji je od premijera Dejvida Kamerona. Nema plemićku titulu, bio je novinar "Tajmsa", "Dejli telegrafa", urednik magazina "Spektator". I dalje ponekad piše zanimljive kolumne i aktivan je na društvenim mrežama. Neguje izgled poluneurednog školarca u 47. godini. Voli da bude u centru pažnje, televizija mu je takođe omiljen medij. Puno ime mu je Alexander Boris de Pfeffel Johnson. Turskog je porekla, njegov pradeda po ocu bio je od Kemalovih, iz sela poznatog po ljudima svetle kose i plavih očiju. U zvaničnoj biografiji piše da ima francuske, turske i nemačke krvi. Prestižni koledž Iton pohađao je u isto vreme kad i premijer Dejvid Kameron, a u nezvaničnim biografijama navodi se da direktor koledža navodno slabo pamti premijera iz tog doba, dok se mladog Borisa živo seća.

Boris Džonson je rođen 19. juna 1964. godine u Njujorku, a u London se preselio sa porodicom kada je imao pet godina. Studirao je klasičnu književnost na Univerzitetu u Oksfordu, bio je predsednik prestižnog oksfordskog sindikata. Pošto je diplomirao, zaposlio se kao savetnik za menadžment, ali je odustao za svega nedelju dana. "Koliko god se trudio, nisam mogao da gledam u grafikon rasta profita na video-bimu a da ne padnem u nesvest", objašnjava razloge za otkaz. Učlanio se u Konzervativnu stranku, bio je predstavnik Henlija na Temzi u gradskom parlamentu, ministar za kulturu opozicione vlade u senci, potom ministar za prosvetu. Na mestu gradonačelnika Londona je od 2008. godine. Uspeo je da pobedi tadašnjeg gradonačelnika, laburistu Kena Livingstona. Džonson je glumio u jednoj epizodi čuvene Bi-Bi-Sijeve serije "Istenders", a sam je producirao seriju o istoriji Rima. Gostovao je i u popularnim emisijama "Have I Got News for You" i "Top Gear" i napisao dve knjige. Oženjen je i ima četvoro dece.

LONDON NIJE BRITANIJA: London, metropola sa godišnjim budžetom većim od 18 milijardi evra, generiše petinu celokupnog bogatstva Ujedinjenog Kraljevstva. Uprkos entuzijamu povodom održavanja Olimpijade i prikazivanju sjaja kraljevine na nedavno održanoj proslavi povodom dijamantskog jubileja kraljice Elizabete II, Džonson se suočava sa padom privrednog rasta i nezaposlenošću. Broj nezaposlenih u londonskom Sitiju je na najnižem nivou od 1996. godine i premda je gradonačelnik u predizbornoj kampanji najavio otvaranje 200.000 novih radnih mesta, teško će ispuniti to obećanje.

Osim toga, suočava se i sa političkom

Ko šiša premijera

Sredinom aprila, premijer Kameron je pozvao sve gradonačelnike na sastanak. Boris Džonson je odbio da prisustvuje tom sastanku, kojem bi predsedavao premijer, rekavši da su gradonačelnici "organski izraz narodne demokratije". Rekao je i da će se "trend prenosa vlasti nastaviti", kao i da je "ideja da centralna vlast može da upravlja na način na koji je to radila u 20. veku, propala".

PARTISKI DRUGOVI I SUPARNICI: Boris Džonson i premijer Dejvid Kameron

histerijom u konzervativnoj stranci. Torijevci, britanska desnica kojoj pripada, i Boris Džonson, pretrpeli su katastrofalan gubitak u gotovo svim delovima kraljevstva. Posledice koje će lokalni izbori imati na parlamentarne pažljivo se odmeravaju. I dok pojedini eksperti tvrde da lokalni izbori nisu indikator mogućeg poraza torijevaca na parlamentarnim izborima već samo odraz trenutnog nezadovoljstva, dotle Boris Džonson između redova poručuje da ne podržava uvek premijera i čelnika Konzervativne stranke. U pobedničkom govoru posle izbora naglasio je svoja dostignuća i odao počast Livingstonu, lokalnim članovima partije i svojoj porodici, ali premijera nije ni spomenuo.

London je jedan od najvećih finansijskih centara u svetu u kojem se, više nego bilo gde u Evropi, udobno nastanilo na desetine multimilijardera sa zvaničnom adresom u nekom od švajcarskih kantona. Glasanjem za Džonsona, Londonci su se priklonili politici protiv evropskog zeitgeista (nem: duh vremena), tj. izabrali su osobu koja se ne plaši da zastupa interese krupnog kapitala, ne plaši se Nemaca i ne veruje u metode "stezanja kaiša", iako teška vremena još ni izbliza nisu prošla. Zameraju mu da tom logikom može da dovede do disproporcionalnog rasta londonske privrede u odnosu na ostatak britanske ekonomije. Ono što sada govori novoizabrani predsednik Francuske Fransoa Oland, da će masno da oporezuje bogate, ide mu naruku. Privučeni nižim porezima i razgranatom infrastrukturom zbog predstojećih letnjih Olimpijskih igara, bogati Evropljani bi mogli da "prebegnu" u London gonjeni "negativnim" evropskim trendom – nestabilnim evrom, politikom protiv bogatih ljudi i velikim nepoverenjem u EU tržište koje otežava biznis.

Džonsona, koji sebe opisuje kao "konzervativca koji kreše porez", poznatog i po oštrim napadima na Evropsku uniju, neki analitičari opisuju kao politički glas Evrope koji stvari naziva imenom i pušta tržište da radi svoj posao. "Boris je suprotnost stereotipu, izuzetak koji potvrđuje pravilo", piše britanka novinarka Sonja Purnel, autorka njegove biografije *Just Boris* (*Samo Boris*). "Ume da preti i budalast je, ali on je antiteza sređenog *pin-up* muškarca. Liči na 'korpu za prljav veš' i ima lošu naviku da zaboravi da se istušira. Ipak, žene ga obožavaju, čak i one inače razumne traže od njega da im potpiše donji veš ili razgolićene grudi. A on uživa u pažnji."

PRELAZAK NA DRUGI NIVO: Njegovi izgledi da će, zahvaljujući upravljanju Londonom za vreme Olimpijade, ući u Dauning strit nisu mali. Kritičari se pitaju da li on ima sve što je potrebno da bi postao premijer Britanije. Upravo to što je nadmašio premijera i sopstvenu stranku (u štampi je to okarakterisano kao efekat "Boris bonus"), Laburističku stranku nadahnjuje da se obruši na konzervativnog premijera Dejvida Kamerona i ministra finansija Džordža Ozborna, piše Rojters. "Dok Kameron i Ozborn guraju torijevce u poraz u ostatku Britanije, time je rešeno pitanje izbora sledećeg rukovodstva torijevaca", rekao je Livingston.

"Da li on već planira smeli naredni korak?", pita list "Indipendent" u članku na naslovnoj strani, citirajući neimenovane konzervativne članove parlamenta, koji su rekli da Džonson planira da se kandiduje za premijera na sledećim izborima. "Prerano je reći. Mislim da je on veoma uspešan gradonačelnik Londona i mnoge je iznenadilo koliko je dobro radio taj posao. Međutim, on mora preći ostale stadijume pre nego što ozbiljno dođe u obzir", rekao je Rojtersu Tim Montgomeri, urednik uticajnog veb-sajta "Conservative Home". Laburisti su uveliko protiv njega. "Boris sa prstom na pulsu Londona je jedno – a sa prstom na nuklearnom dugmetu nešto sasvim drugo", rekao je laburistički komentator Dan Hodžis.

Njegov nekadašnji saradnik Metju Paris, kolumnista i bivši konzervativni poslanik, smatra da Džonson nije za Dauning strit. "Ne mislim da ima kvalitete da bude premijer. On ne doživljava dovoljno ozbiljno sebe, a ni tu funkciju."

Ako se to posmatra iz malo drugačije perspektive, upravo je u tome njegova prednost. ◂

Biljana Vasić

Odgovor na poslednje veliko pitanje

Na početku izborne kampanje predsednik SAD Barak Obama založio se za legalizaciju istopolnih brakova, izazvao buru oduševljenja u liberalnim krugovima, mlako negodovanje konzervativaca i pobrao političke poene. Zakon o legalizaciji istopolnih brakova, međutim, i dalje ostaje u nadležnosti saveznih država

Dogodilo se i to, konačno. Prvi put u istoriji borbe za LGBT prava jedan američki predsednik podržao je istopolne brakove. U sredu, 9. maja, dajući intervju Robinu Robertsu za ABC njuz, predsednik Sjedinjenih Američkih Država Barak Obama opisao je svoj misaoni proces kao evoluciju koja ga je dovela do ove odluke. Tome su, kako je objasnio, prethodili razgovori sa članovima njegovog osoblja, od kojih su neki deklarisani gejevi i lezbejke, ali i sa suprugom i ćerkama.

"Tokom poslednjih nekoliko godina, razgovarao sam sa prijateljima, porodicom, susedima... Kad pomislim na sve one članove mog kabineta koji su deklarisani homoseksualci, neverovatno posvećeni svojim monogamnim vezama u kojima odgajaju i decu, kad pomislim o svim vojnicima, vazduhoplovcima i marincima koji se bore na našoj strani, a i dalje su ograničeni, jer ne mogu da sklope brakove, u jednom trenutku sam shvatio da je za mene lično važno da odem korak dalje i kažem da smatram da bi istopolni parovi trebalo da budu u mogućnosti da se venčaju", rekao je Obama u intervjuu koji je u četvrtak, 10. maja, emitovan u emisiji "Dobro jutro, Ameriko" na mreži ABC.

USLOVNA POBEDA: Izjavom za ABC, Barak Obama dao je odgovor na "poslednje veliko pitanje" o ljudskim pravima u SAD. Nema sumnje da njegova podrška istopolnim brakovima predstavlja veliku pobedu pokreta za LGBT prava, međutim, ta pobeda je na određeni način uslovna. Dajući im otvorenu podršku, američki predsednik je ipak dodao da i dalje smatra da države treba da zadrže pravo da samostalno odlučuju o tome hoće li ili ne legalizovati istopolne brakove. No, bez obzira na to, Barakova izjava je podigla ogromnu prašinu i izazvala opšte oduševljenje u liberalnim krugovima. Prema pisanju "Vašington posta", u četvrtak je 120.000 korisnika društvene mreže Tviter pomenulo američkog predsednika u svojim tvitovima, dok je link sa sajta ABC-ja na kom se nalazi njegova izjava na Fejsbuku prosleđen 47.000 puta.

Njegov novoformirani stav o istopolnim brakovima ne prestaje da bude centralna tema američkih, naročito liberalnih medija. Uvod u predsednikovo izjašnjavanje bila je izjava državnog sekretara Džoa Bajdena, koji je nekoliko dana pre Obame izjavio da smatra da istopolni

Prema istraživanjima polovinom devedesetih godina oko 70 procenata Amerikanaca protivilo se istopolnim brakovima. Danas nešto više od polovine građana smatra da istopolne brakove treba izjednačiti sa tradicionalnim

brakovi treba da imaju isti zakonski status kao i oni između partnera različitog pola. Činjenica da se on tek sad odlučio na ovakav korak pojedinim komentatorima još jednom je poslužila da istaknu koliko po ovom pitanju Obama zaostaje za sopstvenom partijom. Šest meseci uoči predsedničkih izbora u SAD, nema nikakve sumnje da je reč o predizbornom potezu i rukavici u lice konzervativnom protivkandidatu Mitu Romniju. Republikansku kampanju za predsedničke izbore umnogome je obeležilo skretanje sa socijalnih i ekonomskih tema na pitanja seksualnih sloboda, pa je dajući podršku istopolnim brakovima, Obama zapravo samo zajahao na talasu koji su podigli republikanci. Istraživanja kažu da zbog tvrdokornih stavova svojih predstavnika o kontracepciji, abortusu, prenatalnoj dijagnostici i rodnim ulogama u sklopu priče o porodičnim vrednostima, republikanci sve više gube glasove žena. Dajući podršku LGBT brakovima, Obama je za sebe pridobio ne samo pripadnike ove zajednice, već i mlade glasače koji u ogromnoj većini podržavaju istopolne brakove.

"Njujork tajms" je u svom uvodniku naveo da je "za proširenje građanskih prava u ovoj zemlji uvek bio neophodan jak lider", dok u analizi zaključuje da je Obama povukao "rizičan, ali neizbežan potez", prilagođavajući se "silama koje menjaju istoriju". Najstariji onlajn magazin na svetu, liberalno orijentisani *Salon.com*, svoj odeljak o političkim temama u poslednjih nedelju dana puni gotovo isključivo analizama i komentarima Obamine "evolucije" po pitanju istopolnih brakova. Ovonedeljni "Njuzvik" na naslovnoj strani donosi Obamin portret sa oreolom u duginim bojama i naslovom "Prvi gej predsednik".

EVOLUTIVN TOK: O pitanjima LGBT prava, naročito o istopolnim brakovima, Barak Obama je nekoliko puta menjao stav tokom političke karijere. Dok je 1996. godine, kao kandidat za Senat bio među malobrojnima, ako ne i jedini političar koji je pružao podršku izjednačavanju istopolnih brakova, kasnije je stav promenio, tvrdeći da je ono nemoguće zbog tvrdokornog stava javnosti i protivljenja verskih zajednica. U predsedničkoj kampanji tokom 2008. tvrdio je da "tradicionalni" brak treba sačuvati, podržavajući samo takozvane građanske zajednice LGBT parova. Po mišljenju mnogih komentatora, za Obamino konačno izjašnjavanje za LGBT brakove treba najviše zahvaliti državnom sekretaru Bajdenu, jer zbog njegove eksplicitne, više puta ponovljene

podrške, Obama sebi više nije mogao da priušti nedoslednost u stavu, pa je pod pritiskom medija i javnog mnjenja morao konačno da kaže da ili ne za gej brakove.

Obamina "evolucija" poklapa se i sa evolucijom raspoloženja američke javnosti o pitanju LGBT brakova. U protekle dve decenije, a naročito u poslednje tri godine, u stavovima javnog mnjenja došlo je do velikih promena. Prema istraživanjima agencije "Galup", polovinom de-

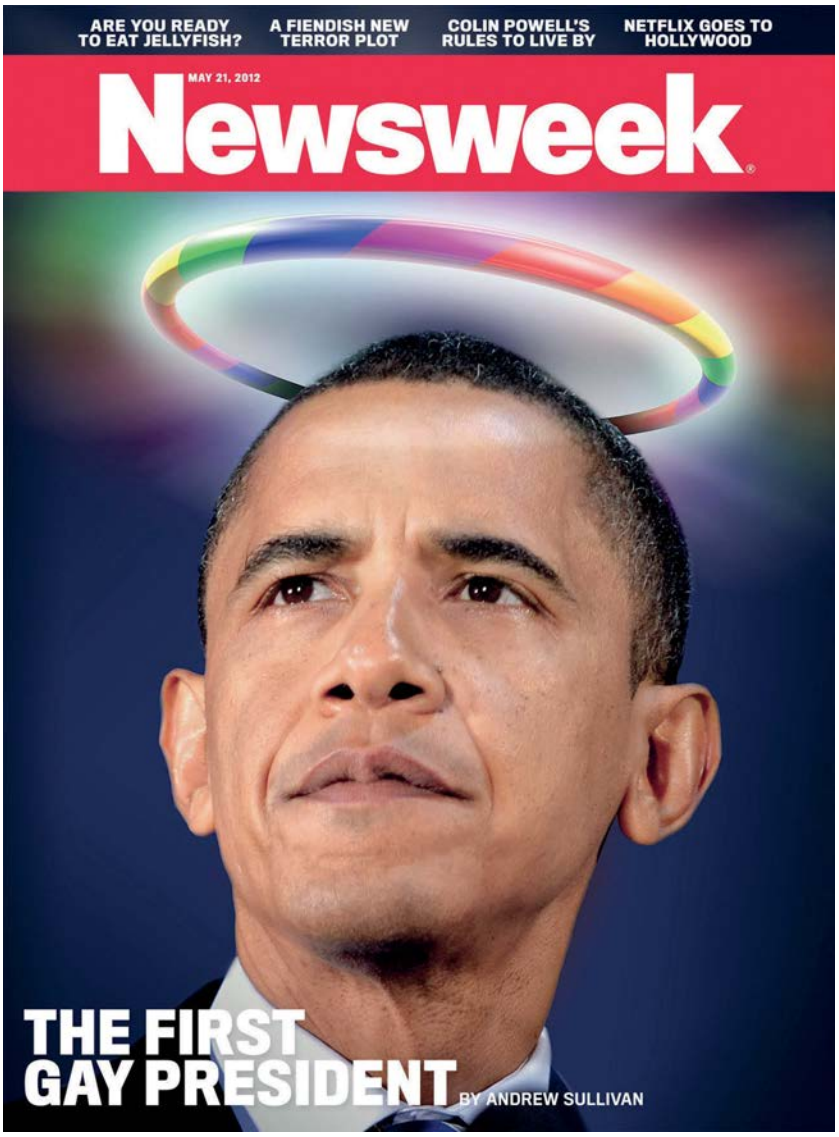

PRVI GEJ PREDSEDNIK: Barak Obama na naslovnoj strani Njuzvika

vedesetih godina, oko 70 procenata Amerikanaca protivilo se istopolnim brakovima. Novo istraživanje, objavljeno prošle nedelje, kaže da danas nešto više od polovine građana smatra da istopolne brakove treba izjednačiti sa tradicionalnim. Podeljenost javnosti dovoljno je duboka da protivnicima da mogućnost za postavljanje ozbiljnih prepreka konačnom izjednačavanju, ali sudeći po brzini kojom se stvari menjaju, samo je pitanje vremena kada će do toga doći. Naime, najveći broj protivnika izjednačavanju čini populacija starosti između 70 i 79 godina, dok podršku daje 56 odsto ljudi iz starosne grupe između 30 i 39 godina i više od 70 odsto onih starosti od 18 do 29 godina. Takođe, povećana vidljivost LGBT populacije u vojsci, poslovnim krugovima i na televiziji dovodi do toga da čak i protivnici preispituju sopstveni stav. Jedan sedamdesetogodišnji pristalica Mita Romnija izjavio je prošle nedelje "Njujork tajmsu" da ne može da kaže da li je za ili protiv gej brakova, jer ne zna kakvi će biti njegovi unučići.

Obamina podrška istopolnim brakovima odjeknula je i van severnoameričkog kontinenta, pa je već narednog dana hrvatski "Jutarnji list" preneo izjavu premijera Hrvatske Zorana Milanovića da njegova vlada priprema zakon koji će omogućiti legalizaciju: "Mislim da moramo ići korak napred, po ugledu na najnaprednije države sveta. Davanjem jačeg civilnog prava istopolnim zajednicama nikome neće biti oduzeta stečena prava. Niko nije gej, niko nije homoseksualac zato da bi bilo kome u svojoj okolini pakostio, nego naprosto zato jer je takav ili takva. To je elementarna društvena empatija, mislim i pristojnost, da ljude drugačije seksualne orijentacije od one većinske prihvatite kao nešto normalno, kao nešto što je deo njih, kao nešto što nije usmereno protiv nikoga", kazao je Milanović.

U subotu, 12. maja, Marijela, ćerka kubanskog predsednika Raula Kastra, predvodila je kolonu na gej paradi u Havani. Marijela, koja je i inače istaknuti borac za LGBT prava, izjavila je da njen otac podržava istopolne brakove i da se nada da će oni na Kubi uskoro biti legalizovani. Takođe se pohvalno izrazila o Obaminoj izjavi, rekavši da njegove reči imaju veliku težinu.

MLAKA KONTRA: Reakcija konzervativnih krugova na predsednikovu izjavu mlaka je do te mere da se može reći da je obrnuto srazmerna egzaltaciji liberalnih. Tu treba imati u vidu i da je Obamina izjava usledila samo dan nakon referenduma u Severnoj Karolini na kome se većina glasača izjasnila protiv gej brakova. Mit Romni je samo ponovio svoj stav da ne prihvata legalizaciju homoseksualnih brakova, istakavši da je brak zajednica muškarca i žene. Demokrate, takođe, nisu ostale dužne Romniju, pa su podsetile da se on zalagao za legalizaciju neke vrste vanbračne zajednice među gej parovima, a da danas u izbornoj kampanju govori da ne priznaje homoseksualcima ni takvu vrstu zajednice. Saopštenjem u kom se kratko kaže da je brak samo i jedino zajednica muškarca i žene, oglasio se i Rik Santorum, poslednji protivkandidat Mita Romnija koji se nedavno povukao iz predizborne trke.

Tu i tamo, od republikanaca se mogu čuti optužbe na Obamin račun da je već često menjao svoj stav, međutim, nakon ovako eksplicitne izjave u korist istopolnih brakova, teško je zamisliti da bi Obama mogao da povuče reč. Ostaje jedino nedoumica zašto republikanci ne pokazuju glasnije protivljenje njegovom stavu: da li zbog toga što je legalizacija pitanje vremena ili zato što predsednikov stav na konkretnom planu ne znači gotovo ništa, budući da se založio za to da zakonska regulativa i dalje treba da ostane u nadležnosti američkih saveznih država. ◂

Jovana Gligorijević

Noć muzeja 2012.

Umetnost u kasne sate

Prošle godine Noć muzeja je zabeležila čak 280.000 poseta u Beogradu, više od 105.00 u Novom Sadu, oko 19.000 u Šapcu i znatan broj u ostalim gradovima. Koliko ljubitelja kulture će 19. maja podeliti subotnju muzejsku groznicu? U susret najmasovnijem kulturnom događaju u toku godine, za koji se neke ustanove kulture spremaju cele godine, nedeljnik "Vreme" vam preporučuje izbor najzanimljivijih izložbi

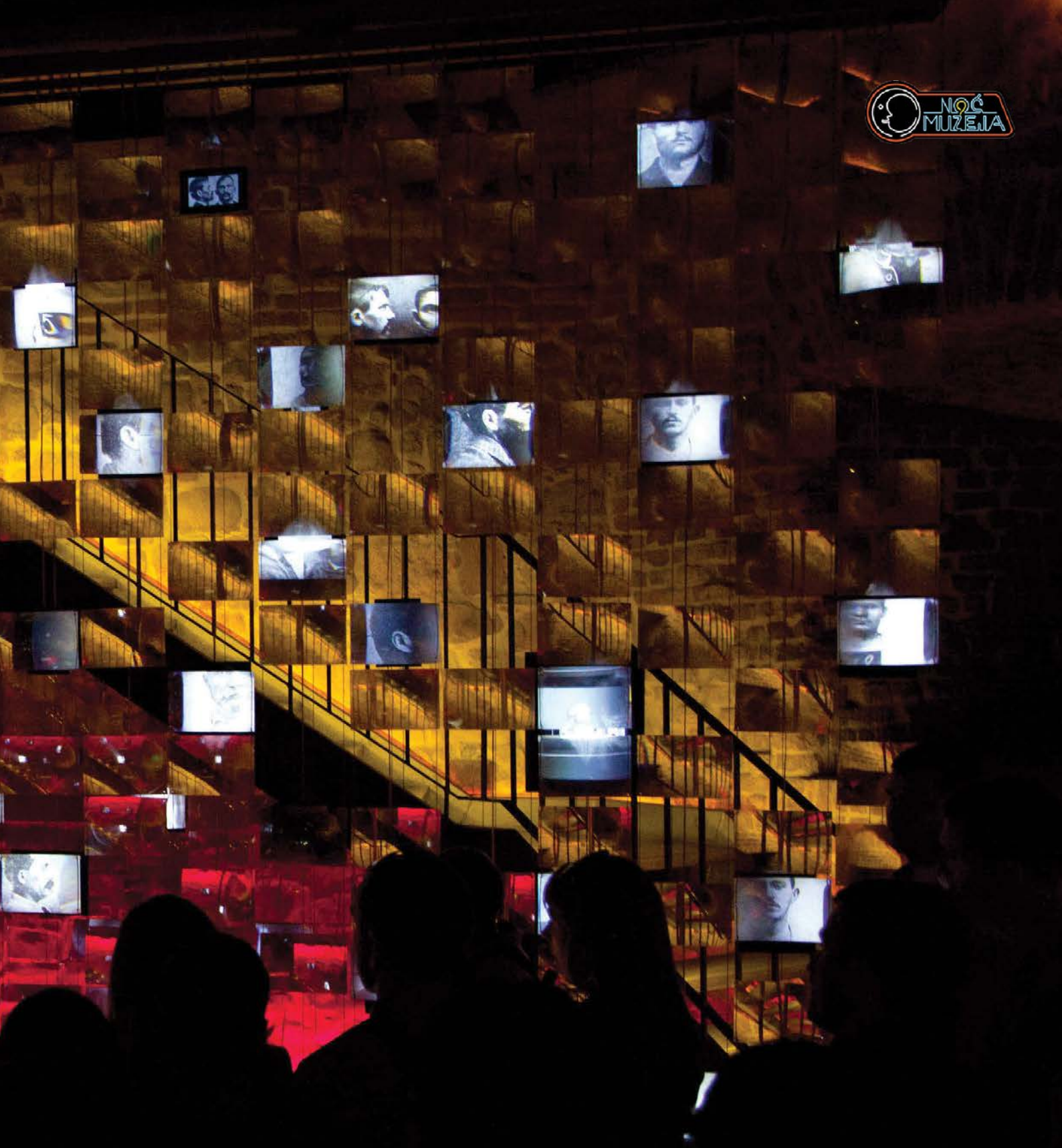

U kojim sve grupnim sportovima Srbija osvaja medalje? Na šta sigurno niste pomislili? Evo, na primer, ne tako atraktivan sport kao što je poseta muzejima – da li ste znali da Noć muzeja koja se organizuje širom Srbije zauzima treće mesto u Evropi po broju poseta i institucija kulture koje uključuje u svoj program? Ovogodišnja Noć muzeja, koja se održava u subotu 19. maja, obuhvata čak 65 srpskih gradova. Pod sloganom "Odličan provod u muzejima", događaj počinje u 18 časova, a muzeji, galerije i izložbeni prostori biće otvoreni do dva časa posle ponoći.

Širom Evrope u toku ove subotnje noći biće otvoreno oko 3000 muzeja. Deveto izdanje ove manifestacije u Beogradu organizuje se na 67 lokacija, a u njega je uključeno više od 150 kulturnih institucija. Radi lakšeg snalaženja, Beograd je podeljen na sedam zona, a posetioci će moći da prošetaju kroz parkove Belog dvora, obiđu novootvoreni Muzej Srpskog lekarskog društva i vide lakatnu kost kromanjonca staru sedam hiljada godina, na kojoj se vide tragovi lečenja preloma.

Osim muzeja i galerija, posetioci će imati priliku da vide premijerne ▸

izložbe na malo neobičnijim mestima, kao što su kuće velikana, legati, biblioteke i utvrđenja. A pored klasičnih izložbi, moći će da se uživa i u koncertima, radionicama, umetničkim performansima i modnim revijama. Ove godine karta za Noć muzeja donosi i pogodnosti u vidu popusta na knjige i besplatnog krstarenja Beogradom, a najvernije fanove Fejsbuk stranice Noći muzeja očekuje tzv. "tajna lokacija", prostor koji će obići 500 najbržih.

Noć muzeja je fenomen za sebe, manifestacija za koju se neke kulturne ustanove spremaju cele godine. Prošle godine zabeležila je čak 280.000 poseta u Beogradu, više od 105.000 u Novom Sadu, oko 19.000 u Šapcu i znatan broj u ostalim gradovima. Ove godine manifestacija je, kao i prethodnih osam, još porasla, pa se očekuje i veća poseta. No, kako je sve to zapravo dostiglo takve razmere?

"Sve je počelo kao odlična ideja u kojoj se u kasne sate šetamo po muzejima i posećujemo izložbe koje su prilagođene nemuzejskoj publici", kaže Ana Jovanović, jedan od osnivača Umetničko produkcijske grupe "Noć muzeja" koju je pokrenula zajedno sa Mladenom Petrovićem. Ona podseća kako je prva Noć muzeja održana još 2005. godine i kako je njome bilo obuhvaćeno samo pet najpoznatijih muzeja i galerija u Beogradu. Međutim, uspeli su da privuku više od 4000 posetilaca.

Iz godine u godinu broj institucija, gradova i posetilaca je rastao, a ubrzo Noć muzeja postaje i član Evropske asocijacije Noći muzeja. S vremenom je Noć muzeja postala najpoznatija manifestacija koja promoviše muzejsku kulturu, a po mnogim mišljenjima i najvažniji kulturni događaj u Srbiji tokom godine.

"Danas, osam godina kasnije, svi žele da učestvuju u manifestaciji kakva je naša, institucije kulture posebno", smatra Jovanovićeva, dodajući kako "možemo bez problema reći da Noć muzeja prerasta sebe, prerasta muzeje i pretvara se u noć kulture".

Ovogodišnja Noć muzeja održava se u 65 gradova i na čak 315 lokacija širom Srbije. Pored Beograda, subotnju muzejsku groznicu će podeliti Novi Sad, Šabac, Subotica, Aranđelovac, Niš, Bečej, Valjevo, Titel, Kragujevac, Smederevska Palanka, ali i Bačka Topola, Inđija, Vranje, Zrenjanin, Bor... Devetoj Noći muzeja po prvi put su se priključili Apatin, Bački Petrovac, Gornji Milanovac, Irig i Paraćin.

Šta nam govori ova muzejska geografija? Da li svedoči samo o kvalitetu ponude ili o potrebi da muzeji budu dostupniji tokom cele godine, u svim delovima zemlje? Svakako, srpska Noć muzeja zauzima treće mesto u Evropi po broju poseta i institucija kulture koje uključuje u svoj program.

Đurđica Bogosavljević

ARHIV JUGOSLAVIJE

Omladinske radne akcije 1946–1951.

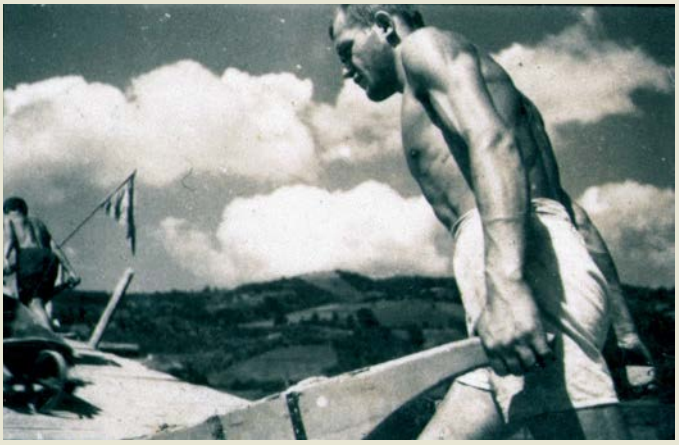

KAKVA JE BILA uloga omladine u izgradnji socijalizma? Na izložbi u Arhivu Jugoslavije biće prikazane tipične savezne i lokalne omladinske radne akcije u periodu od 1946. do 1951, kada su bile najintenzivnije. Posetioci će videti kako je tekla organizacija radnih akcija, mobilizacija graditelja, svakodnevica na gradilištu, nesklad između zamišljenog i stvarnog života na tim akcijama. Značajan prostor posvećen je ulozi radnih akcija u emancipaciji omladine, posebno seoske i ženske, kroz opismenjavanje, kulturno uzdizanje i različite stručne tečajeve na gradilištima. Izložba prikazuje i otpor dela omladine prema dobrovoljnom fizičkom radu. Najzad, omladinske radne akcije prikazane su i kao vid izvoza jugoslovenskog revolucionarnog iskustva u inostranstvo, kroz učešće jugoslovenske omladine na dobrovoljnim radnim akcijama u drugim zemljama i učešće omladinaca iz inostranstva na radnim akcijama u Jugoslaviji. Autor izložbe je Ivan Hofman.

ULIČNA GALERIJA

Muzej *street arta*

352, AiR, TKV i ostali manje ili više poznati *street art* umetnici svojim radom upisuju nova značenja u javne prostore, bez obzira na to da li vam se ona dopadaju ili ne. Projekat *Muzej street arta* će kroz seriju fotografija koje prikazuju jedinstvene trenutke u prostoru oslikati specifično lice i duh grada. Uz pomoć novih digitalnih medija, najznačajniji radovi otkrivaju autore, inspiraciju, intervjue i ostale sadržaje koji beleže i slave umetnost na ulicama Beograda.

MUZEJ ISTORIJE JUGOSLAVIJE

Izložba Tehnika narodu

Šta, na čemu i kako su slušali Jugosloveni? Predstavljajući razvoj tehnike za svakodnevnu upotrebu, u Jugoslaviji od sredine pedesetih do sredine sedamdesetih godina XX veka, izložba "Tehnika narodu" prikazuje razvoj novih običaja svakodnevice i stvaranje dokoličarske kulture.

Kroz arhivska dokumenta, fotografije, muzejske predmete, video i audio zapise iz arhiva Radio Beograda i Radio televizije Srbije prikazuju se segmenti u kojima je uticaj propagande upotrebe tehnike bio najizraženiji, a masovno korišćenja tehnike ostavilo najdublji trag: elektronika u svakodnevnom životu, elektronska industrija (formiranje i produkti fabrika EI Niš, "Mihajlo Pupin", Gorenje...) i tehničko-elektronska kultura amaterskih klubova i popularnih naučnotehničkih časopisa. Kustos izložbe je Ivan Manojlović.

KUĆA LEGATA

"Portret"

Dela iz Kuće legata u Beogradu, koja su godinama bila nedostupna javnosti, posle značajnih konzervatorsko-restauratorskih radova, koje je ova institucija po preuzimanju brige o delima sprovodila u saradnji sa ustanovama zaštite, publika će moći da sagleda i kroz postupak konzervatorske zaštite.

Izložba "Portret" predstaviće bogat fond Kuće legata. Dela Petra Lubarde, Petra Dobrovića, Rista Stijovića, Sretena Stojanovića, portretna dela 19. veka, Ljubice Cuce Sokić, Zore Petrović, Koste Hakmana i druga imena koja su obeležila nacionalnu istoriju umetnosti biće prikazana publici prvi put.

Poseban program tokom Noći muzeja čine dela slikarke Šane Lukić, umetnice koja je poslužila kao model za lik Valerije koji tumači glumica Nina Janković u filmu *Montevideo, bog te video*. Biće izloženo nekoliko njenih dela, između ostalih i autoportret koji je poklonila fudbaleru Aleksandru Tirnaniću, koji je poslužio kao uzor za junaka filma *Montevideo, bog te video*.

VOJNI MUZEJ

Izložba oružja "Ratnici Azije"

Posetioci izložbe "Ratnici Azije" imaće priliku da vide samurajski oklop i čuvene japanske "katane", "kukri" noževe, i mnoštvo drugog "neobičnog" oružja iz Japana, Kine, Indije, Nepala, Polinezije... U pitanju su japanski mačevi, razne vrste noževa, bodeža, kopalja, oklopa i zaštitne opreme, koji predstavljaju ratničku veštinu i kulturu naroda i civilizacija manje poznatih našem društvu.

Članovi kluba Makoto demonstriraće kendo, veštinu borbe s pravim japanskim mačevima.

GALERIJA PRIRODNJAČKOG MUZEJA

Šest nogu

Da li volite insekte? Plašite ih se? Izložba "6 nogu" autora Miloša Jovića, kustosa entomologa, zamišljena je kao jednostavan i prijemčiv vodič kroz svet insekata. Insekti su uglavnom omraženi i potcenjeni element sredine u kojoj živimo. Insekti su svuda oko nas, u svakom kadru i u svakom trenutku. Izložbom "6 nogu" Prirodnjački muzej će posetiocima pokušati da približi ovu grupu životinja kroz primere koji se vezuju za naše asocijacije, iskustva i strahove. No, na izložbi neće biti ni jednog jedinog pravog insekta – izložbu čine modeli insekata raznih veličina, od najmanjih koji staju u šaku, pa do onih dugih gotovo pola metra.

Muzeji nad Srbijom

Novi Sad

Novi Sad će predstaviti dekadu 50-ih i prikazati početke najpopularnijeg muzičkog žanra – rokenrola. Zainteresovani će saznati čemu služi "drapiranje", ali i videti kako izgledaju tradicionalne vojvođanske kuhinje. Degustiraće se bački medenjaci, šapice, lenja pita sa višnjama i kifle od sala. Friziraće se u stilu osamdesetih, a zaljubljenici u gigabajte moći će da pogledaju kućne računare koji su bili popularni u SFRJ 80-ih godina.

Kragujevac

Kragujevac će kroz foto-dokumentarnu izložbu predstaviti namesnički period vladavine kneza Pavla Karađorđevića. Svi koji se nađu ove večeri u Kragujevcu moći će da pogledaju slike Petra Lubarde iz ciklusa "Kragujevac 1941", kao i multimedijalnu izložbu o kragujevačkoj tragediji 21. oktobra 1941. godine.

Vrbas

Vrbas će predstaviti izložbu fotografija i starih peći, sa osvrtom na istorijat korišćenja vatre od praistorije do sredine dvadesetog veka. Na Trgu Nikole Pašića biće izloženo srednjovekovno trgovište sa originalnim eksponatima i nošnjama.

Novi Pazar

U Novom Pazaru očekuje se upoznavanje sa procesom predenja vune, načinima oblikovanja niti, pletenja i tkanja. Na gradskom trgu biće predstavljena kulturna baština ovog podneblja kroz fotografije velikih dimenzija, gradske i seoske nošnje.

Kraljevo

Kraljevo u devetoj Noći muzeja kroz tematsku izložbu, koncert i poeziju slavi reku Ibar.

Niš

U cilju razvijanja ekološke svesti, Niš će u Noći muzeja najmlađu populaciju upoznati sa ekološkim problemima i načinima da se oni prevaziđu – recikliranjem otpada i njegovog prerađivanja u upotrebne i lepe predmete. Izložba o Stevanu Sremcu, ali i video "Konstantin koji spaja", biće dostupni za sve radoznale od 18 pa do 2 sata iza ponoći.

Lepenski Vir

U Lepenskom Viru samo za Noć muzeja biće organizovan svetlosno-muzički program, koji će oživeti jednu od najznačajnijih i najsloženijih kultura praistorije Evrope.

Beograd u sedam zona

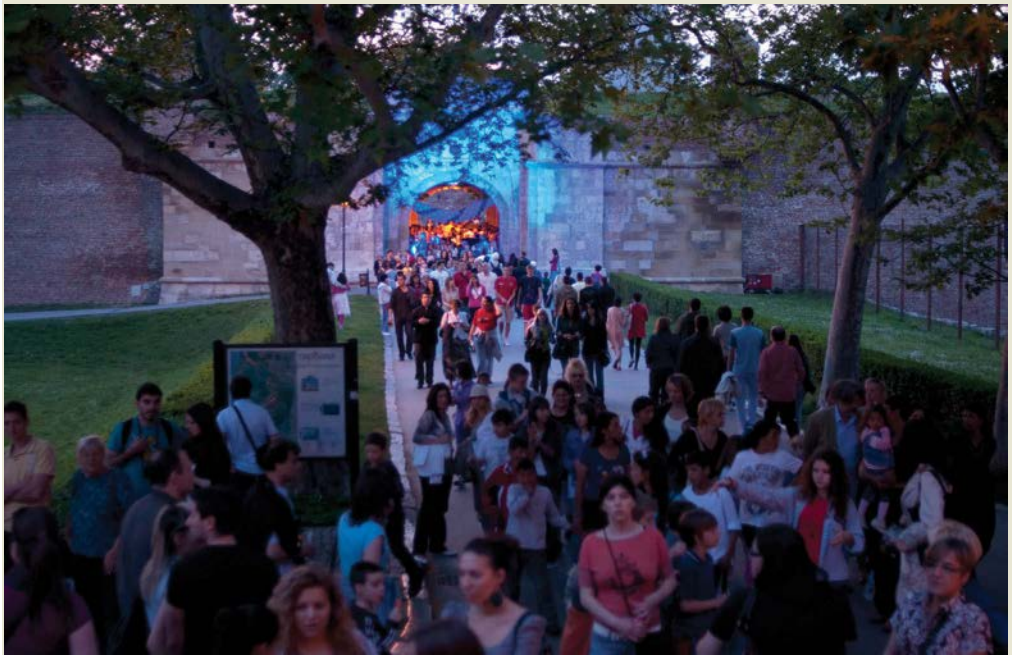

Tokom ovogodišnje Noći muzeja, Beograd je radi lakšeg snalaženja podeljen na sedam zona. U njima se sa jedne strane nude borbe mačevalaca i borilačke veštine azijskih ratnika, dok će par koraka dalje posetioci videti izložbu Teslinih privatnih predmeta iz sobe 3327 iz hotela "Njujorker", u kome je proveo poslednjih deset godina života.

U najstarijoj ustanovi kulture u Srbiji, Narodnoj biblioteci, posetioce očekuje izložba o Beogradu tridesetih godina, sa koncertima, oldtajmerima, starim pločama i čajankama. U Noći muzeja biće otkrivena dugo čuvana tajna nastanka unikatnog kosovskog veza i biće predstavljen život i opus Tenesija Vilijamsa.

piše: Miloš Vasić

Brak: venčanje

Venčavao sam se više puta, tako da znam o čemu vam govorim. To što sam ja po pitanju venčavanja od početka bio ravnodušan nije mi pomoglo; naprotiv

Brak obično počinje venčanjem, što nikako ne znači da ga nije bilo i ranije, u smislu zajedničkog života. Iz raznih razloga ona i on reše da se ozakone i da više ne žive u grehu; naročito ona. To ih onda vodi kod matičara i – sve češće – i kod popa. Uzgred: najnoviji običaj da se matori konji i kobile venčavaju u crkvi posle tridesetak godina građanskog braka odvratan je.

Pošto "mladenci" (kako se to zove) izvade krštenice i presude o razvodu, zakazuju građansko venčanje. Za crkveno treba još da dokažu i da su kršteni; i oni i kumovi; tu se sveta matera Crkva ugrađuje samo tako, uzimajući pare nekrštenim mladencima i kumovima; ali – sami su krivi. To se onda zakaže: vikend je najzgodniji; jesen je tradicionalna. Tu na scenu stupa prateća industrija: od braće Roma sa trubama, pa preko "cateringa" za bankete, sve do fotografa i video-majstora koji dežuraju pred opštinama i crkvama – kume, izgore ti kesa! Onda slede vožnje sa sirenama i okićenim automobilima, banketi po kafanama, pucnjava iz vatrenog oružja (sa povremenim žrtvama), oblokavanje i prežderavanje, mamurluk i ostalo. Prva bračna noć tu slabo prolazi, posle svega. Takvih sam se svadbi neizbežno nagledao u životu: šatre za 700 zvanica, tri muzike i tri pevaljke; po deset frižidera, šporeta, veš-mašina i televizora; a od kuma – "škoda oktavija".

Sve to može i skromnije, naravno, kao što znamo. Većina bračnih drugova venčava se bez opisanih ekstravagancija. Zakažu, dovedu kumove i obave stvar. Posle njih četvoro lepo odu u kafanu, provedu se lepo i umereno, pa je onda i prva bračna noć zagarantovano uspešna. Primetio sam još nešto: matičari i matičarke jako vole da sklapaju brakove. Više puta sam im primetio suze u očima, naročito pri jednom mom skorijem venčanju, kad se jedna jako lepa matičarka umalo nije zaista rasplakala; bio sam potresen. Popovi su, međutim, tu sasvim rutinerski nastrojeni i ne potresaju se: to im dođe kao još jedna pastirska dužnost; više ih zanima da uzmu pare. Eto nekog uživanja i od građanskog braka.

Venčavao sam se više puta, tako da znam o čemu vam govorim. To što sam ja po pitanju venčavanja od početka bio ravnodušan nije mi pomoglo; naprotiv. Samo manji deo moje dece rođen je u braku, pa šta? Venčanje sam uvek uzimao kao administrativnu obavezu, nešto kao produženje vozačke dozvole ili pasoša. Gospođe supruge, međutim, imale su drugačije mišljenje, ali su mi milostivo dopuštale da zadržim svoje prezime; ja, pak, nisam insistirao da im ga namećem: suviše gnjavaže oko dokumenata. Ako se auto vodi na nju, imam overenu kopiju venčanice za dokone saobraćajne i pogranične policajce, što je jednostavnije. Pored toga, onda se one bave registracionim procedurama. Imovinsko-pravnih problema, za koje se pretpostavlja da ih brak reguliše, imao nisam nikad – jer sam siromah kao crkveni miš.

Prvi put sam se venčao u opštini Zvezdara davne 1968. godine; malo je falilo da se pojavim u uniformi, jer mi se smena taman završila, ali sam uspeo da se presvučem na vreme. Drugi put u opštini Palilula, čemu su se dvoje naše dece (Ana i Simon) jako radovali, a treće (Maja) rodilo se ubrzo. Ima i slika: "mladenci" (mlada sa stomakom) i dečicom, Srđa Popović (advokat), Vlada Mijanović ("Revolucija") i još nekoliko bezbednosno interesantnih lica. Treći put je bila opština Stari grad: mladenci i kumovi i matičar (ili odbornik, ne znam više, propisi su se menjali) koji je mislio da se kum i kuma venčavaju, a ne mi; valjda su svečanije izgledali. Četvrti put opet Zvezdara, samo mi i kumovi i ta lepa matičarka sa suzicom u plavom oku, lutka moja. Napolju sam hteo da bijem nekog nasrtljivog tipa sa video-kamerom. Posle smo otišli kod Radeta u Baja Sekulića i mnogo smo lepo jeli; Rade je naš drug. Samo što stalno zaboravljamo koje je godine to bilo...

Venčanje pred Bogom posebna je priča. Naime, septembra 1998. bili smo u Crikvenici na toj školici demokracije kod Bogdana Denića. Tu je bio i fra Marko Oršolić, franjevac od Bosne Srebrene, sjajan čovek i laf, rableovska pojava. Videvši nas dvoje, onako sklonih cmakanju i pipanju kakvi smo već, predložio je da nas venča tu odmah, na licu mesta. Pitali smo ga gde mu je crkva, a Marko je rekao: "Gde sam ja, tu je crkva!" Iz nekog razloga to se nije tada desilo, pa smo ga punih jedanaest godina terali da nas već jednom venča i pred Bogom; u međuvremenu smo se venčali civilno. Vadio se na razne izgovore: te da nam nađe pravoslavnog popa; ne, rekli smo, to možemo i sami; mi hoćemo njega ili nikoga. Kanonski i liturgijski, teološki i kako god hoćete – nema prepreka: kršteni smo još kao mali (za razliku od nekih!), obred je isti i šta sad? Na kraju je pristao: u izvesnoj kafani smo ga spopali i nije imao kuda, kumovi su bili tu, izgovori su bili iscrpljeni. Je li crkva tu gde je i on? Jeste. E, onda... Marko je uzdahnuo, ustao i rekao da ustanemo i nas dvoje. Ceremonija bila je kratka i jasna, formalno savršena. Na kraju je rekao da sada možemo da se poljubimo; onda je dodao da možemo i da se prihvatimo malo. Venčanicu smo napisali odmah, na poleđini kafanskog računa, da posle ne bude ovo i ono. A da se razvodimo ionako nećemo. ◂

Pozivate na pluralizam, a želite totalitarizam

Ecce homo (seksualnost) Vreme 1112
Kako se branio pluralizam Vreme 1114

Draga mi je moja ideologija, ali mi je draža istina; tako bi mogla da zvuči verzija čuvene aristotelovske sentence koja određuje srž filozofskog, ali i naučnog i novinarskog poziva. Istina (iznad ideologije) trebalo bi svima ovima da bude vrhovna vrednost. Nažalost, zahtev za istinom izgleda nimalo ne obavezuje neke (samo) zvane filozofe i novinare. Ona je kod njih prosto samlevena u žrvnju liberalističke ideologije. Bolje rečeno, ideologije koja se uporno maskira u ruho liberalizma, deklarativno se zalažući za "pluralizam mišljenja".

Kako u praksi izgleda javno bičevanje i inkriminisanje u duhu ovog "pluralizma mišljenja", i šta od takvog "pluralizma" uopšte ostaje, mogli smo da vidimo na primeru načina na koji *filozof Rastislav Dinić* i *novinarka Jovana Gligorijević* prikazuju temat poslednjeg broja "Nove srpske političke misli" posvećen politici (homo)seksualnosti. Istina o autorima i idejama iznetim u ovom časopisu jednostavno je masakrirana, a kao kriminalno ugrožavanje vrednosti "demokratskog" društva javnosti se podmeće i nameće to što se u časopisu uopšte pojavljuju tekstovi koji su se, zamislite, usudili da se suprotstave apsolutnoj i bespogovornoj normalizaciji homoseksualnosti?! Ono što je moglo da se ugura u Prokrustovu postelju unapred presuđene i projektovane NSPM-ovske "homofobije" istaknuto je u prvi plan, a ono što nije moglo, prosto je odsečeno i odbačeno. Sve to zarad već prepoznatljivog i ofucanog – u stilu E-novina – anatemisanja NSPM-a kao "Nove srpske fašističke misli" čija se "fašistoidnost" ovog puta pokazuje u tobožnjoj "zabrani homoseksualnosti". (Besmislenost ove optužbe kojom završava Gligorijevićkin prikaz već je argumentovano pokazana u odgovoru Slobodana Antonića.)

Tako čitalac neupućen u istinski sadržaj poslednjeg broja NSPM-a, koji bi se informisao i edukovao samo na tekstovima poput Dinićevih i Gligorijevićkinih, zaista mora da poveruje da se oko ovog časopisa okuplja nekakvo mračno i zločinačko društvance. On je npr. skandalozno oštećen za informaciju da odmah nakon Antonićevog može da pročita tekst istaknutog gej aktiviste i teoretičara Dušana Maljkovića koji otvoreno i afirmativno podseća na Verlenovu i Remboovu "Odu (bogu?) anusu", i brani "prirodnost" analnog seksualnog odnosa citirajući velemajstora svih perverzija Markiza de Sada. Čitalac takođe ništa ne može znati o mom stavu, navedenom već u sažetku, koji Gligorijevićka, robujući svojoj ideološkoj pristrasnosti, naravno selektivno (ne) prenosi, da je "protestni aspekt 'Parade ponosa' sasvim legitiman" i da "homoseksualcima moraju biti garantovana neka osnovna ljudska i građanska prava, od prava da upražnjavaju svoju seksualnu orijentaciju i da zbog nje ne budu diskriminisani u profesionalnom i društvenom životu, do prava da osnivaju zakonske zajednice". Potpuno se prećutkuje i da na drugi deo mog teksta, u kome zastupam ideju o nemoralnosti, i neprirodnosti i nenormalnosti homoseksualnosti u seksualnom pogledu, vrlo oštro reaguje Srđan Nikolić u rubrici "Sučeljavanja". A šta tek reći za nespominjanje Aleksandra Dikića čija su dva teksta u "Dosijeu" tematskog bloka direktno

razračunavanje, bez pardona i "rukavica", sa protivnicima održavanja "Parade ponosa" i njihovom ideologijom. Njegovim rečenicama zapravo završava temat NSPM-a: "Svaka odluka mora da proistekne iz civilizovanog dijaloga o svim temama i svaki glas mora da se čuje i bude uvažen, jer se odluka tiče svih nas. Samo tako možemo doći do efikasnog rešenja ovog problema, a posle toga se možemo okrenuti i bitnijim temama. Zato – razgovarajmo!" Dakle, na kraju temata, gde Gligorijevićka i Dinić halucinirajuju reč "zabraniti!" eksplicitno stoji "razgovarajmo!" Kolika li onda mora biti ideološka obnevidelost i suženost svesti onih koji tako drastično krivotvore i izokreću pravu istinu?! I može li se igde u intelektualnom pogonu najbučnijih kritičara NSPM-a naći neki sličan primer istinskog pluralizma mišljenja koji je pokazao poslednji broj ovog časopisa?

Da se na NSPM-u neguje demokratski duh misaonog raznoglasja potvrđuje i slučaj samog Rastislava Dinića. Pre nekoliko godina na sajtu NSPM-a imao sam polemiku upravo sa Dinićem, koji je reagovao na jedan moj tekst, a pre nekoliko meseci preneta je Dinićeva kritika nekih vodećih autora NSPM-a, objavljena izvorno na "Peščaniku". Zato Dinić, poručujući na kraju svog odgovora "Idite u NSPM", groteskno sebi uskače u usta. Pa on je bio na NSPM-u i, koliko vidim, i dalje je dobrodošao. Biće, dakle, da Dinićev problem nije u nekakvoj ideološkoj zatvorenosti NSPM-a za njegova i slična gledišta. Problem je izgleda što se na NSPM-u pojavljuju, pa i preovlađuju, što da ne, stavovi suprotni Dinićevim. Tobožnji pobornici pluralizma stoga imaju problem baš sa pluralizmom, i tobožnji protivnici zabrana priželjkuju upravo zabrane. Kako bi bilo sjajno i bajno da NSPM bude jedan novi "Peščanik" ili E-novine!

Ovi totalitarni pseudoliberali, opsednuti netrpeljivošću prema drugačijem i suprotnom mišljenju, često pišu preterano karikirajući i parodirajući stavove svojih oponenata, tako da na kraju misaona argumentacija potpuno nestaje pod lavinom retorički efektnih sofisterija. Dinić, recimo, veći deo svog odgovora Antoniću posvećuje zaključivanju da iz samog principa na koji se Antonić poziva, a to je test univerzalizacije, sledi da je npr. bokser Holifild društveno vrednija individua od monaha Svetog Save. Naravno da je ovo, u svojoj provokativnosti nesumnjivo atraktivno zaključivanje, neutemeljeno, jer na testu univerzalizacije ne pada samo monah koji živi u celibatu, već i svako onaj ko poseje svoje seme gde stigne (takav svet takođe ne bi mogao da opstane). Bez obzira na ovaj promašaj, zanimljivo je da Dinić kaže da se test univerzalizacije inače ne može izneti kao ozbiljan argument, tj. da se iznosi "u lošoj veri – ne zato što ga smatrate ispravnim, nego zato što ga smatrate efektnim". Ali, takvo je onda, u lošoj veri, prosto efektno, ali sasvim neispravno, i Dinićevo ključno polemičko oružje u ovoj polemici, koje sledi upravo test univerzalizacije! Eto kolika je logička vrednost Dinićevog odgovora po samim njegovim rečima...

Uzgred, voleo bih da nam filozof Dinić pokaže i dokaže ovde presudnu stvar, da je (kantovski) test univerzalizacije "davno pobijen i ismejan argument", i da je njegovo današnje korišćenje nalik "ozbiljnom bavljenju tvrdnjom da se Zemlja nalazi na leđima četiri slona, kao doprinosom savremenoj astronomiji". Nijedan savremeni astronom zaista se ne bavi ovom arhaičnom mitološkom predstavom. Ali, mnogi savremeni filozofi sasvim ozbiljno slede Kanta i njegov test univerzalizacije. Između ostalih, i Džon Rols, na koga se upravo Dinić u polemici sa mnom otvoreno pozivao...

Sve bi ovo bila jedna manje-više bezopasna intelektualna polemika da novi totalitarizam koji se krije iza maske zaštitništva (seksualnih) manjina nije počeo nedavno da promalja svoje preteće lice. Pod udar države, tj. Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, došao je profesor Milan Brdar, koji se na svom času drznuo da proglasi homoseksualnost bolešću. Poverenik je dao "Preporuku" da "prof. dr M.B. ubuduće vodi računa da ono što studentima govori o homoseksualnosti bude sasvim jasno i nedvosmisleno". A to što se očekuje od "M.B." ili bilo kog drugog građanina je da "jasno i nedvosmisleno" misle i govore da je homoseksualnost, kako kaže Poverenik, "legitimni neheteronormativni varijetet seksualnosti". Dakle, svi vi, koji imate bilo kakve filozofske ili naučne sumnje u legitimnost homoseksualnosti, slobodno očekujte da možete biti ućutkani!

Treba li onda da nas čudi što je Džordž Orvel rekao da će novi fašizam doći u obliku borbe protiv "fašizma"...

Mario Kalik

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2012 (br. 334–1103)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do februara 2012. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Trg Republike 5, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

▸ dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ▸ telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ▸ e-mailom na *prodaja@vreme.com*

Povratak

Ne pamtim kada sam poslednji put bio na tom mestu, a opet, kao da je juče bilo.

Prema položaju sunca negde je između "dobro jutro" i "dobar dan", obasjane su obe strane ulice, tende iznad izloga izvučene su do polovine širokog trotoara; preko puta, ispred bifea opatošenog daskama, stolovi zastrveni karo stolnjacima, na svakom od njih po plehana piksla... Sve je tako poznato, a opet tako nestvarno: u centru sam grada, odnekud sam siguran u to, a okružuju me oronule fasade zgrada od kojih tek poneka ima tri-četiri sprata, prepodne je a ljudi nigde, tu i tamo prođe poneki automobil, ali samo ga čujem, nikako i da ga vidim. Iz daljine se čuje dolajavanje pasa, sa druge strane, opet u daljini, oglašava se gugutka, još dalje huk saobraćaja. Vrlo razgovetno čuje se beton-mikser, čuje se klep kesera, dovikivanje radnika na gradilištu...

Stojim ispred poznate ograde gradilišta koja je tu gde jeste oduvek, prolazim kroz procep koji postoji od kako je ograda postavljena, ulazim na oduvek prazan plac: tu i tamo je pokoja manja ili veća gomila šuta, iz jedne izviruje davno odbačeni kućni aparat, frižider ili šporet, možda mašina za pranje rublja, iz druge automobilska guma, preko treće nabacana rezedo građevinska stolarija, po obodima placa zacarili kiselo drvo i plastične kese sa logoom lanca samoposluga koji ko zna od kada ne postoji, između dina od šuta zeleni se kopriva, nasred srede roje se muve oko skorelog govna... "Nekoga je baš priteralo", bezglasno komentarišem.

Udaljavam se od muvljeg zuza kao kapilar uskom stazicom prema gustišu zasenjenom krošnjama zove koja tek što nije procvala. Beton-mikser se više ne čuje, zamrlo je dovikivanje radnika i klep kesera, gugutka se više ne čuje... Sve su zaglušili vrapci galamom kakvu samo vrapci mogu da naprave.

Provlačim se pognut kroz preplet grana zove kao kroz onisku kapiju, blaga nizbrdica završava se ševarom trstike iznikle na obodu bare natkrivene vrbakom sa jedne i gorostasnim topolama sa druge strane, odovud se oglasi kos, odonud štiglic, vilini konjici nečujno lebdeći izvode svoj ljubavni ples, po površini trči buba gazivoda, koji centimetar niže punoglavci plivaju u cik-cak, belouška koja se do pre koji tren sunčala bešumno skliznu u vodu.

Uz omanju uzvisinu penjem se stazom kojom sam već stotinu puta prošao, u stvari, ja sam je i utabao, na prevoju me okružuje nebrojeno leptirova u treptavom baletu uz zvuke flauta, oboa i fagota, violina, viola i čela, smenjuju se Grig i Vivaldi... Na gong leptirovi se kao zavesa raskriljuju: na redu je Vagner.

Preda mnom je jezero zategnuto kao devojački čaršav, nad njim granitna stena koja se okomito strmoglavljuje u plavetnilo vode. Tamo još nisam bio, tamo sada idem.

Stojim na ivici stene, gledam dole, voda je sve dalja i dalja, jezero sve manje i manje. Koračam unazad, odmeravam daljinu za zalet, odeća na meni bledi do nestajanja... "Koj' će mi moj odeća?", govorim dok ubrzavam u troskoku: sa obe noge odbacujem se u vis i dalj, raširenih ruku balansiram u paraboličnom letu. "Kako je lepo biti ptica", pevušim. "Bože, daj da budem ptica!"

Posle cele večnosti, sklapam ruke iznad glave i uz tihi "buć" nastavljam let pod vodom, grabim u daljinu i dubinu, pritisak u grudima me opominje da ka svetlosti krenem, nemam više vazduha, pluća hoće da prsnu. "Došao je i taj čas", mirim se sa sudbinom: udahnem... Pa udahnem opet... Pa opet... "Dišem pod vodom!"

Plivam nagore, plivam nadole, unapred, unazad, postrance, pravim kolutove, vertikalne i horizontalne piruete, smenjuju se svetlost površine i tama dubine u nepojamnoj besteżinskoj slobodi kretanja... "Kako je lepo biti riba", radujem se. "Bože, daj da budem riba, kad već nisam ptica!"

Jan Anderson mahnita flautom, Džimi Hendriks zavrće indijansku vatru gitari, debele crnkinje u belim togama pevaju "Oh, happy day", moje telo bledi i nestaje... "Koj' će mi moj telo", ravnodušan sam. "Bože, daj da ovo nikad ne prestane!", kričim.

Iz dubine beskraja, isprva beznačajno tiho, potom sve glasnije i glasnije, kao crvotočina u drvo, u kosmičku kakofonsku harmoniju uvlači se sintetizovan zvuk električnog zvona, sa svakim ponavljanjem širi pukotinu, sve dok je ne raspršiti: "Prokleti mobilni telefon, proklet da je onaj ko ga je izmislio, proklet da je i onaj koji ga je u svaki džep i svaku torbicu posejao, koji ga je u svaku šaku posadio, tako duboko i tako gusto da kad se jedared zapati, poput kiselog drveta nikad se ne iskoreni."

"Gospodine Majdin, izvinite ako vas u nečemu ometam, želim samo da proverim da li ste dobili naš poziv za...", dopire iz slušalice cvrkutav glas.

Iz krošnje zove obrasle bršljanom čuje se kos, čuje se štiglic – ovog proleća su odlučili da se opet tu nastane, moj pas se dolajava sa komšijskim, na obližnjem gradilištu dovikuju se radnici, klepeću keseri, beton-mikser ujednačeno melje, u daljini se čuje brum saobraćaja na auto-putu...

Ćutim.

"Gospodine Majdin, da li ste još tu?"

"Ne znam."

Zoran Majdin

АБС Електро

www.abselectro.com

samo tvoj ORION INTERNET

Kada odabereš svoj **Orion Internet**, odlučuješ se za pouzdanu Internet uslugu, **stvorenu po tvojim pravilima.**

INTERNET KOJI TI DONOSI NAJVIŠE

INTERNET ZA KUĆU ✓

5 Mbps za 1.599 din!

SVUDA SA TOBOM

INTERNET ZA PONETI ✓

Već od 699 din!

Godinu dana za samo 7.200 dinara!

ORION telekom Ozbiljna veza

POZOVI **011 4100 200**

Za više informacija o ponudi: ***www.orion.rs***

Ponuda važi uz ugovornu obavezu od dve godine. Usluga dostupna na teritoriji pokrivenosti. U cenu je uračunat PDV.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec